

STRATEGIA DE DEZVOLTARE SOCIO-ECONOMICĂ A ORAŞULUI IALOVENI 2026 - 2031





Introducere	2
1. Documente de bază în procesul de planificare	4 – 5
2. Context strategic	6 – 7
2.1. Context raional și rolul strategic al orașului Ialoveni	6 – 10
2.2. Context național și rolul strategic al orașului Ialoveni	7
2.3. Context european	8 – 10
3. Analiza Socio – Economică a orașului Ialoveni	11 – 67
3.1. Orașul Ialoveni în trecut și prezent	11 – 26
3.2. Evoluția populației	27 – 31
3.3. Prognoza evoluției populației	31 – 33
3.4. Locuințe	34 – 35
3.5. Piața forței de muncă	36 – 38
3.6. Economie	38 – 47
3.7. Turism	47 – 48
3.8. Educației și infrastructură educațională	49 – 50
3.9. Servicii sociale	51 – 55
3.10. Sistemul de Sănătate	55 – 56
3.11. Cultura și patrimoniul cultural	57 – 58
3.12. Sport	58 – 62
3.13. Administrația	62 – 63
3.14. Circulație, transport și logistică	64 – 66
3.15. Mediu	66 – 67
4. Analiza Swot	68 – 108
4.1. Imaginea orașului și locuirea	68 – 74
4.2. Economie și piața forței de muncă	75 – 80
4.3. Turism, cultură, agrement și sport	81 – 86
4.4. Știință, educație, social și sănătate	87 – 92
4.5. Mediu, transport, infrastructură tehnico – edilitară	93 – 98
4.6. Administrație	99 – 102
4.7. Concluzii și constatări strategice	103 – 106
5. Viziune și obiective de dezvoltare	107 – 111
5.1. Viziunea 2031	107 – 108
5.2. Obiective de dezvoltare și direcții de intervenție	109 – 111
6. Planul de acțiuni	112 – 166
6.1. Pilonul 1 – Oraș verde și eficient energetic	112 – 118
6.2. Pilonul 2 – Oraș Conectat, mobilitate și integrare regională	118 – 124
6.3. Pilonul 3 – Oraș inteligent – administrație eficientă și servicii moderne	125 – 131
6.4. Pilonul 4 – Comunitate activă și economie locală durabilă	132 – 135
6.5. Pilonul 5 – Coeziune socială și implicare civică	136 – 140
6.6. Pilonul 6 -Integrare în rețele europene și cooperarea intermunicipală pentru dezvoltare urbană	141 – 143
7. Portofoliul de proiecte	144 – 166
8. Implementarea, monitorizarea și evaluarea strategiei	167 – 176
8.1. Implementarea Strategiei	167
8.1.1. Structura de coordonare	167 – 168
8.1.2. Planificarea operațională	168
8.1.3. Parteneriate și finanțare	169
8.2. Monitorizarea Strategiei	170 – 172
8.3. Evaluarea Strategiei	172 – 175
8.4. Mecanisme de revizuire	175 – 176

Introducere

Strategia de dezvoltare socio-economică a orașului Ialoveni pentru perioada 2026–2031 (SDSEI 2026–2031) reprezintă documentul de orientare principal al administrației locale, menit să asigure o dezvoltare durabilă, competitivă și integrată în contextul național și european.

Elaborarea sa se bazează pe următoarele premise esențiale:

-  **Integrarea europeană:** Republica Moldova se află în proces de aderare la Uniunea Europeană, iar orașul Ialoveni, ca parte a Regiunii de Dezvoltare Centru și zonă periurbană a capitalei, trebuie să-și alinieze direcțiile de dezvoltare la principiile și standardele europene, valorificând oportunitățile oferite de programele de preaderare și cooperare transfrontalieră.
-  **Rol strategic național și regional:** Orașul Ialoveni, centru administrativ raional (peste 14,6 mii locuitori), concentrează funcții economice, educaționale și instituționale cu relevanță pentru întregul raion și zona periurbană. Proximitatea față de municipiul Chișinău (aprox. 10 km) îi conferă un avantaj competitiv pentru integrare metropolitană, creșterea conectivității și valorificarea fluxurilor de mobilitate și logistică pe axele regionale și naționale. În această configurație, Ialoveni are potențialul de a evolua ca nod periurban de servicii și mobilitate, susținând dezvoltarea economică și accesul la oportunități pentru comunitate și localitățile din jur.
-  **Principiile dezvoltării durabile:** Documentul se fundamentează pe echilibrul dintre dezvoltarea socio-economică, protecția mediului, coeziunea socială și modernizarea (inclusiv digitalizarea) serviciilor publice. Direcțiile strategice propuse sunt aliniate la obiectivele Agendei 2030 a ONU, la viziunea națională „Moldova Europeană 2030” și la principiile politicii de coeziune ale Uniunii Europene. Aplicarea acestor principii urmărește creșterea rezilienței orașului și îmbunătățirea calității vieții pentru toți locuitorii.
-  **Necesitatea modernizării infrastructurii și serviciilor:** Orașul Ialoveni dispune de un Plan Urbanistic General elaborat în 2006, care necesită actualizare pentru a reflecta dinamica periurbană, presiunile de dezvoltare și noile cerințe de planificare. În perioada 2026–2031, prioritățile vizează extinderea și modernizarea infrastructurii de mobilitate, utilități publice și locuire, accelerarea digitalizării serviciilor publice, revitalizarea spațiilor publice, precum și consolidarea măsurilor de protecție a mediului.

Această strategie își propune să ofere un cadru coerent pentru acțiunile administrației locale, să mobilizeze resurse interne și externe, și să asigure o dezvoltare echilibrată, rezilientă și competitivă a orașului Ialoveni, în beneficiul comunității și în spiritul integrării europene.

Identitatea culturală și istorică: fondat în 1436, Ialoveni are o moștenire culturală și istorică valoroasă, care poate fi transformată într-un motor de dezvoltare turistică și educațională, consolidând imaginea orașului ca nod urban european.

În egală măsură, implementarea consecventă a Planului de acțiuni și atingerea indicatorilor de dezvoltare stabiliți constituie cheia transformării orașului Ialoveni într-un pol urban modern și competitiv. Acest proces va asigura un ritm dinamic de evoluție pe termen mediu, prin proiecte concrete, măsurabile și monitorizabile, care să răspundă nevoilor comunității și să valorifice oportunitățile de finanțare disponibile. Printr-o abordare orientată spre rezultate, administrația locală va putea demonstra progres vizibil în domenii precum infrastructura, economia, serviciile publice și coeziunea socială, consolidând încrederea cetățenilor și atractivitatea orașului pentru investitori și parteneri internaționali.

1. Documente de bază în procesul de planificare

În procesul de elaborare a Strategiei de dezvoltare socio-economică a orașului Ialoveni pentru perioada 2026–2031 (în continuare, SDSEI 2026-2031) , conceptul de dezvoltare durabilă reprezintă un pilon esențial, orientat spre identificarea de soluții viabile la provocările actuale, cu scopul de a asigura un viitor sustenabil pentru generațiile următoare. În contextul integrării Republicii Moldova în spațiul european și al alinierii la valorile și standardele Uniunii Europene, strategia locală va reflecta principiile fundamentale ale dezvoltării durabile promovate la nivel european, care includ:

-  Stimularea prosperității socio-economice prin inițiative locale și regionale;
-  Protejarea mediului și combaterea schimbărilor climatice;
-  Promovarea egalității și consolidarea coeziunii sociale;
-  Dezvoltarea parteneriatelor internaționale și cooperarea transfrontalieră;

Aceste direcții vor ghida acțiunile strategice ale orașului Ialoveni, contribuind la modernizarea infrastructurii, creșterea competitivității locale și îmbunătățirea calității vieții pentru toți locuitorii.

În contextul elaborării SDSEI 2026–2031, politicile de coeziune și dezvoltare regională ale Uniunii Europene oferă un cadru de referință valoros pentru orientarea investițiilor publice și consolidarea capacităților administrative locale. Deși Republica Moldova nu este încă stat membru al Uniunii Europene, statutul de țară candidată permite alinierea strategică la principiile și mecanismele europene, precum și accesul gradual la instrumente de sprijin financiar, inclusiv prin programe de preaderare, parteneriate bilaterale și inițiative transfrontaliere.

Astfel, orașul Ialoveni își va fundamenta direcțiile de dezvoltare pe modele europene de planificare teritorială, cu accent pe coeziune socială, competitivitate economică, protecția mediului și conectivitate regională. În paralel, vor fi identificate oportunități de finanțare prin programe precum Instrumentul de Preaderare (IPA), Inițiativa EU4Moldova, și alte surse disponibile pentru statele partenere, contribuind la modernizarea infrastructurii, digitalizarea serviciilor publice și creșterea atractivității investiționale.

În contextul dezvoltării urbane integrate și a efectelor sale naționale, următoarele documente sunt de o importanță majoră pentru atingerea obiectivelor:

-  **Programul național de aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană 2025–2029** https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=148720&lang=ro
 -  Document strategic care trasează pașii concreți pentru armonizarea legislației și instituțiilor cu acquis-ul UE.
 -  Relevanță: oferă cadrul de integrare europeană ce trebuie reflectat în strategiile locale.
 -  Relevanță: oferă cadrul de integrare europeană ce trebuie reflectat în strategiile locale.

- 📌 Include măsuri sectoriale, termene și responsabilități pentru avansarea procesului de aderare.

📌 **Strategia națională de dezvoltare „Moldova Europeană 2030”**
https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=134582&lang=ro

- 📌 Viziune pe termen lung pentru transformarea socio-economică a țării.
- 📌 Priorități: stat de drept, economie competitivă, infrastructură modernă, servicii publice de calitate.
- 📌 Relevanță: fundamentează obiectivele de dezvoltare durabilă la nivel local.

📌 **Planul național de dezvoltare 2025–2027**
https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=143540&lang=ro

- 📌 Instrument operațional pentru implementarea Strategiei „Moldova Europeană 2030”.
- 📌 Include proiecte prioritare, alocări bugetare și indicatori de progres.
- 📌 Relevanță: sursă de aliniere pentru proiectele locale eligibile la finanțare națională.

📌 **Planul național de dezvoltare 2026–2028**
https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=148479&lang=ro

- 📌 **Strategia de reformă a administrației publice 2023–2030**
https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=140474&lang=ro
- 📌 Vizează eficientizarea instituțiilor publice, digitalizarea serviciilor și profesionalizarea funcției publice.
 - 📌 Relevanță: oferă direcții pentru modernizarea administrației locale din Ialoveni.

📌 **Programul de implementare al Strategiei de reformă a administrației publice 2023–2026**
https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=138009&lang=ro

- 📌 Detaliază acțiunile, termenele și resursele necesare pentru aplicarea reformei.
- 📌 Relevanță: ghid pentru adaptarea structurilor locale la cerințele de eficiență și transparență.

📌 **Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă** <https://moldova.un.org/ro/sdgs>

- 📌 Transpunerea la nivel național a celor 17 Obiective de Dezvoltare Durabilă (ODD) ale ONU.
- 📌 Relevanță: oferă un cadru universal pentru integrarea durabilității în strategia locală.

📌 **Strategia Națională de Dezvoltare Regională 2022–2028**
https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=130572&lang=ro

- 📌 Promovează echilibrul teritorial, reducerea disparităților și dezvoltarea zonelor urbane și rurale.
- 📌 Relevanță: sprijină proiectele de infrastructură și revitalizare urbană în orașe precum Ialoveni.

Context strategic

2.1 Context raional şi rolul strategic al oraşului Ialoveni

Poziţionare geografică şi funcţională:

-  oraşul Ialoveni este centrul administrativ al raionului Ialoveni, parte a Regiunii de Dezvoltare Centru;
-  situat în imediata vecinătate a municipiului Chişinău, funcţionează ca zonă periurbană cu potenţial de integrare metropolitană;
-  are acces direct la infrastructura naţională de transport, pieţe de muncă şi servicii urbane.

Pondere demografică şi economică:

-  reprezintă cel mai urbanizat nucleu al raionului, cu o populaţie estimată de peste 15.000 locuitori;
-  concentrează o parte semnificativă din activitatea economică, educaţională şi instituţională a raionului;
-  este un pol de atracţie pentru locuitorii din comunele învecinate, în special pentru servicii publice, comerţ, educaţie şi sănătate.

Relevanţă administrativă şi instituţională:

-  Oraşul găzduieşte sediul Consiliului Raional, precum şi instituţii deconcentrate şi servicii publice de interes raional, inclusiv unităţi medicale şi educaţionale.
-  Ialoveni funcţionează ca punct de coordonare pentru iniţiative şi proiecte de dezvoltare locală şi regională, inclusiv pentru programe finanţate din surse externe (naţionale şi internaţionale).

Potenţial de dezvoltare şi conectivitate:

-  poziţia sa geografică permite extinderea infrastructurii de mobilitate, digitalizare şi utilităţi în parteneriat cu Chişinău;
-  poate deveni un model de revitalizare urbană, cu accent pe spaţii publice, locuire, eficienţă energetică şi economie locală;
-  este eligibil pentru programe de dezvoltare regională şi transfrontalieră, inclusiv prin fonduri europene de preaderare.

2.2 Context naţional şi rolul strategic al oraşului Ialoveni

Oraşul Ialoveni se află într-o poziţie strategică în cadrul procesului de modernizare şi dezvoltare teritorială a Republicii Moldova, fiind parte a Regiunii de Dezvoltare Centru şi situat în imediată vecinătate a municipiului Chişinău. Această poziţionare geografică favorabilă îl transformă într-un nod urban cu potenţial de integrare metropolitană, capabil să contribuie activ la obiectivele naţionale de coeziune teritorială, eficienţă administrativă şi creştere economică sustenabilă.

În contextul național, orașul Ialoveni joacă un rol esențial în consolidarea capacităților locale, în furnizarea de servicii publice de calitate și în atragerea investițiilor. Ca reședință a raionului Ialoveni, orașul concentrează funcțiile administrative, economice și instituționale ale zonei, fiind un punct de referință pentru locuitorii din localitățile rurale învecinate. Prin urmare, dezvoltarea sa are un impact direct asupra echilibrului teritorial și asupra implementării politicilor publice la nivel local.

SDSEI 2026–2031 se aliniază la documentele naționale de planificare, precum Strategia „Moldova Europeană 2030”, Planul Național de Dezvoltare 2025–2027 și Programul Național de Aderare la Uniunea Europeană. Acestea promovează o viziune integrată asupra dezvoltării durabile, digitalizării, infrastructurii moderne și incluziunii sociale, obiective care pot fi transpuse la nivel local prin proiecte adaptate specificului orașului.

În plus, orașul Ialoveni este eligibil pentru participarea la programe de revitalizare urbană, dezvoltare regională și cooperare transfrontalieră, inclusiv prin instrumente europene de preaderare. Poziția sa în apropierea coridoarelor de mobilitate națională și internațională îl recomandă ca punct de legătură între capitală și zonele rurale, cu potențial de integrare în rețelele economice, logistice și de servicii.

Din perspectiva dezvoltării durabile, orașul Ialoveni dispune de un cadru favorabil pentru investiții în infrastructură, eficiență energetică, digitalizare și economie locală. Tendințele demografice, migrația internă, cererea de locuire și extinderea serviciilor publice creează premise pentru o transformare urbană sustenabilă. În același timp, identitatea culturală și istorică a orașului, cu rădăcini documentate din secolul al XV-lea, oferă oportunități pentru promovarea turismului, educației și patrimoniului local.

Prin urmare, Strategia de Dezvoltare a orașului Ialoveni pentru perioada 2026–2031 trebuie să reflecte rolul său strategic în contextul național, consolidându-i poziția ca centru urban dinamic, conectat, rezilient și capabil să contribuie la obiectivele de modernizare, integrare europeană și dezvoltare durabilă ale Republicii Moldova.

2.3 Context european

Oraşul Ialoveni se află într-un moment - cheie de re poziţionare strategică, în contextul avansării Republicii Moldova pe calea integrării europene. Ca parte a Regiunii de Dezvoltare Centru şi zonă periurbană a capitalei, Ialoveni are potenţialul de a deveni un nod urban european, conectat la reţelele de mobilitate, cooperare şi investiţii transnaţionale.

Aliniere la obiectivele europene

Strategia de Dezvoltare a oraşului Ialoveni 2026–2031 se aliniază la principiile dezvoltării durabile promovate de Uniunea Europeană, inclusiv:

-  *Tranziţia verde şi protecţia mediului;*
-  *Digitalizarea şi inovarea;*
-  *Coeziunea socială şi incluziunea teritorială;*
-  *Mobilitate inteligentă şi conectivitate logistică.*

Aceste direcţii sunt reflectate în documentele europene de referinţă, precum Agenda 2030, Politica de Coeziune şi Iniţiativa „EU4Moldova”.

Oraşe înfrăţite şi cooperare internaţională

Oraşul Ialoveni este înfrăţit cu mai multe localităţi europene şi regionale, consolidându-şi profilul internaţional şi capacitatea de cooperare intercomunitară. Printre partenerii săi se numără:

-  Bufta (România) – donaţii de echipamente pentru copii (trenuţ de agrement) şi construcţia unui garaj aferent;
-  Hunedoara (România) – finanţare pentru reabilitarea albiei râului Işnovăţ în cadrul proiectului ”Reabilitarea albiei râului Işnovăţ cu redare destinaţiei pentru odihnă activă” (C223003C);
-  Topliţa (România) – parteneriate în domeniul turismului şi revitalizării urbane;
-  Tomeşti (România) – donaţii de echipamente medicale (ambulanţă către SAMU), biciclete pentru instituţii de învăţământ şi echipamente de urgenţă (generator) în cadrul proiectului “Equipping Tomesti and Ialoveni with emergency response equipment”;
-  Paşcani (România) – donaţii pentru reconstrucţia trotuarelor (10.000 euro), cărţi pentru bibliotecă, utilaje tehnice şi perdele pentru şcoli (gimnaziul Grigore Vieru);
-  Chişineu Criş (România) – burse universitare la Universitatea „Vasile Goldiş” din Arad (facultăţile de juridică şi medicină);
-  Ineu (România) – cooperare în administraţie publică şi proiecte locale;
-  Vulcan (România) – parteneriate în dezvoltare economică şi comunitară;

-  Filiași (România) – colaborare în administrație locală și proiecte sociale;
-  Moinești (România) – cooperare în administrație publică și dezvoltare locală;
-  Gura Humorului (România) – parteneriate în turism, cultură și dezvoltare regională;
-  Senec (Slovacia) – schimburi educaționale, culturale și proiecte pentru tineret, inclusiv sistem de alimentare cu apă și sanitație;
-  Brebu (România) – colaborare în administrație locală și dezvoltare rurală;
-  Force (Italia) – cooperare în domenii administrative și culturale;
-  Montefortino (Italia) – schimburi în administrație publică și dezvoltare locală;
-  Gmina-Lesznawola (Polonia) – colaborare în administrație locală și proiecte comunitare;
-  Pocheon (Coreea de Sud) – schimburi culturale și educaționale;
-  Radnevo (Bulgaria) – cooperare în administrație publică și proiecte sociale;
-  Gliboca (Ucraina) – schimburi culturale și administrative;
-  Avangard (Ucraina) – cooperare în proiecte locale și dezvoltare comunitară;
-  Kodyma (Ucraina) – colaborare în administrație publică și proiecte sociale.
-  Balta (Ucraina) – schimburi administrative și culturale;
-  Avanos (Turcia) – organizarea de festivaluri de dans și schimburi culturale;
-  Vranov nad Topľou (Slovacia) – colaborare în administrație locală și proiecte comunitare;

Aceste relații de înfrățire oferă orașului Ialoveni oportunități valoroase pentru inițierea de proiecte comune, transfer de expertiză administrativă, acces la rețele europene de orașe și consolidarea capacității instituționale. Ele contribuie activ la promovarea valorilor europene, la dezvoltarea durabilă și la creșterea vizibilității orașului pe plan internațional.

Coridoare de transport și logistică internațională

Poziția geografică a orașului Ialoveni îl plasează în proximitatea unor axe strategice de transport:

-  Coridorul IX Pan-European (Helsinki–Chișinău–Odessa), cu potențial de extindere logistică spre porturile de la Marea Neagră;
-  Ruta Chișinău–Leușeni–Iași–Târgu Mureș, parte din rețeaua TEN-T extinsă, cu rol în conectarea Moldovei la infrastructura europeană;

Acces la Aeroportul Internațional Chișinău, aflat la 20–25 minute distanță, facilitând mobilitatea internațională a persoanelor și mărfurilor.

Aceste coridoare pot fi valorificate prin dezvoltarea unor platforme logistice periurbane, centre de distribuție sau hub-uri pentru IMM-uri exportatoare.

Oportunități europene de finanțare și integrare

Ca oraș dintr-o țară candidată la UE, Ialoveni poate accesa:

-  Instrumentul de Preaderare (IPA III), este principalul instrument financiar al UE pentru țările candidate precum Moldova. Acesta finanțează proiecte în domenii precum infrastructura (ex. drumuri, apă, canalizare), administrația publică (reforme instituționale) și dezvoltarea economică (investiții în afaceri, inovare).
-  Programe transfrontaliere Interreg – se concentrează pe cooperarea transfrontalieră în regiunile eligibile, printre care și Republica Moldova, prin parteneriate pe domenii precum: mobilitate, înverzire, planificare urbană, creșterea capacităților instituționale, economie circulară, turism, și multe altele.
-  Inițiative urbane europene – prin rețele precum URBACT, Eurocities, Covenant of Mayors, EU Urban Agenda (Agenda Urbană Europeană), ICLEI – Local Governments for Sustainability, CITIES2030 – Rețeaua Europeană pentru Orașe Inteligente, Mayors for Peace (Primari pentru Pace).

Prin consolidarea capacității administrative și alinierea la standardele europene, orașul Ialoveni poate deveni un model de urbanism european adaptat contextului moldovenesc, cu impact regional și internațional.

3. Analiza Socio-Economică a orașului Ialoveni

3.1 Orașul Ialoveni în trecut și prezent

Amplasare geografică și spațială

Ialoveni este un oraș în Republica Moldova, reședința Regiunii de Dezvoltare Centru și a raionului Ialoveni. Orașul Ialoveni este situat în suburbia capitalei, la 10 km distanță de Chișinău.

Orașul Ialoveni este situat la nord de ecuator și la est de meridianul 0 (Londra), în sud-estul Europei; în partea centrală a Republicii Moldova, la 46° 56' latitudine nordică și 26° 27' longitudine estică.

Relieful localității s-a format după regresiunea Mării Sarmatice, dispărute în urmă cu circa 5 milioane de ani. El este variat: șesuri alternând cu coline, văi cu râpe, povârnișuri, platouri. Valea cea mai mare aparține râului Ișnovăț, care traversează orașul de la nord-vest spre sud-vest. Dealul Comarnic, care se află în partea de sud-vest a localității, este cel mai înalt din împrejurimi – 190 m deasupra nivelului Mării Negre.



● **Denumirea: Orașul Ialoveni**

● **Anul fondării: 1436**

● **Poziția geografică:**

La o depărtare de 35 km de râul Nistru și 12 km de municipiul Chișinău, capitala Republicii Moldova. Se învecinează cu localitățile Costești, Mileștii Mici, Piatra Albă, Dănceni, Sociteni, Durlești și Codru.

● **Suprafața totală: 31,651 km²**

● **Numărul de locuitori: 14665 (recensământ 2024)**

● **Densitatea populației : 89,1 locuitori/1 km² (la 01.01.2024)**

● **Primarul orașului: Sergiu ARMAȘU**

● **Secretar al Consiliului: Lilia Raico**

● **Ziua orașului: Hramul Sfintei Cuvioase Parascheva, 27 octombrie**

● **Adresa primăriei:**

Republica Moldova, MD-6801, or. Ialoveni, str. Alexandru cel Bun, 45

Clima, flora, fauna

Clima în zona localității Ialoveni este temperat-continentală, caracterizându-se prin veri calde și lungi (temperatura medie în iulie – 20-33 °C, cantități scăzute de precipitații, iernile cu temperatura medie în ianuarie – 5,5-15 °C). Numărul anual al zilelor de vară se apropie în medie de 79, înregistrându-se un maxim în luna iulie și un minim în luna octombrie.

Solul. Premisă a dezvoltării ramurilor agriculturii din localitate, solurile din orașul Ialoveni sunt preponderent cernoziomuri podzolite și levigate. Profilul are un caracter general molic, levigat, adică lipsit totalmente de carbonați. Un factor care a avut o influență asupra caracteristicilor zonale ale solurilor localității este râul Ișnovăț, care trece de-a lungul orașului și împreună cu două iazuri formează resursele acvatice ale localității. În valea râului Ișnovăț este construit Lacul de acumulare Ialoveni. Apele Lacului se folosesc pentru irigație. În urma construirii lacului, s-au schimbat mult condițiile ecologice din preajma malurilor. Sunt semnalate alunecări de teren, surpări de maluri, pe alocuri apar soluri jilave, se dezvoltă noi habitate. Suprafețele din apropierea malurilor, unde s-au format aceleași condiții pedologice și trofice, aceeași componență floristică, au unul și același tip de condiții ecologice.

Flora şi fauna. Vegetaţia este bogată, existând specii variate. Aceasta varietate este condiţionată de mai mulţi factori: aşezarea geografică, relief, climă, ape, caracterul rocilor. Particularităţile climei şi ale solului favorizează în ansamblu dezvoltarea agriculturii, creşterea normală a plantelor, inclusiv a plantelor iubitoare de căldură. Vegetaţia durează de la 15 martie până la finele lui octombrie. Dintre plantele care se dezvoltă cel mai bine în localitate sunt cerealele, anume păioasele, cu perioada de vegetaţie mai scurtă şi puţin pretenţioase la umiditate. Gospodarii cultivă următoarele legume: cartofi, ceapă, fasole, mazăre, vinete, roşii, castraveţi, usturoi, ardei dulci şi iuţi, varză. Aici se întâlnesc pomi fructiferi de tot soiul - meri, peri, caişi, cireşi, vişini, nuci, precum şi viţa-de-vie.

Resurse naturale ale subsolului, cariere, ape minerale. În vederea exploatării raţionale a apelor subterane, în oraşul Ialoveni au fost forate 22 de sonde arteziene, la o adâncime de 200-300 metri, ce conţin 22.000 m³ de apă. Din aceste sonde ale oraşului Ialoveni se alimentează parţial şi sectorul Botanica a oraşului Chişinău.

Istoria oraşului

Originea oraşului îşi are obârşia în secole străvechi. Descoperirile arheologice demonstrează că în sec. III-IV e.n. pe teritoriul actualei localităţi existau aşezări omeneşti datând cu epoca antică târzie, făcând parte din cultura Sântana de Mureş-Cerneahov. Se presupune că sub presiunea barbarilor, aşezările autohtonilor au fost părăsite, ca mai târziu oamenii să se reîntoarcă. În cadrul cercetărilor arheologice întreprinse în contextul efectuării peregrinajului s-au descoperit în raza actualei localităţi 3 aşezări cu vestigii arheologice datând din perioada secolelor 15-18. Dintr-o copie de pe un ispisoc sârbesc, datat cu anul 1528, aflăm despre satele din zona Cheilor Işnovăţului, şi anume: satul din sus de capul Cheilor (care este la sud - estul localităţii actuale, unde se îngustează albia râului Işnovăţ) şi satul de jos, din capul Cheilor Işnovăţului, că proprietarul satului a fost Laşco din Işnovăţ care a avut o carte de proprietate de la Ilieşi Voevod, domnul ţării Moldovei (a domnit 1432-1433 şi 1435 –1436). Satul situat mai sus de aceste Chei a fost identificat cu localitatea Ialoveni modernă. Vechimea istorică a satului Ialoveni, cunoscut iniţial cu numele de satul mai sus de capul Cheilor, convenţional poate fi raportată la anul 1436.

Denumirea "Ialoveni" a localităţii apare mult mai târziu, prima pomenire fiind găsită într-un document de vânzare datat cu 16 aprilie 1639 şi în alt document din 9 septembrie 1643. Primii moştenitori ai acestor locuri au primit pământ pustiu, de ţelină. Posibil ca numele localităţii să se tragă de aici, deoarece cuvântul ialoviţa, de provenienţă sârbo - harvată, are şi sens de pământ întelenit.

Evoluţia administrativ teritorială începe în 1566, când Moldova feudală a fost pentru prima dată împărţită în ținuturi, iar începând cu secolul XIX – în judeţe. Recensământul din anul 1774 a înregistrat 20 de ținuturi, localitatea Ialoveni făcând parte din ținutul Orhei - Lăpuşna. Pe parcursul anilor 1812-1918, satul Ialoveni, ca şi întreaga Basarabie, se află sub stăpânirea Rusiei ţariste. Satul Ialoveni se afla pe atunci în componenţa judeţului Chişinău.

De la 27 martie 1918 şi până la 27 iunie 1940, precum şi între iunie 1941 şi august 1944 Basarabia s-a aflat în componenţa Statului Român, localitatea Ialoveni făcând parte din plasa Costeşti, judeţul Lăpuşna. În timpul regimului sovietic, teritoriul Moldovei deseori era supus împărţirii în diferite subunităţi teritoriale. Din august 1944 până la 24 februarie 1956, satul Ialoveni se află în componenţa judeţului Chişinău, raionul Chişinău. Apoi judeţele au fost anulate, raionul Chişinău a fost desfiinţat şi Ialoveni este inclus în raionul Kotovsk, în componenţa căruia s-a aflat până la finele anului 1962. Iar la 2 ianuarie 1963 a fost inclus în componenţa raionului Anenii Noi, în următorul an - 1964 – în raionul Străşeni.

La 25 martie 1977 denumirea localităţii se schimbă în Kutuzov, concomitent localitatea fiind reorganizată în aşezare de tip orăşenesc şi ridicată la rangul de centru raional. În anul 1989, când Moldova a obţinut independenţă şi a păşit pe calea democratică, la cererile adresate de cetăţeni, localităţii i-a fost restabilită vechea denumire Ialoveni. Începând cu 7 decembrie 1994 Ialoveni, are statut de oraş, iar la 27 decembrie 2001 este reorganizat în centrul raional Ialoveni

Structura și imaginea orașului

Economia în dinamica sa are consecințe directe asupra dezvoltării. Acțiunile de amenajare a teritoriului au ca scop armonizarea politicilor economice, tehnologice, sociale și culturale ale societății la nivel teritorial. Cadrul de reglementare al acestui proces implică reguli și legi care contribuie la salvagardarea patrimoniului natural și cultural, toate prin prisma conceptului de dezvoltare durabilă.

În acest context, documentele de planificare și amenajare a teritoriului reprezintă premisa unei dezvoltări durabile și asigură coordonarea activităților în ceea ce privește direcționarea și amplasarea proiectelor investiționale, dar și a elementelor de infrastructură, prin folosirea rațională a potențialului teritorial și sporirea coeziunii economice, sociale, teritoriale, precum și competitivitatea economică a teritoriului.

Orașul Ialoveni dispune de Planul Urbanistic General (PUG), elaborat împreună cu Planul Urbanistic Zonal (PUZ) al centrului, precum și de Regulamentul local de urbanism aferent, aprobate prin decizia Consiliului orașenesc Ialoveni din 19 decembrie 2018. PUG și Regulamentul local de urbanism, odată cu aprobarea lor, devin acte de autoritate ale administrației publice locale, constituind temeiul pentru planificarea dezvoltării teritoriale și baza legală pentru eliberarea certificatelor de urbanism și a autorizațiilor de construire pe teritoriul orașului Ialoveni.

Teritoriul acoperit de PUG și Regulament include intravilanul, precum și zonele necesare a fi rezervate în vederea unor viitoare lucrări de interes general. Eventualele propuneri de modificare a hotarelor administrativ-teritoriale, stabilite prin lege, se vor realiza exclusiv în condițiile prevăzute de legislație. Relațiile dintre PUG și Regulamentul aferent se aplică prin intermediul Unităților Teritoriale de Referință (UTR) – suprafețe delimitate convențional după criterii de funcțiune, omogenitate și caracteristici de construire –, asupra cărora se instituie reglementări generale valabile pe suprafața examinată. Întreg teritoriul intravilan al orașului și zonele de dezvoltare sunt împărțite în 17 UTR-uri, pentru care sunt stabilite prescripții și condiții specifice de dezvoltare.

În acest cadru sunt delimitate zone funcționale (rezidențial, utilitate publică, instituții și servicii, activități economice, gospodărie comunală, căi de comunicație, zone de protecție, agrement, suprafețe acvatice etc.), cu precizarea funcțiunilor dominante și complementare, precum și a condițiilor de utilizare a terenurilor. Din perspectiva regimului de construire, documentația de urbanism diferențiază zonele rezidențiale și stabilește limite privind regimul minim și maxim de înălțime, corelate cu capacitatea infrastructurii, echiparea edilitară, accesibilitatea, siguranța și calitatea mediului construit: zone cu regim mic de înălțime (locuire individuală/joasă, de tip P, P+1–2E) și zone cu regim multietajat (preponderent P+3–4E și dezvoltări noi cu regimuri mai înalte, acolo unde sunt admise conform documentațiilor de urbanism aprobate).

În contextul dinamicii investiționale și al presiunii asupra rețelelor tehnico-edilitare și a dotărilor publice, Strategia urmărește aplicarea consecventă a prevederilor PUG și ale Regulamentului local de urbanism, creșterea predictibilității și transparenței în procesul de autorizare, precum și actualizări/precizări punctuale prin documentații de urbanism (PUZ/PUD), acolo unde evoluțiile urbane o impun, pentru a asigura o dezvoltare coerentă, echilibrată și în interes public a orașului Ialoveni.

UTR–4 (zona centrală) reprezintă nucleul funcțional al orașului, concentrând obiectivele de utilitate publică, instituțiile, serviciile și comerțul, precum și zonele rezidențiale și spațiile de utilitate cotidiană, agrement și circulație. Reglementările urbanistice pentru UTR–4 stabilesc un cadru diferențiat de utilizare a terenurilor pe subzone funcționale (P–4, C–4, R1–4, R2–4, E–4, V1–4, V3–4, G–4, T–4, TDS–4, A–4), urmărind compatibilitatea funcțiunilor, calitatea mediului construit, accesibilitatea și protecția interesului public.

Din perspectiva locuirii, zona centrală include atât locuințe cu regim mic de înălțime, cât și locuințe multietajate, cu condiții clare de construire. În subzona R1–4, înălțimea locuințelor și a unităților comerciale/de deservire se admite până la 2 niveluri, iar amplasarea construcțiilor respectă retragerea față de aliniament (linia roșie) de minimum 4,0 m, cu excepțiile prevăzute pentru obiective de servire și comerț. În subzona R2–4, înălțimea blocurilor locative și a altor obiective este limitată până la 5–7 etaje, cu cerințe privind accesul autospecialelor (ambulanță și intervenție antiincendiară), echiparea edilitară centralizată și organizarea controlată a platformelor pentru deșeuri.

Totodată, UTR-4 permite repararea, renovarea, modernizarea și reconstruirea fondului construit existent și dezvoltarea de noi obiective compatibile cu funcțiunile zonei, cu accent pe amenajare, înverzire și îmbunătățirea spațiilor publice (scururi, gazoane, grădini publice, parcuri și terenuri de joacă), inclusiv cu condiția elaborării documentațiilor de detaliu acolo unde este necesar. În vederea menținerii caracterului zonei centrale și a calității mediului urban, sunt prevăzute și restricții privind schimbarea neadecvată a destinației, respectarea aliniamentelor, limitarea activităților generatoare de trafic excesiv sau poluare și conformarea arhitecturală a construcțiilor noi la specificul zonei.

În UTR-4 (zona centrală) se concentrează principalele dotări publice și servicii cu rol de deservire pentru întreaga populație a orașului, ceea ce conferă acestei unități teritoriale funcția de pol administrativ, social, cultural și economic al localității. Zona include dotări și funcțiuni diversificate, dintre care se remarcă instituțiile administrației publice și ale ordinii publice, servicii de interes general, precum și unități financiar-bancare și servicii conexe (inclusiv servicii notariale și de asigurări). De asemenea, în UTR-4 sunt prezente dotări culturale și religioase, instituții de învățământ (liceu și grădinițe), precum și dotări din domeniul sănătății și asistenței sociale (spital raional, servicii de asistență medicală primară, maternitate, servicii stomatologice și farmacii). Componenta de comerț și prestări servicii este reprezentată prin piață, centru comercial, magazine, unități de alimentație publică și servicii de proximitate, care deservesc nu doar vecinătățile imediate, ci și zone urbane mai largi. Totodată, zona integrează spații publice și dotări de agrement și sport (terenuri sportive, spații de joacă și proiecte/intenții de dezvoltare pentru infrastructura sportivă), precum și elemente ale gospodăririi comunale și infrastructurii tehnico-edilitare (parcări, garaje, puncte tehnice – stații/puncte de pompare, puncte de transformare, termopunct, rețele edilitare), completate de infrastructura de circulație și transport. În ansamblu, profilul funcțional complex al UTR-4 impune menținerea compatibilității între funcțiuni, protejarea caracterului zonei centrale și orientarea intervențiilor către îmbunătățirea calității spațiului public, accesibilității și echipării edilitare, în concordanță cu prevederile PUG și ale Regulamentului local de urbanism.

Conform datelor Biroului Național de Statistică al Republicii Moldova, la 1 ianuarie 2025, în orașul Ialoveni suprafața totală a fondului locativ a constituit 730 768 m², numărul total de locuințe (case) – 7 359, inclusiv 3 294 apartamente, iar numărul caselor de locuit individuale (gospodării) – 4 065.

Parcelarea și zonarea funcțională orașului se evidențiază prin stabilirea zonelor majore urbanistice: centrală și funcții complexe de interes public, de locuințe, comună, edificii și terenuri sportive, spații verzi, căi de comunicație, industrie, suprafețe acvatice, terenuri agricole, precum și sintetizarea lor ca mărime într-un bilanț teritorial.

La 1 ianuarie 2026, suprafața totală a unității administrativ-teritoriale (UAT) orașul Ialoveni a constituit 3 164,44 ha, dintre care 854,44 ha reprezintă teren amplasat în intravilanul localității. Structura teritoriului evidențiază o pondere predominantă a terenurilor agricole (63%), urmate de terenurile destinate construcției de locuințe, obiectivelor sociale și altor utilizări publice (21%), precum și de terenurile fondului silvic (8%).

În plan administrativ-teritorial, UAT orașul Ialoveni este structurată în 9 sectoare: Livada, Moldova, Frumușica, Chersacel, Albeni, Petri, Bozu, Fanari și Huțuleuca

Structura terenurilor după forma de proprietate, pentru teritoriul orașului Ialoveni, include:

-  Terenuri proprietate privată – 1997,32 ha sau 63% din total terenuri, fiind ocupate preponderent de terenuri cu destinație agricolă (82%) și construcții și curți (17%).
-  Terenuri proprietate publică a orașului Ialoveni și nivelul II – 1111,44 ha sau 35% din suprafața totală. Cea mai mare parte a terenurilor sunt terenuri agricole, construcții și curți, fondului silvic;
-  Terenuri proprietate publică a statului – 55,68 ha sau 2% din suprafața totală, care include în principal terenuri destinate industriei, transportului, telecomunicațiilor și cu alte destinații speciale și fondului apelor;

Elementele distincte ale unei localități

sunt stema și drapelul, înregistrate în Armorialul General al Republicii Moldova.

Simbolurile orașului Ialoveni au fost avizate de Comisia Națională de Heraldică, iar autorii compoziției heraldice sunt Silviu Tabac (autor) și Iurie Caminschi (pictor - drapel) Veaceslav Racov (pictor - stemă). Simbolica orașului a fost adoptată de Consiliul orașenesc la ședința din 27 martie 2002, având ca element de bază prezența râului Ișnovăț.

Denumirea acestuia, în varianta „vâșneveț”, este asociată cu sensul de „vale unde cresc vișini”, în legătură cu zona din apropierea Mănăstirea Căpriana și locul de unde izvorăște râul.



Stema orașului Ialoveni conține drept element heraldic o cupă de aur, care simbolizează producerea vinului Heres, dar și simbolul soarelui, vas care conține elixirul vieții, nemuririi, cunoașterii, încrederii în viitor și scutul timbrat de o coroană murală de aur cu trei turnuri.



Drapelul orașului a fost elaborat în baza stemei și reprezintă o pânză dreptunghiulară (3x2) fasciată în 15 brâie, roșu - vișinii și albe alternându-se, acestea simbolizând valurile.

Pe lângă stemă și drapel, orașul Ialoveni dispune și de alte însemne identitare, precum imnul orașului, intitulat „Imn -Odă”, avându-l ca autor pe Ilie Văluță, precum și de un logo (identitate vizuală) utilizat în comunicarea și promovarea oficială a localității.

IALOVENI

IALOVENI

Agenți economici

Pe teritoriul orașului își desfășoară activitatea câțiva agenți economici bine cunoscuți, care contribuie semnificativ la economia locală și națională:



- SC Sandriona SRL activează din anul 1998, fiind specializată în producția de înghețată. Compania produce aproximativ 150 de sortimente sub brandul SANDRA, comercializate pe piața din Republica Moldova și exportate pe trei continente.

Sandriona este primul exportator de înghețată din Republica Moldova către Uniunea Europeană. Activitatea de export a început în 2005, cu livrări către piețe din Africa de Vest și Orientul Mijlociu (Emiratele Arabe Unite, Arabia Saudită, Qatar), iar din 2022 produsele sunt prezente și pe piața Uniunii Europene, fiind exportate în mai multe state membre, inclusiv România, Germania, Grecia, Cipru și Lituania.

Compania menține 11 standarde internaționale, inclusiv IFS Food și BRCGS Food, completeate de certificarea Halal, asigurând un nivel ridicat de siguranță alimentară și calitate. Producția este realizată pe linii moderne, cu echipamente de ultimă generație, iar portofoliul este extins constant cu produse inovatoare. Compania a primit numeroase certificări de calitate și este recunoscută pentru inovațiile în sortiment, inclusiv opțiuni vegane și fără zahăr adăugat.



SA „Vinuri-Ialoveni” - își are începuturile ca întreprindere în anul 1953, iar tradiția vinificației pe amplasamentul actual se leagă de beciurile istorice construite în 1857, fapt care conferă vinăriei continuitate și identitate aparte; astfel, compania îmbină experiența industrială de peste șapte decenii cu un patrimoniu vitivinicol local mai vechi, reflectat în tehnologii și stiluri distincte, inclusiv vinurile peliculare de tip Heres (stil „sherry”), pentru care este cunoscută și peste hotarele Republica Moldova.



În portofoliu intră nu doar vinuri peliculare, ci și Vermouth (Bianco/Rosso), vin aromatizat, băuturi tari, brandy și divin, iar o perioadă îndelungată activitatea fabricii este asociată cu academicianul Gheorghe Cozub, vinificator emerit al Franța (titlu menționat ca fiind acordat de Institutul Național al Apelațiunilor de Origine). Întreprinderea a devenit societate pe acțiuni în 1996 și este indicată ca parte a holdingului Moldova-Vin din 2000, iar în prezent este menționată o producție anuală de peste 1 milion de litri și export în peste 20 de țări; la capitolul performanță, surse publice indică un palmares important (peste 150–200 de medalii și 6–7 Grand Prix, în funcție de perioada raportată).

- EUROACCENT SRL este o companie cu activitate în orașul Ialoveni, specializată în producerea materialelor pentru construcții, în special beton și elemente din beton (inclusiv beton armat), precum și în servicii conexe pentru șantiere – transportarea și pomparea betonului cu utilaje specializate. Prin profilul său, întreprinderea contribuie la asigurarea lanțului local de aprovizionare pentru lucrări de infrastructură și dezvoltări rezidențiale, sprijinind dinamica investițională și modernizarea fondului construit. Totodată, compania își promovează implicarea în dezvoltări imobiliare prin proiecte rezidențiale prezentate sub brandul Euroaccent Estate și „SEVEN Park”.



- Fabrica de confecții „Temelia Manufactory” este o unitate economică din Ialoveni orientată spre producerea îmbrăcăminte de înaltă calitate, care își dezvoltă activitatea în baza unei viziuni moderne de industrie textilă: utilizarea țesăturilor eco-responsabile (inclusiv produse locale) și promovarea unor practici de producție etice și sustenabile.



În același timp, întreprinderea își aliniază procesele la principiile economiei circulare și eficienței resurselor (inclusiv prin valorificarea materialelor reciclate/biodegradabile și optimizarea consumurilor), fiind menționată ca participantă la misiunea economică din Suedia „Circular Business Models and Resource Efficiency”, inițiativă organizată de Open Trade Gate Sweden (structură a National Board of Trade Sweden) în colaborare cu RECONOMY, program implementat de HELVETAS Swiss Intercooperation.



- ALTNET (Ialoveni) este un furnizor local de servicii de internet/TV, relevant pentru pilonul de digitalizare și infrastructură. În cadrul strategiei, compania poate fi considerată partener pentru extinderea rețelelor în zonele noi, îmbunătățirea accesului la servicii digitale pentru populație și instituții și susținerea inițiativelor de tip „smart city”.

Bilanț teritorial

Orașul Ialoveni, situat în centrul Republicii Moldova, la aproximativ 15 kilometri sud de Chișinău, reprezintă un important centru administrativ și economic al raionului cu același nume. Cu o suprafață totală de 31,65 km², Ialoveni este un exemplu tipic de așezare urbană mică, marcată de o combinație armonioasă între zone rezidențiale, agricole și industriale. Bilanțul teritorial al orașului, evaluat periodic în cadrul planurilor de dezvoltare urbană, oferă o imagine clară asupra stării actuale a spațiului administrat, evidențiind atât potențialul de creștere, cât și provocările inerente unei localități în proximitatea capitalei.

Din punct de vedere al structurii teritoriale, teritoriul orașului este împărțit în principal în zone urbane și periurbane. Aproximativ 40% din suprafață este ocupată de zone locuite, unde se concentrează peste 20 000 de locuitori. Acestea includ cartiere rezidențiale moderne, precum și blocuri de locuințe construite în perioada sovietică, care necesită renovări pentru eficiență energetică. Infrastructura rutieră este bine dezvoltată, cu drumuri principale care leagă Ialoveni de autostrada Chișinău-Leușeni, facilitând accesul la piețe de muncă din capitală. Totuși, rețeaua de străzi secundare suferă de aglomerare, mai ales în orele de vârf, ceea ce subliniază nevoia de extinderi și modernizări.

O componentă esențială a bilanțului teritorial o reprezintă utilizarea solurilor agricole, care acoperă peste 50% din teritoriu. Ialoveni este renumit pentru podgoriile și livezile sale, contribuind semnificativ la economia locală prin producția de vinuri și fructe. Solurile fertile din regiune, parte a câmpiei centrală a Moldovei, permit culturi intensive, dar presiunea urbanizării amenință aceste zone. Conform datelor recente din Planul Urbanistic General al orașului (actualizat în 2018), s-au identificat riscuri de fragmentare a terenurilor agricole din cauza expansiunii rezidențiale necontrolate. Pentru a contracara acest fenomen, autoritățile locale promovează zone tampon verzi și proiecte de agroturism, care să integreze dezvoltarea economică cu conservarea mediului.

Pe plan industrial și comercial, bilanțul teritorial relevă o diversificare moderată. Zona industrială, ocupând circa 10% din suprafață, găzduiește întreprinderi mici și mijlocii din sectoarele alimentară, textil și servicii, inclusiv unități de prelucrare a fructelor și depozite logistice, favorizate de poziționarea pe coridorul rutier european. Totodată, presiunile asupra mediului (emisii generate de activități economice și trafic) rămân o vulnerabilitate, în special în perioadele cu flux rutier intens. În ceea ce privește infrastructura de apă și canalizare, este important de menționat că pe teritoriul orașului Ialoveni nu există stații de epurare, iar infrastructura de apeduct și canalizare este în gestiunea SA „Apă-Canal Chișinău”; în același timp, în oraș funcționează stații de pompare, dintre care unele necesită modernizare pentru creșterea eficienței și fiabilității sistemului.

În acest context, rețeaua de spații verzi are un rol esențial în menținerea echilibrului ecologic și a calității vieții: Parcul „Moldova” (53 ha), Parcul „Bozu”, Parcul Teatrului de vară, Scuarul „Sfatul Țării”, scuarurile din zona troițelor și din zona str. Alexandru cel Bun, precum și Aleea de caștani, alături de acțiunile de plantare și amenajare peisagistică. Complementar, Primăria dispune de Planul de acțiuni pentru Energie Durabilă și Climă 2016–2030, care oferă cadrul de măsuri pentru eficiență energetică, reducerea emisiilor și adaptarea la schimbările climatice, consolidând direcția de dezvoltare durabilă a localității.

În concluzie, bilanțul teritorial al orașului Ialoveni evidențiază un potențial semnificativ de dezvoltare durabilă, susținut de proximitatea municipiului Chișinău, de cadrul natural favorabil și de rețeaua de spații verzi. Un atu important îl reprezintă nivelul avansat de dotare tehnico-edilitară: sistemele de apeduct 98 % și canalizare asigură o acoperire de circa 95%, ceea ce creează premise favorabile pentru creșterea calității vieții și pentru dezvoltarea urbană. Principalele provocări – presiunea urbanizării asupra intravilanului, menținerea echilibrului dintre funcțiunile urbane și terenurile agricole, precum și necesitatea modernizării unor componente ale infrastructurii de canalizare (în special stațiile de pompare) – pot fi abordate printr-o planificare coerentă și prin atragerea investițiilor, inclusiv din surse europene, orientate spre eficiență energetică, mobilitate urbană și adaptare la schimbările climatice. În acest sens, implementarea Planului de acțiuni pentru Energie Durabilă și Climă 2016–2030 oferă cadrul de intervenții care poate consolida o creștere echilibrată și rezilientă, în beneficiul comunității locale pe termen lung.

3.2 Evoluția populației

Cu o istorie marcată de dezvoltarea industrială și agricolă, populația orașului Ialoveni a cunoscut fluctuații demografice influențate de factori precum migrația economică, urbanizarea și tendințele naționale de scădere a natalității. Analiza evoluției populației se bazează pe datele oficiale furnizate de recensămintele populației și locuințelor efectuate periodic în Republica Moldova, cu accent pe rezultatele detaliate ale recensământului din 2024, publicate pe platforma de profil a Biroului Național de Statistică (BNS), care indică o populație de 14.665 locuitori.

<https://statistica.gov.md/ro/recensamantul-populatiei-si-al-locuintelor-2024-9940.html>

https://social.gov.md/wpcontent/uploads/2022/12/Profilul_demografic_al_raionului_Ialoveni.pdf

Totuși, la nivel național, Moldova a început să înregistreze scăderi demografice din cauza migrației masive și a ratei scăzute a natalității, fenomene care au început să se resimtă și în Ialoveni.

În cadrul prezentei Strategii, dimensiunea demografică a orașului Ialoveni este prezentată pe baza statisticii oficiale și, complementar, pe baza indicatorilor administraționali locali, pentru a fundamenta realist necesarul de servicii și infrastructură. Conform rezultatelor finale ale Recensământului Populației și Locuințelor 2024 (BNS), indicatorul de referință este populația cu reședință obișnuită (populație rezidentă), distinctă de persoanele fără reședință obișnuită (non-rezidenți). În comunicările publice ale BNS privind distribuția pe centre raionale, pentru or. Ialoveni este indicată valoarea de 14.665 locuitori.

Totodată, Primăria deține și utilizează, pentru planificare, indicatori care surprind populația efectiv deservită și presiunea reală asupra serviciilor publice: peste 16 mii alegători înscriși în registrul de evidență a alegătorilor, 1.162 copii (3–7 ani) și 2.190 copii (7–18 ani), precum și dinamica accelerată a locuirii – în ultimii ani au fost construite peste 30 de blocuri locative, în care au procurat apartamente peste 3.000 de persoane.

Evoluția Istorică a Populației

Potrivit datelor istorice, populația orașului Ialoveni a înregistrat o creștere moderată în perioada sovietică, urmată de o stagnare și scădere ușoară după independența Republicii Moldova. La recensământul din 1989, populația orașului era de aproximativ 10.200 locuitori, reflectând expansiunea urbană din epoca URSS. Până în anul 2004, numărul locuitorilor a crescut la 11.281, datorită dezvoltării infrastructurii și atracției muncii în proximitatea Chișinăului.

Tabelul 1: Evoluția Populației Totale (1989–2024)

Anul Recensământu lui	Populație Totală (locuitori)	Variație față de anul anterior	Variație Procentuală (%)
1989	10.2	-	-
2004	11.281	1.081	106%
2014	12.515	1.234	109%
2024	14.665	2.15	172%

Sursa: <https://statistica.gov.md/ro/recensamantul-populatiei-si-al-locuintelor-2024-9940.html>

Recensământul din 2014, organizat de BNS, a indicat o populație de 12.515 locuitori, ceea ce reprezintă o creștere de circa 10,9% față de 2004. Această tendință pozitivă a fost susținută de migrația internă din zonele rurale învecinate și de rolul orașului ca hub economic local.

Totuși, la nivel național, Moldova a început să înregistreze scăderi demografice din cauza migrației masive și a ratei scăzute a natalității, fenomene care au început să se resimtă și în Ialoveni.

În plus, conform evidențelor Primăriei privind mișcarea naturală a populației, în anul 2025 s-au înregistrat 250 nașteri și 110 decese, indicând un spor natural pozitiv. În ceea ce privește seria statistică administrativă, se va reflecta și faptul că, în scrisoarea BNS nr. 19/2-06/57 din 17.09.2015, comunicată Primăriei, era indicat că numărul populației stabile la 01.01.2015 constituia 18.128 persoane.

Toate aceste elemente sunt în concordanță cu tendințele descrise în „Profilul demografic al raionului Ialoveni” (2022), care evidențiază atracția zonei periurbane din proximitatea Chișinăului și faptul că sporul migrațional pozitiv se manifestă preponderent în orașul Ialoveni, pe fundalul migrației sat–oraș și al consolidării suburbiilor. În consecință, Strategia va utiliza datele oficiale BNS ca bază legală de raportare, iar pentru dimensionarea intervențiilor (educație, utilități, transport, salubritate, spații publice) va aplica și triangularea cu indicatorii administraționali, care susțin ipoteza că populația efectivă a orașului depășește pragul de 20.000 locuitori în termeni de deservire și cerere de servicii.

Datele Recensământului din anul 2024

Conform datelor detaliate publicate pe platforma de profil a recensământului BNS, populația recenzată a orașului Ialoveni la recensământul din anul 2024 este de 14.665 locuitori. Din totalul populației, aproximativ 52,3% sunt femei (7.669 persoane), iar 47,7% bărbați (6.996 persoane).

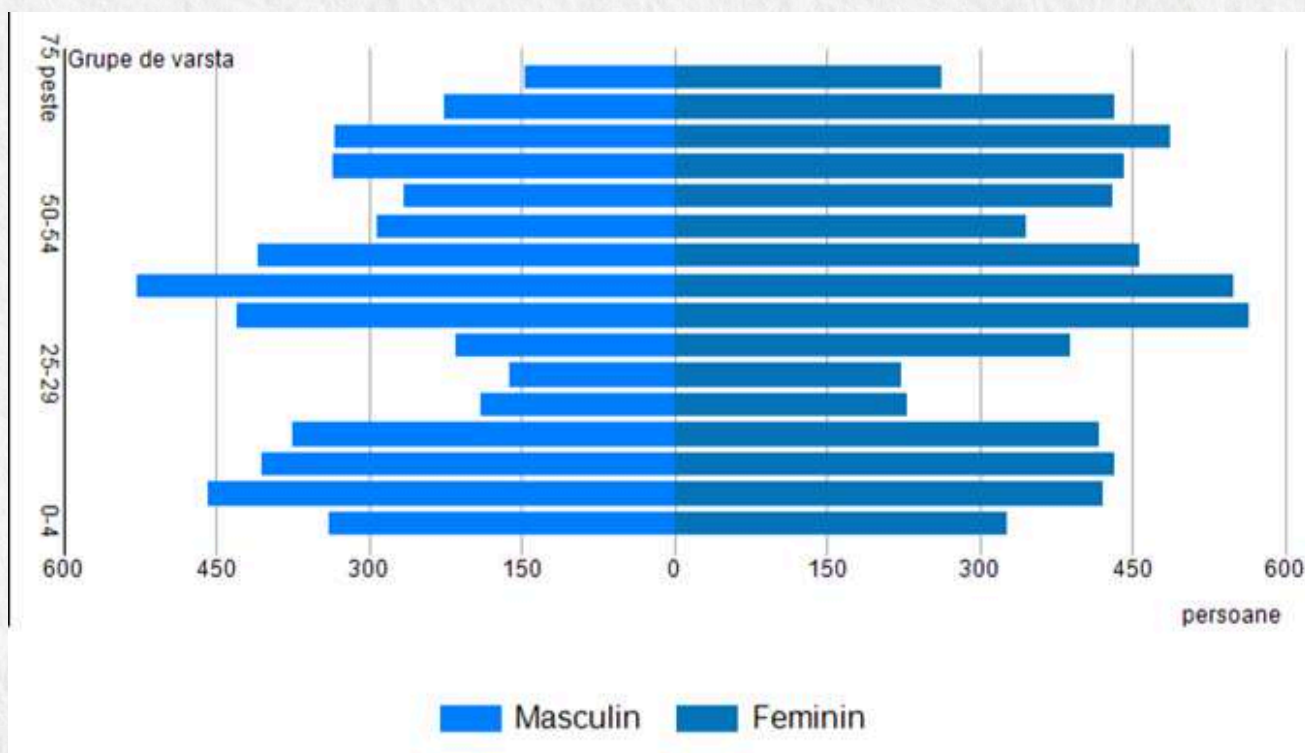
Tabelul 2: Structura populației pe gen (a. 2024)

Gen	Număr de Locuitori	Procent din Total (%)
Femei	7.669	52.30%
Bărbați	6.996	47.70%
Total	14.665	100%

Sursa: <https://statistica.gov.md/ro/recensamantul-populatiei-si-al-locuintelor-2024-9940.html>

Structura pe grupe de vârstă evidențiază o îmbătrânire demografică moderată: aproximativ 20,5% sub 14 ani (2.383 persoane), 63,1% între 15-64 ani (vârsta activă, 9.250 persoane) și 16,4% peste 65 ani (1.183 persoane). Aceste proporții subliniază provocările legate de forța de muncă și sustenabilitatea socială, dar indică o pondere relativ echilibrată comparativ cu recensămintele anterioare, cu o creștere a populației active datorită migrației pozitive.

Figura 1: Populația cu reședință obișnuită, la începutul anului 2025, pe Grupe de vârstă și Sexe, Ialoveni, Urban



Sursa: <http://statbank.statistica.md>

Piramida vârstelor ilustrează clar dezechilibre: baza este îngustă, cu doar 665 locuitori în grupa 0-4 ani (5,8%), reflectând scăderea fertilității, în timp ce grupele 5-9 și 10-14 ani (880 și 838 locuitori) reprezintă un vârf al natalității din anii 2010-2020. Partea superioară se lărgeste în grupele adulte (15-64 ani, 63,1% din populație), cu un maxim în 40-44 ani (1.077 locuitori), dar cu scăderi accentuate la bărbați tineri (20-29 ani: doar 351 bărbați vs. 453 femei), indicând emigrație masculină. Vârful piramidei, la 65+ ani (1.889 locuitori, 16,4%), este lat și dezechilibrat (706 bărbați vs. 1.183 femei), subliniind îmbătrânirea rapidă și o rată de dependență de 59%.

Această formă piramidală, tipică pentru populații în declin, confirmă prognoza de scădere cu 1-2% anual până în 2030, punând presiune pe forța de muncă și servicii sociale.

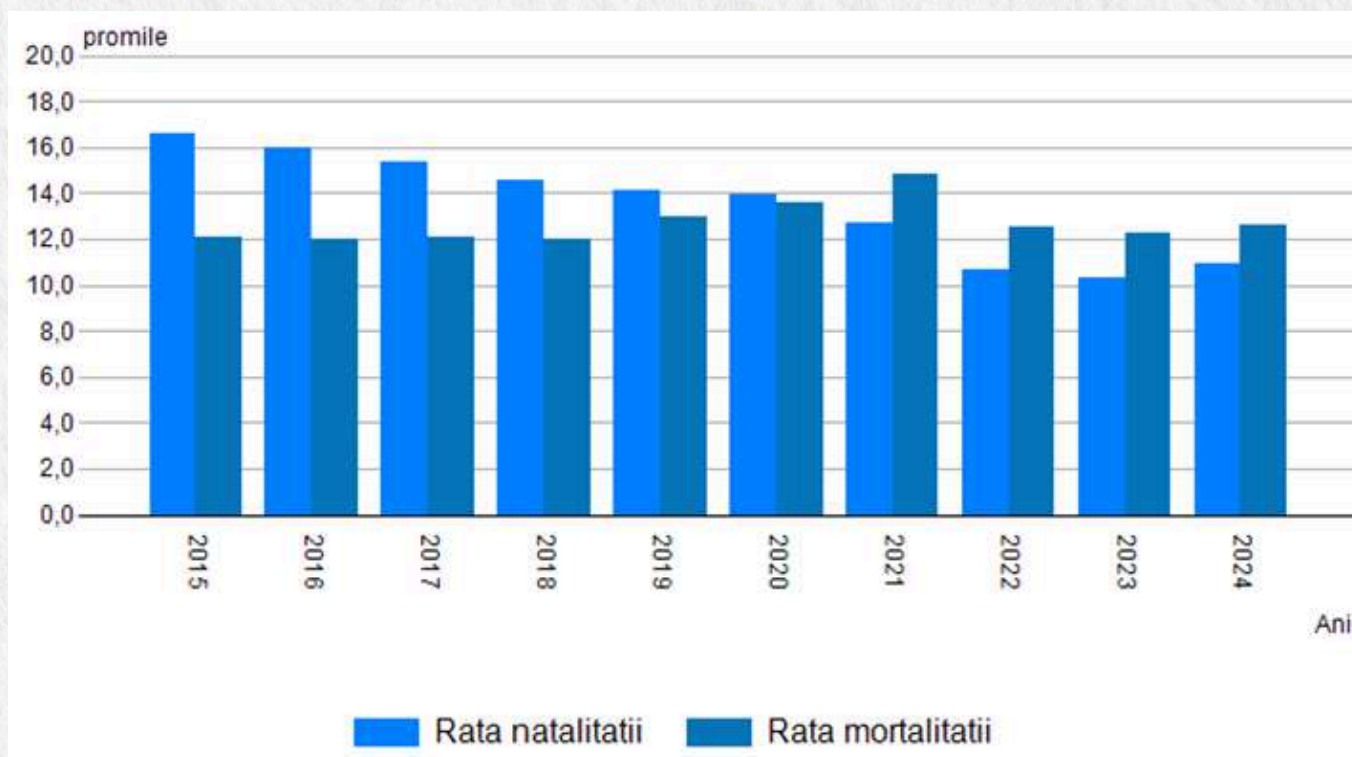
Creșterea populației înregistrată în 2024 poate fi atribuită emigrației reduse temporar (datorită contextului economic european), migrației interne către orașul Ialoveni ca alternativă accesibilă la Chișinău și proiectelor locale de dezvoltare.

Pe de altă parte, orașul beneficiază de o rată a șomajului relativ scăzută (sub 5% în 2023, conform datelor BNS), ceea ce susține stabilizarea demografică. Datele din 2024 confirmă o tendință de revigorare, menținând o traiectorie pozitivă pe termen mediu.

3.3 Prognoza evoluției populației

Conform datelor înregistrate cu privire la natalitatea și mortalitatea în raionul Ialoveni (inclusiv orașul), în perioada anilor 2015-2024, se constată o tendință generală de scădere a ambelor indicatori, cu natalitatea inițial superioară mortalității, dar inversându-se în ultimii ani. Această dinamică a determinat un spor natural pozitiv până în 2020, urmat de valori negative din 2021 încoace, reflectând impactul îmbătrânirii populației și al emigrației. Totuși, pentru anul 2024, rata natalității a înregistrat o valoare de 10,9‰, adică cu 34,3% mai puțin decât în 2015 (16,6‰).

Figura 2: Ratele mișcării naturale pe indicatori, perioada 2015-2024, Ialoveni



Sursa: <http://statbank.statistica.md>

În același timp, rata mortalității în perioada 2015-2024 a fluctuat în jurul unei medii anuale de circa 12,7‰, echivalentă cu aproximativ 140 de decese pe an (bazat pe o populație medie de ~11.000 locuitori). În perioada 2015-2020, nivelul de mortalitate a înregistrat o tendință ușoară de scădere (de la 12,1‰ la 13,6‰), dar a crescut brusc în 2021 (14,8‰), revenind ulterior la valori moderate. În anul 2024, rata mortalității (12,6‰) a fost cu 4,1% mai mare comparativ cu 2015.

Structura îmbătrânită din punct de vedere demografic a determinat diferențe moderate între indicatorii reproducerii naturale a populației. Astfel, în anul 2024, în orașul Ialoveni, s-a înregistrat o rată de natalitate de 10,9‰, inferioară ratei de mortalitate de 12,6‰.

În întreaga perioadă cuprinsă în studiu, efectivul nașterilor a depășit inițial cel al deceselor (până în 2020), generând un spor natural pozitiv, dar ulterior a fost depășit, ducând la un declin demografic. Dincolo de cele menționate, urmărind dinamica celor doi indicatori, în perioada analizată se observă o tendință constantă de scădere a ratei de natalitate, însoțită de o evoluție fluctuantă a ratei de mortalitate, cu o medie de creștere pe termen lung.

Aşadar, structură demografică a oraşului Ialoveni confirmă prognoza anterioară de declin populaţional, cu o rată de dependenţă totală de circa 59% (tineri şi bătrâni la 100 adulţi), peste media naţională. Factorii principali includ migraţia netă negativă (-0,5% anual) şi mortalitatea ridicată în rândul bărbaţilor de vârstă mijlocie, potenţial legată de condiţii socio-economice. Pe termen mediu, fără intervenţii precum programe de repatriere sau stimulente pentru familii tinere, populaţia ar putea scădea cu 1-2% anual până în 2030.

Structura etnică a populaţiei

Oraşul Ialoveni deţine o structură etnică a populaţiei relativ diversificată, astfel, conform ultimului recensământ din 2024, din populaţia stabilă a oraşului 74,8% se declară moldoveni, 18,4% români, şi 2,5% ucraineni. Alte etnii reprezentate de un procent mai scăzut (4,3%) sunt: găgăuzii, bulgarii, romii şi alte etnii.

Caracteristici ale grupurilor vulnerabile ale populaţiei

În oraşul Ialoveni, datele din 2025 evidenţiază prezenţa a două categorii principale de grupuri vulnerabile: familiile social-vulnerabile şi persoanele cu dizabilităţi. Aceste grupuri reprezintă segmente ale populaţiei care necesită intervenţii sociale şi de susţinere pentru a reduce inegalităţile şi a îmbunătăţi calitatea vieţii.

În primul rând, numărul total al familiilor social-vulnerabile înregistrate la asistentul social comunitar este de 29, acestea incluzând 58 de copii. Acest lucru indică o medie de aproximativ 2 copii per familie, sugerând că vulnerabilitatea socială afectează adesea unităţi familiale extinse, cu implicaţii asupra educaţiei, sănătăţii şi dezvoltării copiilor. Aceste familii reprezintă un segment care ar putea beneficia de programe de asistenţă financiară, educaţională şi de integrare socială pentru a preveni perpetuarea sărăciei intergeneraţionale.

În al doilea rând, populaţia persoanelor cu dizabilităţi domiciliată în oraşul Ialoveni se ridică la 306 persoane. Dintre aceştia, 98 prezintă dizabilităţi severe, iar 208 au dizabilităţi accentuate. Această distribuţie subliniază o predominanţă a cazurilor accentuate (aproximativ 68% din total), ceea ce ar putea implica necesitatea unor servicii de reabilitare, accesibilitate urbană şi suport medical specializat. Grupul persoanelor cu dizabilităţi severe (32%) necesită atenţie prioritară pentru integrarea în comunitate, inclusiv facilităţi adaptate şi programe de incluziune socială.

În ansamblu, aceste caracteristici evidenţiază o nevoie crescândă de politici publice focalizate pe protecţia socială, cu accent pe prevenţie şi intervenţie timpurie, pentru a minimiza impactul vulnerabilităţii asupra comunităţii din Ialoveni. Datele sugerează că, fără măsuri adecvate, aceste grupuri riscă să rămână marginalizate, afectând dezvoltarea economică şi socială a oraşului.

3.4 Locuințe

În contextul dezvoltării urbane a Republicii Moldova, orașul Ialoveni reprezintă un exemplu elocvent de transformare a infrastructurii locative. Datele analizate acoperă perioada 2015-2024 și detaliază stocul de locuințe, inclusiv blocuri locative, apartamente și case individuale, oferind o perspectivă asupra dinamicii demografice și economice.

Din 2015 până în 2024, fondul locativ total al orașului Ialoveni a înregistrat o creștere constantă, de la 13.592 unități în 2015 la 14.715 unități în 2024, reprezentând o majorare de aproximativ 8,3%. Această tendință sugerează o expansiune a sectorului locativ, posibil legată de creșterea populației orașului (care a ajuns la circa 18.000 de locuitori în 2023, conform estimărilor oficiale) și de inițiative guvernamentale pentru construcții noi.

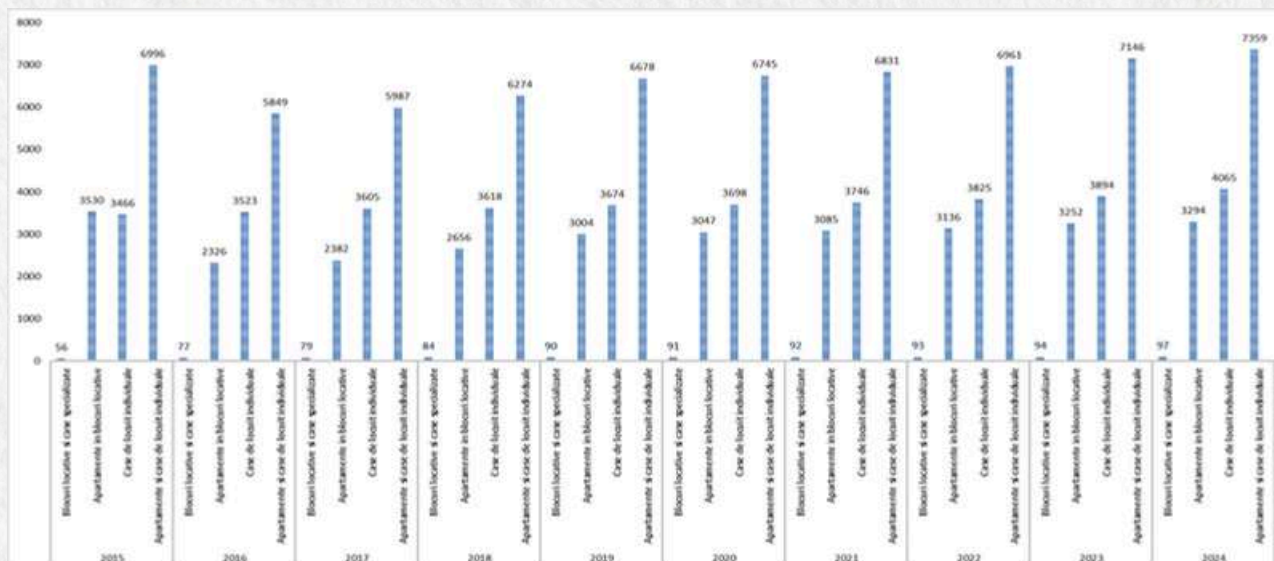
Blocuri locative și case specializate: Numărul a crescut de la 56 în 2015 la 97 în 2024, o creștere de 73%. Acest indicator include construcții multifamiliale sau specializate, indicând o prioritate pentru locuințe colective, care facilitează densitatea urbană.

Apartamente în blocuri locative: A scăzut inițial de la 3.530 în 2015 la 2.326 în 2016, apoi a crescut gradual până la 3.294 în 2024. Această fluctuație (creștere netă de 7% față de 2015) reflectă posibile renovări sau demolări urmate de reconstrucții, dar și o stabilizare relativă.

Case de locuit individuale: A crescut constant de la 3.466 în 2015 la 4.065 în 2024, o majorare de 17%. Acest lucru subliniază preferința pentru locuințe unifamiliale, care oferă mai multă autonomie și sunt mai răspândite în zonele rurale sau periurbane ale orașului.

Apartamente și case de locuit individuale (total): A fluctuat, dar a crescut de la 6.996 în 2015 la 7.359 în 2024 (creștere de 5%). Acest indicator agregat arată o expansiune modestă, dar consistentă, a locuințelor individuale, care reprezintă cea mai mare parte a fondului (circa 50% din total în majoritatea anilor).

Figura 3: Fondul locativ (unități), la sfârșitul anului, pe Ani și Indicatori, or. Ialoveni



Sursa: <http://statbank.statistica.md>

Tabelul 3: Fondul locativ (suprafața totală), la sfârșitul anului, pe ani și indicatori, or. Ialoveni

Anul	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Suprafața totală	381489	576770	592941	610759	641881	647663	657667	677995	695412	730768
Suprafața totală, exclusiv casele	123149	124786	129412	145339	166638	169531	172894	176394	184929	188286
Suprafața totală a caselor	218340	451984	463529	465420	475243	478132	484773	501601	510483	542482

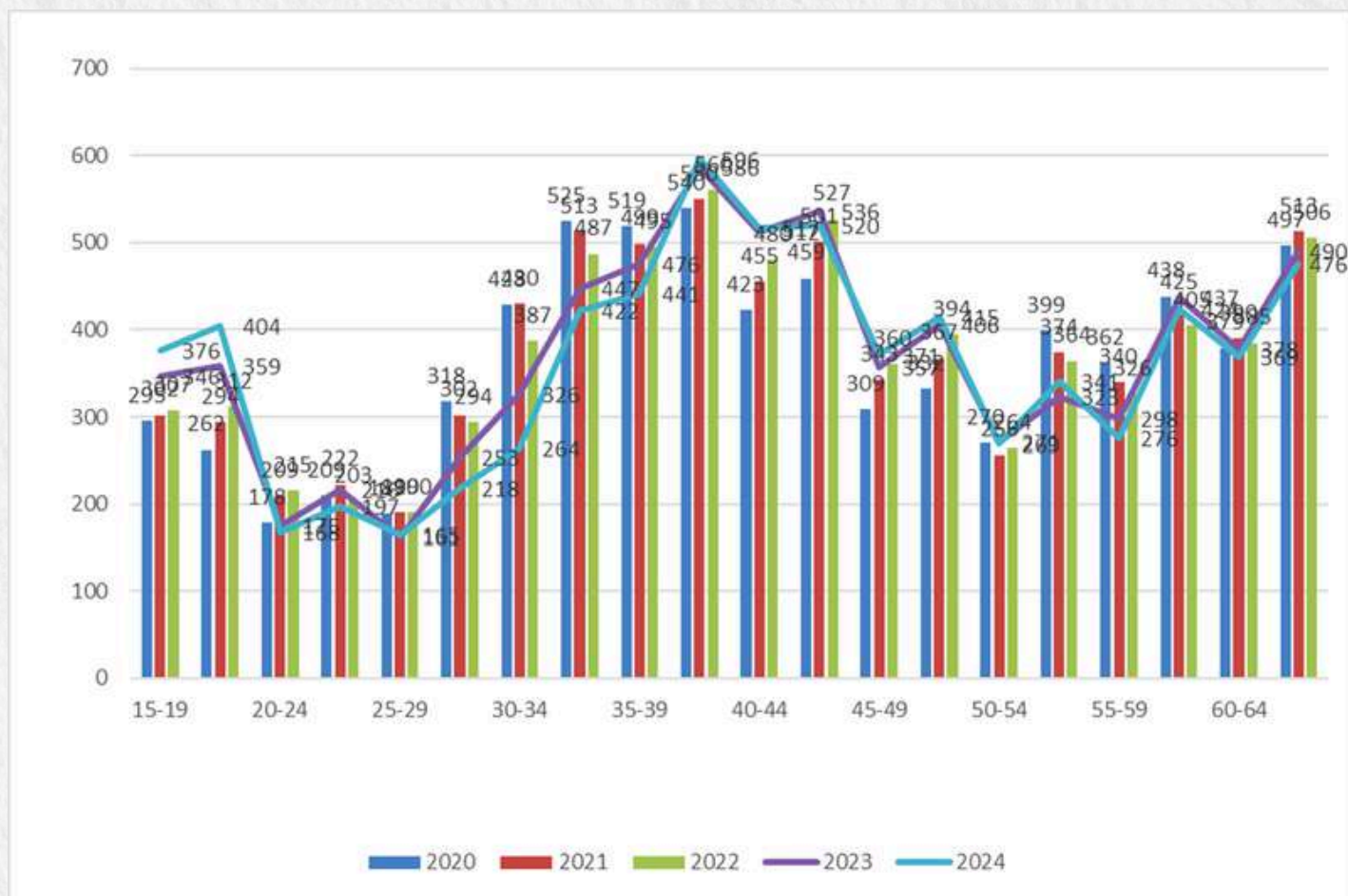
Sursa: <http://statbank.statistica.md>

Conform datelor furnizate de Biroul Național de Statistică (BNS) al Republicii Moldova, prezentate în tabelul de mai sus, fondul locativ al orașului Ialoveni a înregistrat o creștere moderată și constantă în perioada 2015-2024, atingând o suprafață totală de 730.768 metri pătrați la sfârșitul anului 2024. Această evoluție, bazată pe un stoc inițial de 381.489 metri pătrați în 2015, reflectă investiții sporadice în construcții noi, dar contrastează cu creșterea populațională observată conform datelor recensământului, sugerând o rată crescută de subutilizare și locuințe vacante (estimată la 19% în 2024). Datele evidențiază o structură dominată de locuințe individuale, tipică pentru un centru periurban.

3.5 Piaţa forţei de muncă

Indicatorii Pieţei Forţei de Muncă din Oraşul Ialoveni acoperă grupele de vârstă de la 15 la 64 de ani, oferind o perspectivă asupra dinamicii demografice care influenţează piaţa forţei de muncă locală. Populaţia totală în vârstă aptă de muncă a fluctuat între aproximativ 7.000 şi 7.300 de persoane, cu o pondere dominantă feminină (în medie 55-56% din total).

Figura 4: Structura pe sexe a populaţiei în vârstă aptă de muncă (15-56/64 ani) din or. Ialoveni, în perioada 2020 - 2024



Sursa: <http://statbank.statistica.md>

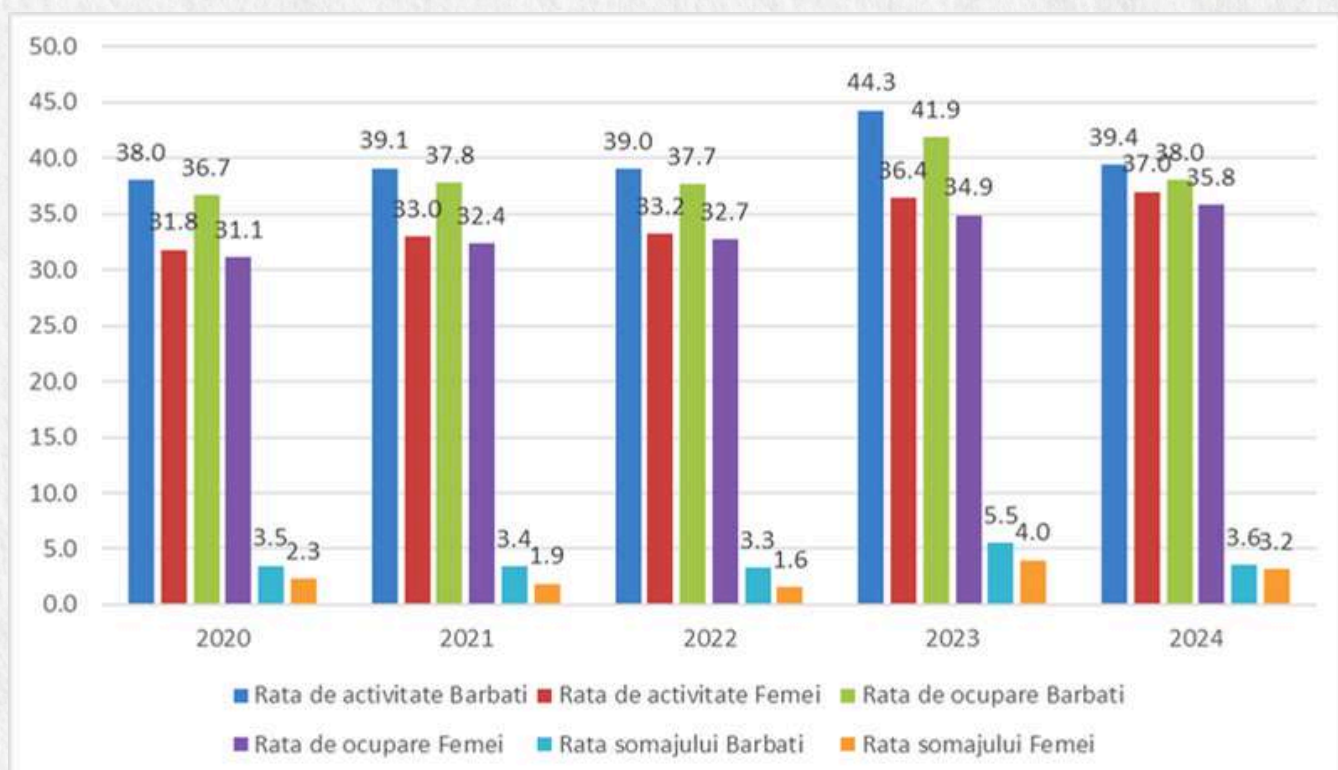
Populația în vârstă aptă de muncă (15-64 ani) din orașul Ialoveni a crescut ușor de la 7.029 persoane în 2020 la 7.229 în 2024, cu o pondere feminină dominantă (55-56%). Acest trend reflectă îmbătrânirea generală, cu scăderi în grupele productive (20-34 ani) și creșteri în cele tinere (15-19 ani) și de vârstă mijlocie (40-49 ani), indicând migrație externă și tranziții demografice.

Pe grupe de vârstă, 15-19 ani au înregistrat o creștere de 40% (de la 557 la 780 persoane), oferind oportunități pentru formare profesională. În schimb, 20-34 ani au scăzut cu 6-28%, semnalând deficit de forță de muncă tânără. Grupele 35-49 ani au fluctuat pozitiv (plus 18-23%), asigurând stabilitate, în timp ce 50-64 ani au scăzut ușor, evidențiind îmbătrânirea.

Din perspectivă de gen, femininul domină constant, cu creșteri în cohortele tinere și scăderi în cele productive, sugerând segregare ocupațională (femei în educație/servicii, bărbați în construcții/agricultură). Masculinul a scăzut în grupele 20-34 și 55-64, dar a crescut în 40-49. Implicațiile pentru piața muncii includ șomaj structural (5-7%), deficit de specialiști și presiune pe sistemul de pensii.

În același timp, datele privind ratele de activitate, ocupare și șomaj, segmentate pe sexe pentru Ialoveni relevă evoluții semnificative în perioada 2020-2024, influențate de factori precum pandemia COVID-19 și recuperarea economică.

Figura 5: Indicatorii de activitate, ocupare și șomaj, pe Rate, Sexe, în perioada 2020 - 2024



Sursa: <http://statbank.statistica.md>

Rata de activitate (procentul populației active din totalul populației în vârstă de muncă) arată o creștere generală. Pentru bărbați, a urcat de la 38,0% în 2020 la un vârf de 44,3% în 2023, urmat de o scădere la 39,4% în 2024, reflectând fluctuații post-pandemie. La femei, evoluția este mai stabilă și ascendentă, de la 31,8% la 37,0%, indicând o integrare graduală în forța de muncă. Diferența de gen rămâne constantă, cu bărbații mai activi.

Rata de ocupare (procentul persoanelor ocupate din populația activă) urmează un trend similar. Bărbații au înregistrat un salt de la 36,7% în 2020 la 41,9% în 2023, apoi o revenire la 38,0% în 2024. Femeile au crescut de la 31,1% la 35,8%, sugerând o recuperare mai lentă, dar constantă. Acest indicator subliniază o creștere a locurilor de muncă disponibile, mai pronunțată la bărbați.

Rata șomajului (procentul șomerilor din populația activă) rămâne relativ scăzută, cu vârfuri în 2023 (5,5% la bărbați și 4,0% la femei), probabil datorită instabilității economice post-pandemie. În 2024, a scăzut la 3,6% pentru bărbați și 3,2% pentru femei, indicând o stabilizare. Șomajul este mai ridicat la bărbați, dar diferențele sunt mici.

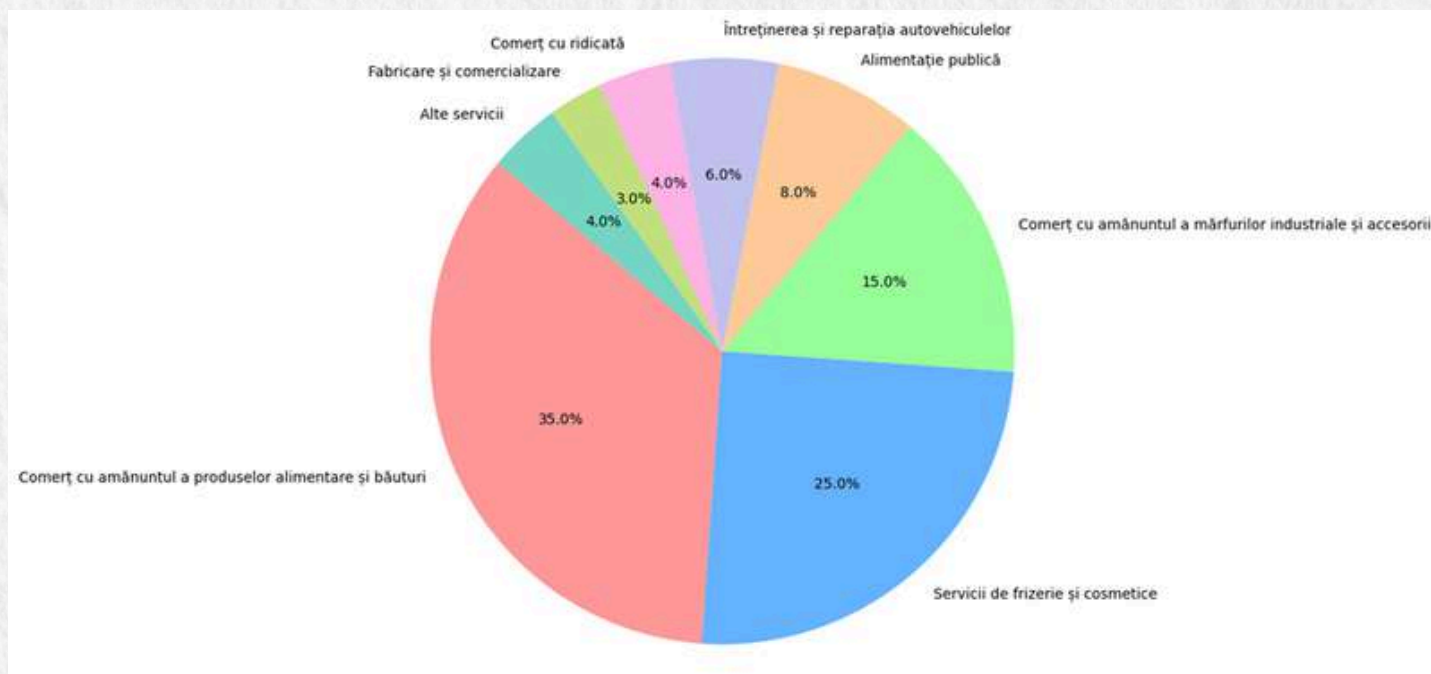
În concluzie, perioada 2020-2024 evidențiază o recuperare economică în Ialoveni, cu rate mai ridicate la bărbați, dar o tendință ascendentă la femei. Anul 2023 marchează un punct de vârf, urmat de o ajustare în 2024, reflectând reziliența pieței muncii locale.

3.6 Economie

Orașul Ialoveni reprezintă un centru economic dinamic, cu o activitate comercială și de servicii în continuă evoluție. Analiza efectuată evidențiază o economie orientată spre servicii și comerț, cu o prezență semnificativă a întreprinderilor mici și mijlocii (IMM-uri), inclusiv SRL-uri, Întreprinderi individuale, și persoane fizice ce activează pe bază de patentă, cu un accent puternic pe comerț și servicii, dar și cu semne de diversificare și adaptare la tendințele moderne.

În baza informației furnizate de Primărie, pe teritoriul orașului sunt 450 agenți economici activi, din totalul de 1007 agenți economici înregistrați în perioada 2015-2024.

Figura 6: Agenți economici după genul de activitate, or. Ialoveni



Sursa: Primăria or. Ialoveni

În orașul Ialoveni, distribuția agenților economici în funcție de genul de activitate relevă o predominanță clară a sectoarelor orientate către consumul cotidian și serviciile personale, cu o pondere totală de 100% repartizată între opt categorii principale. Comerțul cu amănuntul al produselor alimentare și băuturilor reprezintă cea mai mare categorie, acoperind 35% din total, inclusiv comercializarea alimentelor, băuturilor alcoolice, tutunului, fructelor și legumelor, reflectând importanța esențială a acestor bunuri în economia locală a orașului.

Următoarea poziție este ocupată de serviciile de frizerie și cosmetice, cu 25%, care includ frizerii, servicii de cosmetică, manichiură și pedichiură, indicând o cerere ridicată pentru îngrijirea personală și estetică în comunitatea din Ialoveni.

Comerțul cu amănuntul al mărfurilor industriale și accesoriilor, precum haine, încălțăminte, jucării și articole de uz casnic, reprezintă 15% din agenți, subliniind rolul acestor produse în satisfacerea nevoilor de consum nealimentar ale locuitorilor. Alimentația publică, inclusiv cantine, cafenele, baruri și pizzerii, deține 8%, evidențiind o prezență modestă a sectorului ospitalității în oraș. Întreținerea și reparația autovehiculelor, cu 6%, acoperă servicii precum autoservice, vulcanizare și spălătorii auto.

Categorii mai mici includ comerţul cu ridicată (4%), care implică depozite angro pentru alimente şi materiale de construcţii, fabricarea şi comercializarea (3%), precum producţia de articole din PVC, metal sau lemn, şi alte servicii (4%), cum ar fi turismul, fotografia, medicina şi croitoria.

Această structură sugerează o economie locală centrată pe retail şi servicii de proximitate, cu o pondere redusă pentru producţie şi comerţ angro, ceea ce ar putea indica oportunităţi de dezvoltare în sectoarele industriale sau de export pentru a diversifica baza economică a oraşului Ialoveni, situat în apropierea Chişinăului.

Activitatea agenţilor economici rămâne a fi şi o sursă de venit semnificativă pentru administraţiile locale, în contextul în care peste 89 % din defalcările de la impozitele şi taxele de stat vin din impozitul pe venit al persoanelor juridice.

Comerţul. În oraş ponderea agenţilor economici care îşi desfăşoară activitatea în domeniul comerţului este dominantă. Domeniul este mai dinamic, deoarece solicită investiţii mai mici comparativ cu celelalte activităţi economice. Spectrul produselor comercializate include produsele alimentare, băuturi, materiale de construcţie, articole electrice şi de uz casnic etc.

Industrie. Sectorul industrial este reprezentat de întreprinderi din industria alimentară, uşoară şi a materialelor de construcţii.

Servicii. Sfera serviciilor este reprezentată de un spectru mai amplu de agenţi economici, dintre care 2 întreprinderi municipale.



Întreprinderea Municipală

„Gospodăria Locativ Comunală” Ialoveni

Î.M. „Gospodăria Locativ-Comunală Ialoveni” este o întreprindere municipală fondată la 15 noiembrie 2000, având drept fondator Consiliul oraşenesc Ialoveni, cu rol de operator local pentru prestarea serviciilor comunale de interes public. Întreprinderea acţionează în coordonare cu autoritatea publică locală, asigurând continuitatea unor servicii esenţiale pentru comunitate şi contribuind la menţinerea condiţiilor adecvate de locuire şi a unui mediu urban salubru.

Activitatea de bază a întreprinderii vizează, în principal, colectarea şi transportarea deşeurilor menajere de pe teritoriul oraşului, precum şi implementarea elementelor de colectare selectivă. Serviciul este organizat în baza contractelor încheiate cu gospodăriile, iar în practică sunt aplicate mecanisme de plată moderne, inclusiv opţiuni de achitare online, ceea ce susţine creşterea gradului de conformare şi îmbunătăţirea relaţiei cu beneficiarii. Totodată, deşi colectarea selectivă este implementată, capacitatea de sortare şi valorificare rămâne limitată, ceea ce indică necesitatea dezvoltării etapizate a infrastructurii şi a fluxurilor operaţionale pentru gestionarea separată a fracţiilor de deşeuri.

În completare, Î.M. GLC Ialoveni asigură administrarea și deservirea blocurilor locative în care nu sunt constituite asociații de locatari, inclusiv lucrări de întreținere curentă a bunurilor comune, intervenții tehnice și activități necesare funcționării infrastructurii aferente. Prin aceste atribuții, întreprinderea contribuie la protejarea patrimoniului locativ, la menținerea siguranței și funcționalității spațiilor comune și la reducerea riscurilor de degradare a fondului locativ.

Din punct de vedere operațional, Î.M. GLC Ialoveni gestionează serviciile cu un efectiv de aproximativ 30 de persoane, resursă umană care, în raport cu volumul de sarcini și fluctuația de personal, este insuficientă, necesitând măsuri de consolidare a capacității, inclusiv prin motivare, instruire și, după caz, completarea efectivului. Parcul tehnic utilizat include în prezent 4 autospeciale, un buldozer și un excavator, însă o parte semnificativă a echipamentelor este învechită, cu impact asupra eficienței operaționale, costurilor de mentenanță și fiabilității serviciului.

Un aspect sensibil rămâne depozitul central amplasat pe teritoriul orașului, care generează disconfort pentru populație și necesită identificarea unei soluții durabile de relocare și reorganizare a fluxurilor de colectare și transport, în conformitate cu cerințele de protecție a mediului și de sănătate publică.

Pentru perioada strategică următoare, se propune orientarea intervențiilor către modernizarea și creșterea performanței serviciului, prin: achiziționarea de vehicule și echipamente noi, dezvoltarea unei platforme centrale de colectare/transfer, îmbunătățirea infrastructurii pentru colectare separată și, după caz, extinderea capacităților de sortare, precum și consolidarea mecanismelor de monitorizare (rute, frecvență, evidență, raportare) pentru o gestionare mai eficientă, transparentă și sustenabilă. În ansamblu, Î.M. GLC Ialoveni rămâne un instrument esențial al administrației publice locale pentru menținerea serviciilor comunale, iar modernizarea sa etapizată este indispensabilă pentru creșterea calității vieții și pentru alinierea la standardele de mediu și servicii publice.

Cimitire. Administrarea cimitirelor din orașul Ialoveni este organizată diferențiat, în funcție de amplasament și regimul de utilizare. Cimitirul vechi din str. Ștefan cel Mare este menținut în regim de conservare, iar lucrările de îngrijire și întreținere curentă (curățare, cosire, salubritate, intervenții punctuale) sunt asigurate de Sectorul de amenajare și înverzire. Cimitirul din str. Viilor se află în gestiunea Î.M. „Gospodăria Locativ-Comunală Ialoveni”, care asigură administrarea și organizarea lucrărilor de întreținere, inclusiv evidența operațională și respectarea regulilor de funcționare stabilite. Pentru perioada 2026–2031, prioritățile vizează îmbunătățirea capacității de gestionare prin dotarea cu echipamente specifice, organizarea eficientă a lucrărilor de întreținere, consolidarea evidenței și digitalizarea graduală a proceselor de administrare, astfel încât cimitirele să fie întreținute în condiții corespunzătoare și cu respectarea normelor de ordine publică și igienă.



Întreprinderea Municipală „Piața Agroindustrială” Ialoveni

Întreprinderea Municipală „Piața Agroindustrială Ialoveni”, fondată de Consiliul orașenesc Ialoveni, este un reper al economiei locale și un instrument practic de susținere a producătorilor autohtoni și a comerțului de proximitate. Piața creează cadrul prin care micii fermieri și întreprinderile agricole din oraș și din regiune își pot valorifica direct producția, iar locuitorii au acces constant la produse proaspete și autentice, într-un spațiu organizat și accesibil. Prin funcționarea sa, piața consolidează legătura dintre producători și consumatori, reduce dependența de intermediari și contribuie la menținerea circulației valorii adăugate în economia locală.

În același timp, Î.M. își îndeplinește rolul public prin asigurarea unui mediu civilizat de comercializare, bazat pe ordine, curățenie, siguranță și respectarea cerințelor de igienă și calitate. Organizarea zonelor de vânzare pentru produse agroalimentare (fructe, legume, lactate, carne, panificație și alte produse autohtone), administrarea spațiilor și suportul acordat comercianților pentru funcționarea corectă a standurilor contribuie la creșterea încrederii consumatorilor și la profesionalizarea treptată a activității comerciale. Prin organizarea de târguri și evenimente sezoniere, piața sprijină promovarea produselor locale și a tradițiilor, devenind un spațiu cu rol economic, social și comunitar, relevant pentru obiectivele de dezvoltare durabilă ale orașului.



S.A. „Apă-Canal Chișinău”, filiala Ialoveni

În orașul Ialoveni, serviciile publice de alimentare cu apă potabilă și de canalizare sunt asigurate de S.A. „Apă-Canal Chișinău”, în baza transmiterii în gestiune a infrastructurii edilitare de profil de către Consiliul orășenesc Ialoveni. Sistemul de alimentare cu apă este interconectat regional, fiind operat în regim integrat, conform schemei tehnice existente. La nivelul orașului, gradul de acoperire cu rețele este înalt: aproximativ 98% pentru apeduct și circa 95% pentru canalizare, iar lucrările de extindere și îmbunătățire a infrastructurii continuă, în funcție de necesitățile de dezvoltare urbană și de conectare a noilor zone locative.

Pe teritoriul orașului funcționează 11 fântâni arteziene care pompează apă și asigură alimentarea pentru o parte a localității, iar unele dintre acestea sunt conservate, în funcție de regimul de exploatare și de necesitățile tehnice ale sistemului. Totodată, infrastructura include 7 stații de pompare, componente esențiale pentru menținerea presiunii și funcționarea stabilă a rețelilor. În acest context, direcția strategică urmărește consolidarea fiabilității serviciului prin cooperare permanentă cu operatorul și prin prioritizarea investițiilor în modernizarea etapizată a stațiilor de pompare și a sectoarelor critice ale rețelilor, astfel încât alimentarea cu apă potabilă și serviciile de canalizare să rămână sigure, eficiente și adecvate dinamicii urbane.

Responsabilitatea de coordonare la nivel local a domeniului este exercitată de viceprimarul orașului Ialoveni, iar prestarea serviciilor este realizată în regim delegat de operatorul S.A. „Apă-Canal Chișinău”, cu excepția unor componente de deservire tehnică/administrare specifice blocurilor locative, gestionate după caz prin Î.M. „GLC Ialoveni”. În procesul de dezvoltare urbană (inclusiv extinderea zonelor rezidențiale și conectarea noilor blocuri locative), menținerea performanței serviciului presupune atât extinderea rețelilor, cât și intervenții de reabilitare și înlocuire graduală a sectoarelor cu uzură avansată, pentru reducerea pierderilor, creșterea eficienței energetice și îmbunătățirea continuității în exploatare.

În anul 2024 au fost realizate lucrări punctuale de extindere a rețelilor (inclusiv prin colaborare cu cetățenii), ceea ce reflectă implicarea comunitară în îmbunătățirea infrastructurii de utilități. Pentru perioada următoare, prioritățile vizează: extinderea conectării în zonele aflate în dezvoltare, reabilitarea etapizată a rețelilor și a bransamentelor, modernizarea echipamentelor de pompare și automatizare acolo unde este necesar, precum și consolidarea monitorizării tehnice (evidență, intervenții, mentenanță preventivă), în cooperare cu operatorul delegat. Implementarea acestor măsuri va contribui la asigurarea unui serviciu public modern, sigur și eficient, aliniat cerințelor de sănătate publică și standardelor de calitate.



Sectorul de amenajare și înverzire a teritoriului

Sectorul de amenajare și înverzire a teritoriului - Sectorul de amenajare și înverzire a teritoriului este subdiviziunea din cadrul Primăria orașului Ialoveni responsabilă de întreținerea curentă a domeniului public și de realizarea lucrărilor de gospodărire comună la nivelul întregului oraș. Misiunea Sectorului este de a asigura un mediu urban curat, sigur și funcțional, prin servicii eficiente și sustenabile, care contribuie direct la calitatea vieții, la confortul urban și la imaginea localității.

În activitatea sa, Sectorul realizează și coordonează următoarele categorii de lucrări:

- ✓ **Întreținerea și amenajarea spațiilor verzi și a zonelor de recreere:** parcuri, scuaruri, aliniamente stradale, ronduri, zone de odihnă; cosirea ierbii, curățarea frunzelor, greblarea, plantări sezoniere, toaletarea și îngrijirea arborilor și arbuștilor, completarea și reabilitarea spațiilor verzi.
- ✓ **Salubritatea domeniului public:** curățarea străzilor, trotuarelor și spațiilor publice, colectarea deșeurilor din coșurile stradale, intervenții pentru lichidarea depozitărilor neautorizate de deșuri și menținerea ordinii în zonele intens circulate.
- ✓ **Întreținerea curentă a drumurilor și a căilor pietonale:** lucrări de întreținere și intervenții punctuale, curățarea și întreținerea acostamentelor, rigolelor și șanțurilor de scurgere, degajarea depunerilor (noroi/pietriș) și intervenții după intemperii.
- ✓ **Lucrări sezoniere pentru siguranța circulației:** dezăpezire, împrăștierea materialului antiderapant, degajarea trotuarelor și a zonelor intens circulate, intervenții operative în perioade cu condiții meteo dificile.
- ✓ **Amenajare urbană și întreținerea mobilierului urban:** bănci, coșuri de gunoi, elemente de protecție, terenuri de joacă și sport, foișoare și alte dotări publice; reparații curente și înlocuiri, după necesitate.
- ✓ **Întreținerea obiectivelor comunitare și a spațiilor cu funcție publică:** alei, zone memoriale și alte spații de interes comunitar, inclusiv pregătirea și amenajarea locațiilor pentru evenimente publice.
- ✓ **Inițiative de ecologizare și proiecte de dezvoltare urbană:** acțiuni de plantare, reabilitarea și extinderea spațiilor verzi, amenajări peisagistice și proiecte de modernizare a infrastructurii publice, în coordonare cu autoritatea publică locală și partenerii implicați.

Prin investiții etapizate în dotări, tehnică și modernizarea infrastructurii publice, precum și prin colaborarea cu instituțiile publice și implicarea comunității, Sectorul contribuie la menținerea funcționalității urbane și la consolidarea unui oraș bine gospodărit, în beneficiul locuitorilor din Ialoveni.

Iluminatul public stradal reprezintă un serviciu esențial pentru siguranța rutieră și pietonală, funcționarea eficientă a spațiului public și creșterea calității vieții în orașul Ialoveni. Conform evidențelor operaționale ale Primăriei, acoperirea cu iluminat public stradal este estimată la circa 99%, rețeaua fiind modernizată preponderent cu corpuri de iluminat eficiente energetic și gestionată prin conectare/deconectare automată, în funcție de condițiile sezoniere și necesitățile localității.

În ultimii ani, administrația publică locală a urmărit modernizarea treptată a rețelei, dezvoltată etapizat prin investiții din venituri proprii și prin proiecte atrase, cu accent pe eficiență energetică, fiabilitate și control operațional. Pentru creșterea eficienței gestionării, au fost implementate soluții moderne de monitorizare și dirijare la distanță, care permit operarea sistemului din oficiu, prin intermediul calculatorului sau al telefonului mobil, inclusiv ajustarea programelor de conectare/deconectare.

Din punct de vedere tehnic și operațional, serviciul este asigurat cu resurse limitate (un specialist electrician și o autospecială de intervenție la înălțime – autoturn), ceea ce impune planificarea riguroasă a mentenanței și prioritizarea intervențiilor. În coordonare cu operatorul de distribuție (Premier Energy), au fost realizate lucrări de modernizare a infrastructurii de susținere (înlocuirea unei părți semnificative a pilonilor), proces care a presupus și cheltuieli conexe din partea APL (demonțare/remontare cablu, completări de cablu și corpuri de iluminat, iar în unele cazuri – elaborarea proiectelor tehnice), inclusiv pentru intervenții punctuale precum cele din str. Arțarilor, sectorul Albeni.

În paralel, a fost continuat procesul de înlocuire a lămpilor vechi, cu consum ridicat, cu corpuri de iluminat LED, în vederea reducerii consumului de energie, a îmbunătățirii calității iluminării și a conformării la tehnologiile recomandate în domeniul eficienței energetice. Pentru menținerea sustenabilității financiare, programul de funcționare a iluminatului a fost ajustat în baza consultărilor cu locuitorii, astfel încât să fie păstrat un echilibru între siguranța publică, confort și cheltuielile de exploatare.

Pentru perioada strategică 2026–2031, prioritățile vizează: extinderea iluminatului în zonele noi și pe segmentele cu iluminare insuficientă; continuarea modernizării cu LED și standardizarea echipamentelor; dezvoltarea și extinderea telegestiunii pentru optimizarea consumului și intervenții rapide; modernizarea infrastructurii aferente acolo unde este necesar; precum și consolidarea capacității operaționale prin recrutarea și menținerea personalului calificat și instituirea mentenanței preventive, astfel încât serviciul să rămână sigur, eficient și adaptat dinamicii urbane.

Agricultura.

Fondul funciar al orașului Ialoveni rămâne stabil la aproximativ 3.165 ha, conform datelor actualizate din 2025, cu ajustări minore reflectând evoluțiile urbane și agricole recente. Dintre acestea, suprafața intravilanului a crescut ușor la circa 850 ha (de la 837,37 ha anterior), datorită extinderii rezidențiale și comerciale în zonele periferice, impulsionate de migrația internă și investițiile în infrastructură. O suprafață semnificativă de 51,6%, sau aproximativ 1.635 ha, continuă să revină terenurilor agricole, însă productivitatea acestora a fost afectată de seceta prelungită din 2024 și de impactul războiului din Ucraina asupra lanțurilor de aprovizionare cu îngrășăminte și echipamente. Bazinul acvatic menține o suprafață de 18 ha, cu accent pe conservarea resurselor hidrice în contextul schimbărilor climatice.

Acest profil funciar a susținut în continuare activitățile agricole la scară mică (gospodării țărănești, care reprezintă majoritatea producătorilor locali) și la scară mare (întreprinderi și ferme care cultivă suprafețe extinse, inclusiv culturi de cereale, legume și viță-de-vie). În 2024-2025, sectorul agricol din Ialoveni a înregistrat o ușoară diversificare către practici sustenabile, cum ar fi agricultura ecologică, pentru a face față provocărilor economice și de mediu, inclusiv subvențiile UE pentru Moldova. Totuși, urbanizarea crescândă exercită presiune asupra terenurilor agricole, cu riscuri de conversie în zone rezidențiale sau industriale.

Apicultura

În orașul Ialoveni activează apicultori locali, iar apicultura reprezintă o activitate complementară importantă pentru gospodării și un element valoros pentru mediul urban și periurban, prin rolul albinelor în polenizare și menținerea biodiversității. Prezența suprafețelor verzi, a livezilor și a terenurilor agricole din proximitate creează condiții favorabile pentru dezvoltarea acestei activități, inclusiv pentru producerea și valorificarea produselor apicole (miere, polen, propolis, ceară), cu potențial de comercializare locală și la târguri tematice.

Pentru perioada strategică 2026–2031, APL poate susține apicultura prin măsuri de sprijin și cooperare: facilitarea dialogului dintre apicultori și agricultori privind tratamentele fitosanitare, promovarea plantărilor de specii melifere în spațiile verzi și pe aliniamente, includerea produselor apicole în evenimente și târguri locale (produse tradiționale/locale), precum și orientarea apicultorilor către instruiți și oportunități de finanțare pentru modernizarea echipamentelor și îmbunătățirea calității. Astfel, apicultura poate contribui atât la economia locală, cât și la obiectivele de dezvoltare durabilă ale orașului.

3.7 Turism

Orașul Ialoveni dispune de o serie de obiective turistice cu valoare culturală, memorială și de agrement, care în prezent sunt insuficient valorificate. Un avantaj competitiv important îl constituie poziționarea orașului pe traseul către Complexul vinicol Mileștii Mici, un reper major al turismului vitivinicol, recunoscut internațional prin recordul Guinness pentru cea mai mare „colecție de vin”/pivniță după numărul de sticle. În același timp, valorificarea locală este limitată de infrastructura turistică modestă (capacități reduse de cazare și servicii de deservire) și de promovarea insuficientă, inclusiv prin includerea încă limitată a obiectivelor din oraș în circuite turistice regionale și naționale.

Resurse și obiective turistice cu potențial de integrare în trasee

Conform Primăriei orașului Ialoveni, în „Conceptul de dezvoltare a turismului local (2021–2025)” sunt evidențiate resurse și atracții care pot constitui nucleul unei oferte turistice urbane (turism cultural și religios, turism de proximitate, turism educațional, evenimente), cu potențial de integrare în trasee tematice, inclusiv:

-  Galeria Colecțiilor „Petru Costin” (menționată ca obiectiv de interes raional/național; este asociată și cu recorduri Guinness pentru colecții, inclusiv colecția de potcoave).
-  Turnul de apă / „Volostea veche” (repere de identitate urbană menționate în documentul de concept).
-  Fabrica de vin Heres (resursă pentru turism vitivinicol local).
-  Biserica „Sfinții Martiri Brâncoveni” și alte repere de patrimoniu/spiritualitate (în oraș există și alte biserici ortodoxe, potrivit informațiilor locale).
-  Elemente de natură și peisaj (ex. „Reciful din or. Ialoveni”, „Șesul lui Mardari”), precum și resurse locale de gastronomie/etnografie, ca fundal pentru experiențe turistice.

Există obiective cu potențial de tururi ghidate tematice: beciul vechi (cca 200 de ani) din incinta Școlii de Arte (resursă de tip „patrimoniu local/educațional”, care merită documentată și semnalizată turistic).

Pe teritoriul orașului este atestat patrimoniu protejat în Registrul monumentelor Republicii Moldova ocrotite de stat, aprobat prin Parlamentul Republicii Moldova (Hotărârea nr. 1531-XII din 22 iunie 1993). În registru sunt incluse (conform listărilor publice):

- trei situri arheologice (Ialoveni I, II, III);
- Biserica „Sfânta Cuvioasă Parascheva” (1897, categorie națională);
- Memorialul eroilor căzuți în Războiul II Mondial, Războiul de pe Nistru, Afganistan

Pe lângă acestea, orașul dispune de un patrimoniu memorial de interes local, valoros pentru trasee tematice „istorie–memorie–spiritualitate”, format din troițe și monumente, precum: Troița în memoria ostașilor români, troița de la intrarea în oraș, Monumentul Maicii Domnului, troița în memoria persoanelor deportate, Monumentul Petru Sănduță, monumente dedicate Ferdinand I al României, Alexandru cel Bun, Ștefan cel Mare, Alexandru Marghiloman și Ion Incuț, și Ion Incuț,

Oferta de agrement urban poate susține turismul de proximitate și evenimentele comunitare prin rețeaua de parcuri și spații publice, inclusiv:

- Parcul „Teatrul de Vară” (spațiu utilizabil pentru activități culturale și evenimente).
- Parcul „Sfatul Țării”;

Totodată, în logica identității urbane, pot fi integrate în trasee pietonale și spații precum scuaruri cu troițe, Piața Unirii și alte repere centrale (conform inventarului local). Integrarea în rute naționale și creșterea vizibilității

Potențialul de creștere este semnificativ prin integrarea obiectivelor orașului în ruta națională Drumul Vinului Moldovei (ruta „Iter Vitis”), care conectează regiuni viticole și experiențe de enoturism. În acest context, Ialoveni poate funcționa ca destinație complementară pentru vizitatorii care se deplasează către Mileștii Mici, prin pachete scurte (2–4 ore) sau „city break” de proximitate.

Direcții recomandate:

- Dezvoltarea produsului turistic local: trasee tematice (Guinness/colecții, patrimoniu religios, memorial, agrement), fișe standard pentru obiective și hărți.
- Infrastructură și servicii: semnalistică turistică, punct de informare, facilități minime pentru vizitatori; stimularea serviciilor de cazare/HoReCa.
- Promovare și parteneriate: includerea în rute regionale (Drumul Vinului), colaborare cu operatori/turooperatori, evenimente periodice în parcuri și la Teatrul de Vară.
- Digitalizare: pagini oficiale și materiale promoționale unitare (descrieri, program, bilete/rezervări unde e cazul), conținut multilingv.

3.8 Educație și infrastructură educațională

Orașul Ialoveni dispune de un sistem educațional bine structurat, care acoperă educația timpurie, învățământul general și educația artistică, fiind completat de resurse culturale și de lectură. Rețeaua instituțiilor educaționale contribuie esențial la formarea tinerei generații, promovând accesul la un învățământ de calitate și dezvoltarea competențelor necesare integrării sociale și profesionale. În același timp, infrastructura existentă asigură condiții de bază pentru procesul educațional, cu necesitatea unei modernizări continue, în special în ceea ce privește digitalizarea, eficiența energetică și dotările pentru activități extracurriculare.

La nivel preșcolar:

-  Grădinița de copii Nr. 1 „Andrieș”;
-  Grădinița de copii Nr. 3 „Lăstărel”;
-  Grădinița de copii Nr. 5 „Regina Maria”;

oferă programe de dezvoltare timpurie orientate spre socializare, formarea deprinderilor de bază și activități educative și recreative, asigurând fundamentul necesar pentru integrarea ulterioară în învățământul obligatoriu.

În învățământul primar, Școala primară „Ion Creangă” asigură aplicarea curriculumului național într-un mediu care sprijină învățarea activă, creativitatea și incluziunea.

La nivel gimnazial și liceal:

-  Gimnaziul „Grigore Vieru”;
-  Liceul Teoretic „Andrei Vartic”;
-  Liceul Teoretic „Petre Ștefănuță”;
-  Liceul Moldo – Filandez

oferă programe educaționale care pregătesc elevii pentru evaluările naționale și continuarea studiilor, punând accent pe disciplinele de cultură generală, dezvoltarea competențelor digitale și formarea civică.

Complementar, Școala de Arte Ialoveni contribuie la consolidarea vieții culturale locale prin programe de muzică, dans și arte vizuale, stimulând creativitatea și valorificarea talentelor.

Totodată, Biblioteca Publică orașenească pentru copii „Spiridon Vangheli” și Biblioteca raională „Petre Ștefănuță” reprezintă o resursă educațională importantă prin acces la carte, activități de lectură și programe extracurriculare, sprijinind alfabetizarea și dezvoltarea intelectuală a copiilor.

Din perspectiva infrastructurii, instituțiile de învățământ beneficiază de clădiri funcționale și spații educaționale de bază (săli de clasă, spații pentru activități extracurriculare), însă direcția de dezvoltare rămâne orientată spre modernizări etapizate: dotări IT, îmbunătățirea condițiilor pentru sport și recreere, precum și adaptarea spațiilor la cerințele actuale ale procesului educațional. În ansamblu, educația constituie un pilon al dezvoltării locale în Ialoveni, oferind oportunități diverse pentru copii și tineri și contribuind la formarea unei comunități active, competente și bine ancorate în valorile culturale.

Pe lângă instituțiile de învățământ formal, orașul Ialoveni beneficiază și de o rețea în creștere de servicii educaționale complementare – educație nonformală, programe de tip after-school și cursuri de limbi străine – care răspunde necesităților familiilor și contribuie la dezvoltarea competențelor copiilor și tinerilor. În acest sens, funcționează centre educaționale care oferă programe interactive și moderne, precum Centrul Educațional „Muntenia”, orientat spre cursuri de limba engleză, și EduCraft HUB, care promovează programe after-school (sprijin la teme și activități educative/creative).

Totodată, rețeaua educațională a orașului este completată de servicii de educație incluzivă, care consolidează accesul echitabil la învățare și sprijinul pentru copiii cu cerințe educaționale speciale. Un element distinctiv îl constituie Liceul Teoretic „Petre Ștefănuță”, unde funcționează Unitatea de Educație Incluzivă (UEI) – serviciu de suport educațional dedicat copiilor cu dizabilități și cerințe educaționale speciale, care asigură intervenții educaționale adaptate și integrarea acestora în mediul școlar alături de colegii din clasele generale.

Complementar educației formale, orașul înregistrează și o diversificare a programelor de educație nonformală în domeniul artei și mișcării, relevante pentru un stil de viață activ și pentru formarea abilităților sociale și creative. În acest sens, sunt prezente inițiative/centre de dans precum SIS N BRO (cu programe pentru copii și adolescenți) și BRO’S Dance Studio, care oferă cursuri și grupe pe categorii de vârstă (dans modern, gimnastică, stretching etc.), contribuind la extinderea ofertei extracurriculare și la implicarea tinerilor în activități sănătoase și creative. Iar dezvoltarea competențelor STEM este susținută și prin clubul de robotică, care oferă copiilor și tinerilor oportunități de învățare aplicată, creativitate și lucru în echipă. În același timp, participarea civică și implicarea tinerilor în viața comunității este consolidată prin Consiliul local al elevilor și structurile de tineret, care contribuie la promovarea inițiativelor educaționale, voluntariatului și dialogului cu autoritățile publice locale.

3.9 Servicii sociale

Orașul Ialoveni dispune de un sistem integrat de servicii sociale, orientat spre incluziune socială, protecția grupurilor vulnerabile și sprijinirea familiilor aflate în dificultate. La nivel local, coordonarea domeniului se realizează de către autoritatea publică locală, prin Secretarul Consiliului orășenesc Ialoveni, în colaborare cu Agenția Teritorială de Asistență Socială Centru și Structura Teritorială de Asistență Socială Ialoveni. Serviciile sunt organizate în conformitate cu legislația națională și vizează identificarea timpurie a situațiilor de risc, evaluarea necesităților, acordarea de sprijin și orientarea beneficiarilor către prestații și servicii adecvate, prin cooperare interinstituțională (educație–sănătate–ordine publică) și parteneriate cu organizații ale societății civile și mediul de afaceri. În mod prioritar, intervențiile vizează protecția copilului și a familiei, sprijin pentru persoane vârstnice, persoane cu dizabilități, familii cu venituri reduse și alte categorii expuse riscurilor sociale, cu accent pe prevenirea marginalizării și creșterea autonomiei beneficiarilor.

În exercitarea atribuțiilor sale, APL asigură funcții esențiale de prevenire, identificare, evaluare și intervenție în cazurile de vulnerabilitate socială. La nivel operațional, contribuie la examinarea și documentarea cererilor ce țin de protecția copilului și de ocrotirea persoanelor aflate în dificultate, inclusiv prin întocmirea actelor, avizelor și rapoartelor sociale necesare în procedurile privind instituirea măsurilor de protecție (tutelă/curatelă/custodie, după caz) și stabilirea formei de îngrijire pentru minor. În situațiile prevăzute de lege și în limitele competențelor legale, APL participă la procedurile de autorizare/avizare a actelor juridice care vizează interesele minorilor (de exemplu, acte patrimoniale, administrarea bunurilor, donații/moșteniri ori tranzacții ce pot afecta drepturile copilului), cu aplicarea principiului interesului superior al copilului și prevenirea oricăror riscuri de prejudiciere.

Totodată, APL realizează identificarea, evidența și monitorizarea persoanelor și familiilor aflate în risc, inițiază intervenții timpurii și activează mecanismele de intervenție interinstituțională (echipa multidisciplinară/consiliul local pentru protecția drepturilor copilului), asigurând referirea către servicii specializate (medicale, psihologice, educaționale, juridice) și, după caz, coordonarea măsurilor de sprijin local. În funcție de necesități și de cadrul normativ aplicabil, pot fi aplicate măsuri de sprijin precum ajutor material/financiar, sprijin în natură și facilități sociale pentru situații urgente și pentru familiile social-vulnerabile, conform regulamentelor aprobate.

În paralel, autoritatea locală contribuie la informarea și ghidarea beneficiarilor pentru accesarea programelor naționale de protecție socială, inclusiv programul „Ajutor la Contor” (compensații pentru consumul de energie acordate gospodăriilor vulnerabile) și programul EcoVoucher (vouchere pentru înlocuirea echipamentelor vechi și ineficiente cu electrocasnice eficiente energetic), prin orientarea cetățenilor, facilitarea comunicării cu structurile competente și colaborarea cu instituțiile responsabile de implementare. Integrarea măsurilor locale cu instrumentele naționale contribuie la creșterea eficienței intervențiilor, reducerea vulnerabilităților și consolidarea rezilienței gospodăriilor, în special în perioadele cu presiune socială sporită (sezon rece, creșteri de prețuri, situații excepționale).

Infrastructura și instituțiile de asistență socială

În vederea consolidării incluziunii sociale și a protecției persoanelor aflate în situații de vulnerabilitate, în orașul Ialoveni funcționează mecanisme și servicii comunitare care facilitează coordonarea intervențiilor la nivel local. Astfel, Consiliul Consultativ pe Incluziunea Socială, instituit prin Decizia Consiliul orașenesc Ialoveni nr. 04/10 din 15.10.2021, reunește reprezentanți ai APL, ai instituțiilor abilitate și ai asociațiilor persoanelor cu dizabilități (nevăzători, surzi etc.), având rolul de a promova politici locale de incluziune, de a identifica necesitățile comunității și de a susține cooperarea interinstituțională.

Serviciul de Asistență Socială Ialoveni asigură intervenția socială la nivel comunitar printr-o echipă de 4 asistenți sociali și prin colaborarea cu 45 de asistenți personali, oferind suport persoanelor cu dizabilități și familiilor aflate în dificultate. Serviciul gestionează intervenții integrate orientate spre protecția și sprijinirea categoriilor vulnerabile (copii, persoane cu dizabilități, persoane vârstnice și familii defavorizate), incluzând identificarea cazurilor, evaluarea necesităților, consilierea, referirea către servicii specializate și monitorizarea situațiilor de risc.

Rețeaua locală este completată de servicii și instituții specializate destinate copiilor și tinerilor, inclusiv:

- 📍 **Serviciul de Asistență Psihopedagogică Ialoveni;**
- 📍 **Casa Comunitară (pentru copii din raion);**
- 📍 **Fundația „Casa Stelei” (casă de tip familial pentru fete provenite din instituții rezidențiale);**
- 📍 **Centrul de zi „Armata Salvării” (pentru copii aflați în situație de risc);**
- 📍 **Centrul Creștin Betania (servicii de tip familial și suport educațional pentru copii orfani, semiorfani și copii cu dizabilități).**

Aceste servicii contribuie la prevenirea instituționalizării, la sprijinirea dezvoltării copilului și la reintegrarea socială, prin intervenții educaționale, psihologice și sociale.

În domeniul educației incluzive, instituții precum Grădinița nr. 5 „Regina Maria” și Liceul Teoretic „Petre Țefănucă” asigură servicii pentru copiii cu dizabilități și cerințe educaționale speciale, inclusiv prin funcționarea unităților de educație incluzivă, contribuind la acces egal la educație și la integrarea copiilor în comunitate.

Complementar serviciilor sociale și educaționale, funcționează Centrul de Sănătate Prietenos Tinerilor „Avante”, care susține prevenția și starea de bine a adolescenților și tinerilor prin servicii de informare, consiliere și sprijin psiho-social, precum și prin activități realizate în parteneriat cu instituțiile locale. Integrarea acestui serviciu în rețeaua comunitară contribuie la intervenții timpurii și la orientarea tinerilor către servicii adecvate, atunci când este necesar.

Colaborări și activități de sprijin

Autoritatea publică locală din orașul Ialoveni dezvoltă în mod constant parteneriate și colaborări menite să consolideze incluziunea socială, coeziunea comunitară și capacitatea de răspuns la nevoile grupurilor vulnerabile. Cooperarea externă include relații de înfrățire și colaborare cu localități de peste hotare, formalizate prin acorduri, precum și proiecte și inițiative realizate împreună cu parteneri internaționali.

În plan practic, aceste colaborări se reflectă în acțiuni și donații cu impact direct asupra comunității. De exemplu, în cadrul cooperării cu Asociația Meetjesland-Moldova au fost realizate activități de sprijin comunitar (inclusiv donații destinate copiilor și activităților educative și de mobilitate). Totodată, prin colaborarea transfrontalieră cu parteneri din Belgia (inclusiv Primăria Eeklo), orașul a beneficiat de sprijin umanitar, exemplificat prin donarea unei ambulanțe. În domeniul educației și sprijinului pentru copii și tineri, se evidențiază parteneriatul de durată cu Abingdon School, reflectat în proiecte educaționale și activități comune.

La nivel instituțional, APL dezvoltă și inițiative de cooperare cu parteneri din alte state pentru îmbunătățirea serviciilor publice și schimb de bune practici (de exemplu, inițiative de colaborare cu parteneri din Lituania pentru eficientizarea serviciilor). În completare, APL colaborează cu organizații naționale și locale pentru asigurarea sprijinului material și a asistenței punctuale (inclusiv prin mecanisme de distribuire a produselor alimentare, în parteneriat cu actori din domeniul solidarității alimentare, precum Banca de Alimente Moldova).

În aceeași logică a solidarității și sprijinului ținut, Primăria cooperează cu organizații și asociații reprezentative ale grupurilor sociale și profesionale, contribuind la integrarea și susținerea acestora în viața comunității. În acest sens, sunt relevante colaborările cu organizațiile veteranilor „Războiului de pe Nistru” (1992), cu asociațiile participanților la lichidarea consecințelor avariei de la Cernobîl, cu organizațiile veteranilor din Afganistan, precum și cu Asociația pensionarilor și veteranilor muncii din or. Ialoveni. Totodată, APL menține cooperarea cu organizații ale persoanelor cu dizabilități și nevoi speciale, precum Asociația Nevăzătorilor din Moldova și asociațiile persoanelor cu deficiențe de auz, în vederea facilitării accesului la servicii, informare și activități comunitare.

Un rol important îl are și cooperarea interinstituțională cu Casa Teritorială de Asistență Socială, inclusiv pentru identificarea cazurilor sociale, informarea beneficiarilor, acordarea sprijinului material și orientarea către servicii specializate. În completare, Primăria dezvoltă parteneriate cu agenții economici de pe teritoriul orașului Ialoveni, care se implică în acțiuni de responsabilitate socială și sprijin comunitar (donații, susținerea activităților pentru copii și persoane vulnerabile, contribuții la evenimente și inițiative locale). Un rol distinct îl are și colaborarea cu asociații de tip „baștinași”, precum „Perspective Comunitare”, care consolidează legătura cu cetățenii aflați peste hotare și sprijină inițiativele de dezvoltare locală prin implicare civică și acțiuni de solidaritate.

Accesibilitate și dezvoltări

În vederea realizării principiilor egalității de șanse și incluziunii sociale, Consiliul orășenesc Ialoveni a aprobat și a inițiat implementarea Planului de acțiuni pentru îmbunătățirea accesibilității (2021–2023) (Decizia nr. 04/11), prin care au fost promovate măsuri de eliminare a barierelor fizice și de facilitare a accesului la spațiile și serviciile publice. În cadrul planului au fost realizate intervenții precum amenajarea rampelor de acces, instalarea pavajului tactil pentru persoanele cu deficiențe de vedere și îmbunătățirea accesului la transport public adaptat, inclusiv prin utilizarea troleibuzelor accesibile.

În paralel, autoritatea publică locală a aplicat măsuri de sprijin social și locativ, inclusiv prin programul „Casă socială” (atribuirea de locuințe sociale), iar în procesul de planificare locală sunt examinate soluții pentru susținerea familiilor tinere, inclusiv prognozarea/identificarea loturilor de teren, în limitele cadrului legal și ale capacității de teren disponibile. Totodată, funcționează echipa multidisciplinară, iar serviciile sociale sunt organizate în baza regulamentelor actualizate și, după caz, sunt acreditate, ceea ce asigură standardizarea intervențiilor și creșterea calității serviciilor.

În perspectiva Strategiei de dezvoltare 2026–2031, prioritățile vizează consolidarea serviciilor integrate și extinderea colaborărilor instituționale, precum și continuarea îmbunătățirii accesibilității în mod sistemic, inclusiv prin intervenții care să faciliteze accesul persoanelor cu mobilitate redusă la etajele superioare ale clădirilor și la serviciile publice, contribuind la o dezvoltare comunitară echitabilă și durabilă.

3.10 Sistemul de sănătate

Orașul Ialoveni dispune de o rețea diversificată de servicii medicale, care combină asistența medicală publică (primară și spitalicească) cu furnizori privați de servicii ambulatorii, diagnostic și stomatologie, asigurând accesul populației la îngrijiri de bază, servicii specializate și investigații paraclinice. Componenta publică este reprezentată de IMSP Spitalul Raional Ialoveni, care asigură asistență medicală spitalicească și include, în structura sa, secții clinice și servicii de laborator, precum și îngrijiri obstetrico-ginecologice (inclusiv maternitate), contribuind la continuitatea îngrijirilor pentru populația orașului și a localităților din proximitate. Totodată, asistența medicală primară este asigurată prin IMSP Centrul de Sănătate Ialoveni, care furnizează servicii de bază populației și oferă mecanisme de acces (inclusiv programări și servicii de registratură) în regim organizat.

În domeniul urgențelor, intervenția prespitalicească este asigurată prin rețeaua IMSP Centrul Național de Asistență Medicală Urgentă Prespitalicească (subdiviziunea/stația din raion), integrată în sistemul național de răspuns la solicitări (112) și de acordare a asistenței medicale urgente. Complementar, în localitate sunt prezente și servicii/structuri cu profil de sănătate publică (medicină preventivă), care susțin activitățile de prevenție și monitorizare, în cooperare cu instituțiile medicale și autoritățile relevante.

Rețeaua privată contribuie la diversificarea serviciilor disponibile prin consultații la specialiști, investigații și analize de laborator. În oraș activează centre precum Clinica Sante Ialoveni (analize și consultații), MedKlinik, Premium Diagnostics și puncte de recoltare/servicii de laborator precum Invitro Diagnostics, care sporesc accesul populației la diagnostic și monitorizare medicală. De asemenea, serviciile de sănătate vizuală sunt disponibile prin rețele specializate (ex. filiale locale OptiPlaza).

În domeniul stomatologiei, orașul dispune de cabinete și clinici specializate care asigură servicii de profil (consultații, tratamente, investigații și intervenții specifice). Printre furnizorii cu prezență publică confirmată se regăsesc IovuDent și Implantterra, D&D Dental, Iraida Dent, Dental Clinic Dr. Zmeu, Implantera, Bodrug Dent alături de alte cabinete private care contribuie la accesibilitatea serviciilor stomatologice pentru locuitori.

În completarea serviciilor medicale, orașul Ialoveni dispune de o rețea de unități farmaceutice care asigură accesul populației la medicamente, produse parafarmaceutice și articole de primă necesitate pentru menținerea sănătății. Pe teritoriul orașului activează farmacii aparținând rețelelor naționale și operatorilor locali, inclusiv 3 farmacii „Felicia”, 2 farmacii „Hippocrates”, 2 farmacii „Farmacia Familiei”, 1 farmacie „Balcani”, precum și alte circa 3 farmacii. Această distribuție contribuie la acoperirea relativ uniformă a necesarului de aprovizionare farmaceutică, inclusiv în proximitatea zonelor cu densitate sporită a populației și a instituțiilor medicale, sprijinind continuitatea tratamentelor și accesul rapid la produse de sănătate.

3.11 Cultură şi patrimoniu cultural

Oraşul Ialoveni dispune de o infrastructură culturală diversificată, care contribuie la promovarea identităţii locale, la incluziunea socială şi la dezvoltarea comunitară. Reţeaua instituţiilor culturale şi artistice oferă servicii şi activităţi pentru diferite categorii de vârstă, susţine educaţia culturală şi valorifică patrimoniul material şi imaterial al localităţii.

Infrastructura culturală şi artistică

Infrastructura culturală şi artistică a oraşului Ialoveni este susţinută de o reţea funcţională de instituţii, spaţii şi iniţiative locale care contribuie la educaţie culturală, coeziune comunitară şi promovarea identităţii oraşului, în acord cu principiile europene privind accesul la cultură şi participarea publicului. Segmentul bibliotecar este asigurat de Biblioteca Publică Raională „Petre Ştefănuţă” şi Biblioteca Publică orăşenească pentru copii „Spiridon Vangheli”, care oferă servicii de lectură şi informare, programe educative şi activităţi comunitare pentru diverse categorii de vârstă.

Componenta de formare şi creaţie este consolidată prin Şcoala de Arte şi prin structuri dedicate dezvoltării talentelor, precum Centrul de creaţie Ialoveni, completate de studiouri şi colective independente (Vocal Studio Ialoveni, Sis n Bro, Bros Dance), care extind oferta culturală şi stimulează participarea activă a copiilor şi tinerilor. Casa de Cultură „Andrei Ungureanu” reprezintă principalul cadru instituţional pentru organizarea şi găzduirea spectacolelor, concertelor şi evenimentelor comunitare, iar Galeria Colecţiilor „Petru Costin” întăreşte dimensiunea de patrimoniu şi atractivitate cultural-turistică printr-o ofertă muzeală distinctă. Viaţa culturală este animată de colective tradiţionale cu rol de reprezentare şi continuitate, precum ansamblul etnofolcloric „Ialoveneanca”, Ansamblul de dans popular „Porumbiţa” (coregraf Lucia Ciobanu) şi Corul pensionarilor şi bătrânilor, care contribuie la păstrarea repertoriului popular, transmiterea valorilor identitare şi consolidarea legăturilor intergeneraţionale, consolidând profilul Ialoveniului ca oraş activ, cu un capital cultural viu şi orientat spre dezvoltare.

Activităţi culturale şi evenimente

Activitatea culturală a oraşului se concretizează într-un calendar anual de evenimente şi manifestări comunitare, planificat de instituţiile de profil în baza regulamentelor aprobate şi a planurilor anuale, elaborate în colaborare cu autoritatea publică locală, cetăţeni, instituţii educaţionale şi, după caz, cu agenţi economici şi parteneri comunitari. În cadrul acestui calendar se promovează incluziunea socială, implicarea tinerilor, valorificarea tradiţiilor locale (inclusiv meşteşugurile artistice) şi participarea publicului de toate vârstele.

Evenimentele includ festivaluri, concerte, spectacole, expoziții, ateliere, activități educative și de voluntariat cultural, precum și târguri și expoziții tematice (carte, meșteșuguri, produse locale, artă și creație), menite să anime spațiul public și să sporească atractivitatea localității. În anul 2025, orașul Ialoveni a găzduit și organizat manifestări relevante, precum ediția a XVII-a a Festivalului Internațional „Grigore Vieru – Verbul de Lumină” și Festivalul de muzică „Acasă de Paști” desfășurat la Teatrul de Vară. Totodată, Festivalul „În Ograda Neamului” a promovat tradițiile și spiritul comunitar, iar în perioada 19–20 iulie 2025 a avut loc un festival gastronomic orientat spre agrement și interacțiune comunitară.

Calendarul cultural este completat de activități desfășurate în cadrul Școlii de Arte, grădinițelor, liceelor și gimnaziilor (concerte tematice, expoziții de creație, recitaluri, concursuri și festivaluri școlare), precum și de acțiuni comemorative organizate cu respect și responsabilitate (Războiul de pe Nistru, Afganistan, Cernobîl). Sărbătorile cu semnificație națională și locală (Ziua Europei – 7 mai 2025; Ziua Independenței – 27 august; Hramul orașului – 27 octombrie, precum și evenimentele tradiționale de iarnă (inaugurarea Pomului de Crăciun, Concertul de Crăciun – 24 decembrie 2025) au reunit comunitatea și au întărit sentimentul de apartenență.

Dimensiunea sportivă și recreativă completează programul comunitar prin competiții și turnee (fotbal, volei, lupte greco-romane, lupte populare), contribuind la coeziune și la promovarea unui stil de viață sănătos. Dezvoltarea și utilizarea infrastructurii de agrement – inclusiv amenajări precum Parcul Verde cu Teatrul de Vară din str. Mihai Viteazul – extinde oportunitățile de participare la activități culturale și comunitare. Totodată, se asigură accesul la resurse și conținuturi multimedia (filmice, teatrale, muzicale, galerii de artă și materiale educative), cu accent pe accesibilitate și participare nediscriminatorie, inclusiv pentru persoane cu dizabilități și alte grupuri vulnerabile. Consolidarea infrastructurii culturale și extinderea accesului la activități pentru toate vârstele rămân priorități, inclusiv prin modernizarea spațiilor culturale, diversificarea programelor și stimularea parteneriatelor cu instituții, colective artistice, mediul asociativ și sectorul privat.

3.12 Sport

În anul 2025, Primăria orașului Ialoveni a acordat o atenție sporită dezvoltării sportului de masă și de performanță, promovării unui stil de viață sănătos și implicării tinerilor în activități comunitare. Acțiunile și evenimentele sportive organizate și susținute au urmărit creșterea participării active a cetățenilor, în special a copiilor și tinerilor, identificarea și sprijinirea talentelor locale, consolidarea spiritului de echipă, a disciplinei și a fair-play-ului, precum și întărirea coeziunii sociale prin sport.

Un moment definitoriu al anului a fost consolidarea fotbalului local prin lansarea și susținerea echipei FC „Național” Ialoveni, proiect realizat cu implicarea Primăriei și a partenerilor economici locali, ca inițiativă strategică de stimulare a sportului organizat și a participării tinerilor. În anul competițional 2025, echipa a obținut rezultate notabile: câștigarea Turneului Republican „Chișinăul de Seară”, victoria în Cupa Republicii Moldova în deplasare contra FC Edineț (0–4) și clasarea pe prima poziție în Campionatul Republicii Moldova, Liga II, Seria Sud, cu perspective de menținere a performanței până la finalul sezonului. În paralel, fotbalul juvenil a confirmat potențialul local: echipa U-11 a câștigat Turneul de iarnă „Chișinăul de Seară”, iar echipele de copii născuți în 2016 și 2018 au participat la turneul internațional Golden Sands Cup 2025 (Bulgaria), obținând locul III (categoria 2016, din 16 echipe) și locul II (categoria 2018, din 12 echipe).

Dezvoltarea sportului feminin a constituit o prioritate distinctă. În 2025, Primăria a susținut consolidarea fotbalului feminin printr-un acord de colaborare între FC „Național” Ialoveni și grupa de fete a Clubului „Steaua – Ialoveni”, în vederea formării și promovării echipei de fete la nivel de senioare. Totodată, în perioada 10–15 martie 2025, echipa de fotbal feminin a realizat un stagiul de pregătire în cadrul parteneriatului cu Primăria comunei Tomșani (România), care a inclus antrenamente și meciuri amicale cu echipe din România. Rezultatele au fost completate de performanțele echipelor „Steaua Ialoveni” U-14 și U-16, clasate pe locul III în Campionatul Republicii Moldova la fotbal feminin (ediția 2024–2025), fiind premiate în cadrul unei ceremonii oficiale (17 iunie 2025) cu diplome, medalii și echipamente sportive.

În sporturile de echipă, orașul Ialoveni a înregistrat rezultate relevante la volei și baschet. Echipa orașului s-a clasat pe locul III la faza finală a Campionatului raional de volei (1 februarie 2025), iar echipa de volei feminin a obținut locul I la nivel raional. De asemenea, echipa de volei a veteranilor 45+ a devenit campioană raională (15 februarie 2025), confirmând continuitatea practicării sportului la toate vârstele. În baschet, echipa masculină a devenit campioană raională (2 martie 2025), echipa feminină – campioană raională (22 martie 2025), iar echipa feminină a obținut și titlul de campioană la Cupa raionului, evidențiind un parcurs sportiv constant.

Orașul a continuat să se remarce și prin sportivi de performanță la discipline individuale și sporturi de contact. Un exemplu relevant îl constituie titlul de Campion Național la Lupte Greco-Romane U-23 obținut de ialoveneanul Cristian Rusu. Tot în Ialoveni s-a desfășurat Turneul Internațional de lupte greco-romane (ediția XXXVI), cu participarea sportivilor din Republica Moldova, România, Ucraina și Italia, în cadrul căruia sportivii din Ialoveni au obținut clasări pe locuri premiante. În domeniul artelor marțiale, cluburile locale au înregistrat rezultate competitive la nivel național și internațional: Clubul Thai Boxing Ialoveni a acumulat medalii la Campionatul RM la K-1 și la Campionatul Mondial XFC (Roma, Italia, 30 octombrie – 2 noiembrie 2025), iar sportivii clubului Lion Ialoveni au obținut clasări pe locurile I–III la Campionatul RM la Kickboxing WAKO. În armwrestling, ialoveneanul Ivan Vîrlan s-a evidențiat prin titluri și clasări pe plan național și internațional.

Competițiile locale și raionale au completat calendarul sportiv, prin evenimente la șah, dame și tenis de masă (cu participare extinsă și locuri premiante), precum și prin Campionatul orașului la volei de plajă mixt (12–17 august 2025). În perioada 27 septembrie – 26 octombrie 2025 s-a desfășurat Campionatul orașului la fotbal între sectoare, finalizat prin premiarea echipelor și a performanțelor individuale, contribuind la consolidarea spiritului comunitar.

Dezvoltarea sportului a fost susținută și prin îmbunătățirea condițiilor pentru mișcare. În perioada mai–iunie 2025, Primăria a efectuat lucrări de mentenanță și reparații ale terenurilor sportive (reîmprospătarea învelișului, înlocuirea plaselor deteriorate, întreținerea zonelor verzi), iar proiectul de reconstrucție și modernizare a „Parcului Copilăriei” (sectorul Moldova) a inclus, în prima etapă, reconstrucția completă a terenului de fotbal (nivelare, drenare, covor sintetic, plase și împrejmuire). Infrastructura sportivă a orașului include, în prezent, 12 stadioane/terenuri sportive multifuncționale aflate în gestiunea/evidența APL, iar oferta este completată de terenurile instituțiilor de învățământ și de Stadionul Multifuncțional al Consiliului raional Ialoveni (sectorul Centru).

Promovarea modelelor de performanță și recunoașterea publică a sportivilor a constituit o componentă constantă a politicilor locale. Au fost acordate diplome, medalii și distincții, inclusiv Trofeul Recunoștinței tânărului fotbalist Leonard Saca, precum și mesaje publice de apreciere pentru sportivi de elită, între care Denis Vieru, laureat al Premiului Național 2025, maestru internațional al sportului la judo, medaliat cu bronz la Jocurile Olimpice Paris 2024 și cetățean de onoare al orașului.

Un moment de referință l-a constituit organizarea, în premieră, a Galei Sportului 2025, eveniment dedicat recunoașterii performanțelor, muncii și pasiunii sportivilor, antrenorilor și susținătorilor sportului local. În cadrul galei au fost premiați cei mai buni sportivi și echipe la diverse discipline (șah, dame, volei, baschet, lupte, fotbal ș.a.), fiind oferite distincții speciale și fiind aduse mulțumiri sponsorilor și partenerilor care contribuie la dezvoltarea sportului în oraș.

Agrement și recreere

În ansamblu, anul 2025 a confirmat că Ialoveni investește consecvent în sport, în tineri și în performanță. Primăria orașului Ialoveni își reafirmă angajamentul de a sprijini sportul la toate nivelurile, de a dezvolta infrastructura sportivă și de a consolida parteneriatele naționale și internaționale, pentru a crea oportunități reale sportivilor ialoveneni și pentru a promova educația prin mișcare și coeziunea comunitară.

Componenta de agrement a orașului Ialoveni este susținută de o rețea de parcuri, scuaruri și spații verzi care contribuie la calitatea vieții, la coeziunea comunitară și la utilizarea activă a spațiului public. Un reper central îl reprezintă Scuarul–Parc „Sfatul Țării”, amplasat în inima orașului, cu o suprafață de aproximativ 0,8 ha, care îndeplinește atât funcții recreative, cât și comemorative și identitare. În perimetrul acestuia se află Troița ostașilor români căzuți în război, precum și busturile personalităților Alexandru Marghiloman și Ion Inculeț. Parcul a fost renovat în anul 2012, fiind amenajat cu arbori și flori, havuz, bănci și alei pietonale, iar în 2023 a fost îmbunătățit prin instalarea iluminatului LED și amenajarea unor zone de joacă pentru copii, rămânând un spațiu frecvent utilizat pentru activități comunitare.

Rețeaua spațiilor publice de recreere este completată de Parcul „Moldova” (53 ha), situat pe traseul Chișinău–Hâncești, cu profil tematic, utilizat pentru plimbări, activități în aer liber și evenimente comunitare.

La nivel urban, orașul dispune de mai multe scuaruri și zone verzi care structurează spațiul public și deservește diferite cartiere și instituții, inclusiv: „Sfatul Țării” (str. Alexandru cel Bun – str. Grigore Vieru), „Teatrul Verde” (str. Gagarin), zona AȘP „Ialoveni” (str. Alexandru cel Bun, 4), scuarurile din proximitatea Primăriei (str. Alexandru cel Bun, 45), Consiliului raional (str. Alexandru cel Bun, 25), Centrului medicilor de familie (str. Alexandru cel Bun, 7), Casei de Cultură (str. Alexandru cel Bun, 86), Inspectoratului de poliție (str. Grigore Vieru, 24), I.S. „Poșta Moldovei” (str. Alexandru cel Bun, 17), precum și zona „Troița” (str. Alexandru cel Bun, 63).

De asemenea, sunt relevante scuarurile de la troițe, parcul din sectorul Bozu, Aleea de castani, scuarul din str. Alexandru cel Bun și alte spații verzi, ronduri de flori și amenajări peisagistice care contribuie la estetica urbană și la confortul locuitorilor.

Pe lângă spațiile verzi amenajate, orașul beneficiază de un cadru natural valoros, asociat resurselor acvatice și zonelor verzi de protecție, cu potențial de agrement și ecoturism urban. Un element important îl constituie zona râului Ișnovăț, cu inițiative și intervenții orientate spre curățare, revitalizare și crearea unor spații prietenoase pentru odihnă activă. În proximitatea orașului, lacul de acumulare de pe valea râului completează oferta de recreere în aer liber în zona periurbană. Totodată, conform evidențelor locale, pe teritoriul orașului sunt identificate izvoare (5) și fântâni cu rol comunitar, care pot fi valorificate, prin întreținere și amenajare, ca elemente de identitate locală și puncte de interes pentru trasee pietonale. Componenta de „oraș verde” este susținută și prin acțiuni de plantare și îngrijire a spațiilor verzi, cu impact asupra microclimatului și confortului urban.

Dimensiunea de recreere şi timp liber este completată de obiective cultural-turistice şi spirituale care contribuie la atractivitatea localităţii şi la identitatea comunităţii. În acest sens, lăcaşurile de cult (bisericele din oraş) reprezintă repere spirituale şi patrimoniale, asociate sărbătorilor comunitare şi tradiţiilor locale, inclusiv prin evenimente cu caracter religios şi cultural care reunesc locuitorii. Totodată, Galeria Colecţiilor „Petru Costin” constituie un obiectiv cultural distinct, cu valoare muzeală şi potenţial turistic, contribuind la diversificarea ofertei de vizitare şi la promovarea imaginii oraşului şi a raionului.

Infrastructura de recreere pentru familii este completată de terenuri de joacă, în număr de 14, amplasate în zone rezidenţiale şi în proximitatea spaţiilor publice. În ansamblu, parcurile, scuarurile, spaţiile verzi, resursele naturale şi obiectivele cultural-turistice susţin dezvoltarea unui oraş mai prietenos, mai verde şi mai atractiv, orientat spre activităţi în aer liber, mobilitate pietonală şi consolidarea coeziunii comunitare.

3.13 Administraţia

Administraţia publică locală a oraşului Ialoveni asigură gestionarea treburilor publice de interes local şi organizarea serviciilor publice pentru comunitate, în conformitate cu cadrul normativ naţional şi cu principiile bunei guvernări: legalitate, transparenţă, eficienţă, responsabilitate şi participare publică. Conducerea executivă este exercitată de Primarul oraşului Ialoveni, dl Sergiu ARMAŞU, ales democratic, care reprezintă oraşul în relaţiile cu autorităţile publice, instituţiile şi partenerii externi, coordonează implementarea politicilor locale şi asigură buna funcţionare a serviciilor publice, precum şi realizarea programelor şi proiectelor de dezvoltare.

Autoritatea deliberativă este Consiliul orăşenesc Ialoveni, constituit din 23 de consilieri, care adoptă decizii privind politicile publice locale, bugetul, administrarea patrimoniului, dezvoltarea urbană şi alte domenii de interes comunitar, prin intermediul comisiilor consultative de specialitate şi al mecanismelor de consultare publică. Activitatea Consiliului este asigurată, din punct de vedere organizatoric şi procedural, de Secretarul Consiliului orăşenesc Ialoveni, dna Lilia RAICO, care contribuie la respectarea legalităţii procedurilor, la evidenţa şi comunicarea actelor adoptate şi la buna desfăşurare a şedinţelor Consiliului.

Pentru realizarea atribuţiilor sale, primarul este sprijinit de aparatul administrativ al primarului (aparatul de specialitate), cu un efectiv de 31,5 unităţi, organizat pe compartimente funcţionale care acoperă domeniile-cheie de competenţă ale APL: management financiar şi bugetar, urbanism şi amenajarea teritoriului, gospodărie comunală şi infrastructură, administrarea patrimoniului public, servicii sociale şi comunitare, educaţie, cultură, sport, relaţia cu cetăţenii şi cooperarea externă.

În exercitarea mandatului, APL Ialoveni dezvoltă cooperare instituțională cu autorități și servicii publice la nivel raional și național, cu instituțiile educaționale și medicale, cu mediul asociativ și cu agenții economici, în vederea îmbunătățirii serviciilor, a implementării proiectelor și a atragerii resurselor necesare dezvoltării locale. În același timp, administrația urmărește consolidarea capacității instituționale, modernizarea proceselor de lucru și extinderea accesului cetățenilor la informație și servicii, inclusiv prin digitalizare, comunicare publică activă și mecanisme de participare. În ansamblu, Primăria orașului Ialoveni și Consiliul orașenesc Ialoveni își propun să funcționeze ca o administrație modernă, orientată spre rezultate și spre cetățean, capabilă să susțină coeziunea socială și dezvoltarea durabilă a comunității.

În procesul de planificare și implementare a politicilor publice, administrația locală își orientează acțiunile către următoarele priorități:

Priorități ale administrației publice locale

-  modernizarea și reabilitarea infrastructurii urbane, inclusiv drumuri, trotuare, iluminat public și spații publice;
-  dezvoltarea serviciilor publice de calitate și creșterea accesibilității acestora pentru toți cetățenii;
-  digitalizarea proceselor administrative și extinderea serviciilor electronice, pentru simplificarea procedurilor și reducerea birocrăției;
-  administrarea eficientă a patrimoniului public și a resurselor financiare, cu accent pe transparență și utilizare responsabilă;
-  asigurarea stabilității fiscale și a unui cadru predictibil pentru contribuabili;
-  dezvoltarea domeniilor educațional, social, cultural și sportiv, prin investiții și programe orientate spre comunitate;
-  protecția mediului și promovarea principiilor dezvoltării durabile, inclusiv eficiență energetică și adaptare la schimbările climatice;
-  alinierea politicilor locale la standardele europene și susținerea procesului de integrare europeană, prin cooperare și atragerea finanțărilor externe.

3.14 Circulație, transport și logistică

Orașul Ialoveni își fundamentează politicile de mobilitate pe documente tehnice de analiză și planificare, inclusiv pe Studiul „Servicii de evaluare și soluții pentru transportul public din or. Ialoveni”, care oferă o evaluare a situației existente și recomandări pentru îmbunătățirea transportului public, a siguranței rutiere și a conectivității urbane.

În acest context, mobilitatea este tratată ca un domeniu strategic, cu impact direct asupra accesului populației la servicii (educație, sănătate, muncă), asupra calității vieții și asupra reducerii presiunii de trafic. Gestionarea domeniului se realizează prin cooperare între Primăria orașului Ialoveni, operatorii de transport și instituțiile responsabile, inclusiv prin valorificarea oportunităților de finanțare din programe naționale și proiecte externe. În mod particular, APL este implicată în inițiative internaționale de îmbunătățire a mobilității urbane și a logisticii, inclusiv în cadrul proiectului SPOTLOG (2024–2027), axat pe soluții „verzi” și inovative pentru transport și logistică urbană. Totodată, direcțiile de mobilitate și reducere a emisiilor se corelează cu instrumente locale de planificare energetică și climatică, inclusiv Planul de acțiuni pentru Energie Durabilă și Climă 2016–2030.

Pentru perioada 2026–2031, direcțiile prioritare vizează modernizarea infrastructurii rutiere și pietonale, optimizarea serviciilor de transport public, dezvoltarea mobilității durabile (inclusiv deplasări pietonale și velo) și îmbunătățirea conectivității între sectoarele orașului și zona metropolitană, inclusiv prin proiecte de revitalizare urbană care prevăd zone pietonale și piste pentru bicicliști.

Serviciul de transport public local

Serviciul de transport public local constituie o responsabilitate a Primăriei orașului Ialoveni, în timp ce transportul interurban este coordonat de Agenția Națională Transport Auto (ANTA) din cadrul Ministerului Infrastructurii și Dezvoltării Regionale (MIDR), potrivit competențelor stabilite de cadrul normativ. În oraș funcționează ruta de troleibuz nr. 36, deservită de Regia Transport Electric Chișinău (cu 5 unități) și prelungită până în sectorul Pietre, precum și rute locale operate de companii private. Începând cu 1 iunie 2024, tariful pentru călătoriile cu troleibuzul în raza orașului Ialoveni este de 4 lei, măsură susținută prin mecanisme de compensare/subvenționare pentru menținerea accesibilității serviciului și pentru asigurarea continuității acestuia.

Totodată, pe teritoriul localității este organizat și transportul public local de tip microbuz, inclusiv pe ruta locală nr. 1, care asigură legătura dintre cartiere/sectoare și principalele puncte de interes (instituții publice, centre de servicii, zone rezidențiale), contribuind la mobilitatea zilnică a populației. În sprijinul informării publice, administrația locală publică periodic actualizări privind graficul de circulație și orarele transportului public.

Conform datelor administraţiei publice locale, în perioada 2023–2024 au fost alocate 5,46 milioane lei pentru susţinerea transportului public, în corelare cu obiectivele de reducere a emisiilor şi a poluării fonice, precum şi cu orientarea spre mobilitate durabilă. În paralel, administraţia locală participă la iniţiative şi proiecte externe orientate spre schimb de bune practici şi modernizarea mobilităţii urbane, inclusiv proiectul SPOTLOG (2024–2027), care vizează soluţii inovatoare pentru logistică urbană şi îmbunătăţirea infrastructurii de transport.

Pentru etapa următoare, sunt avute în vedere: achiziţionarea de microbuze/autocare, extinderea şi optimizarea rutelor, îmbunătăţirea conectivităţii către Chişinău (inclusiv prin proceduri competitive de selectare a operatorilor, după caz), precum şi dotarea şi modernizarea staţiilor şi a punctelor de îmbarcare/debarcare, în vederea creşterii confortului, accesibilităţii şi predictibilităţii serviciului (inclusiv pentru persoane cu mobilitate redusă).

Întreţinerea drumurilor locale şi siguranţa circulaţiei

Întreţinerea şi modernizarea infrastructurii rutiere locale, precum şi implementarea măsurilor de siguranţă a circulaţiei, reprezintă o prioritate constantă a administraţiei publice locale. Activităţile sunt coordonate la nivel executiv de viceprimar şi realizate prin structurile de profil ale Primăriei, inclusiv sectorul de amenajare şi înverzire, cu implicarea contractărilor externe, în funcţie de necesităţi şi de capacitatea de execuţie. Intervenţiile urmăresc atât îmbunătăţirea conectivităţii între sectoarele oraşului, cât şi creşterea siguranţei pentru pietoni, transport public şi trafic auto, în special în proximitatea instituţiilor de învăţământ şi a obiectivelor publice cu flux ridicat.

Conform datelor disponibile, în anul 2024 au fost reparate 12 străzi din 20 planificate, totalizând 7,27 km de drumuri beton-asfalt, cu devize de aproximativ 25 milioane lei, dintre care 11 milioane lei au fost acoperite din bugetul local. În paralel, au fost realizate măsuri de sporire a siguranţei rutiere, inclusiv construcţia şi reabilitarea de trotuare, amenajarea şi reîmprospătarea trecerilor de pietoni (inclusiv denivelate), aplicarea marcajelor rutiere şi instalarea de echipamente de dirijare a circulaţiei.

În anul 2025, procesul de reabilitare a continuat în mod extins. Au fost semnate contracte pentru reparaţia a 26 de străzi, 3 parcări şi o curte de bloc, în valoare totală de 20.000.000 lei. Lucrările executate pe drumurile locale au însumat 17.100.000 lei, fiind realizate intervenţii pe un volum de circa 6.811 metri liniari de străzi (cu îmbrăcăminte asfalt sau beton), precum şi lucrări pe suprafeţe de parcare. Totodată, au rămas în execuţie/nefinişate lucrări pe încă 6 străzi, în valoare de 2.900.000 lei, urmând a fi finalizate în etapa imediat următoare. În acelaşi timp, prin parteneriat cu locuitorii, au fost realizate reparaţii punctuale pentru 2 străzi, în sumă de 728.054 lei. Complementar, pe parcursul anului a fost aplicat strat de pietriş (variantă albă) pe 35 de străzi, cu o lungime cumulată de 3,8 km. Per ansamblu, în anul 2025 s-au reabilitat/amenajat circa 11 km de drumuri locale.

Componenta pietonală şi de accesibilitate a fost consolidată prin amenajarea de trotuare şi parcări în valoare de aproximativ 2.900.000 lei. Au fost construite trotuare pe segmente relevante pentru conectivitatea urbană şi pentru accesul către instituţii publice, inclusiv: str. Mihai Viteazul (inclusiv conexiuni către str. Basarabia şi către Teatrul de Vară), str. Iu. Gagarin (acces către Teatrul Verde), str. Petru Ştefănuţă (legătură între instituţii de învăţământ), str. Viilor şi str. Daniil Sihastru (acces către blocuri locative), totalizând 1.420 m liniari de trotuar amenajat. În completare, au fost amenajate parcări în puncte de interes public (zona şcolii primare, zona Consiliului raional, zona bisericii), cu o suprafaţă totală de circa 807 m².

Siguranţa circulaţiei a fost consolidată şi prin măsuri de semnalizare şi dirijare a traficului. La solicitarea cetăţenilor, în anul 2024 au fost instalate 190 de indicatoare rutiere pe străzi cu necesităţi sporite de orientare şi reglementare. Totodată, oraşul a avansat în direcţia modernizării semaforizării, fiind instalate/operate 4 semafoare inteligente, precum şi semafoare intermitente în puncte cu risc sporit, în special în preajma instituţiilor de învăţământ şi pe arterele cu trafic intens, pentru reducerea riscurilor şi creşterea disciplinei rutiere.

În paralel cu lucrările de întreţinere, au fost iniţiate şi pregătite proiecte tehnice şi studii care susţin dezvoltarea infrastructurii şi a mobilităţii urbane, inclusiv proiecte privind conectivitatea (drum de ocolire), amenajări de acces şi parcări către piaţa agro-industrială, proiecte de revitalizare urbană pe zona Işnovăţ, precum şi iniţiative integrate ce vizează modernizarea spaţiilor publice şi eficienţa energetică. Pentru anul 2026 au fost preconizate cheltuieli pentru reparaţia străzilor în valoare de circa 16 milioane lei, iar pentru perioada strategică 2026–2031 priorităţile includ: modernizarea şi întreţinerea sistematică a reţelei stradale, extinderea infrastructurii pietonale şi velo, îmbunătăţirea semnalizării şi a iluminatului în zonele sensibile, achiziţionarea de echipamente pentru deszăpezire, măturare şi spălare a carosabilului, precum şi extinderea măsurilor de calmare a traficului şi a semaforizării în puncte-cheie (de exemplu în zona Liceului „Andrei Vartic” şi a spitalului), pentru creşterea siguranţei tuturor participanţilor la trafic.

3.16 Mediu

Mediu. Împădurire, parcuri şi fâşii forestiere

Oraşul Ialoveni se confruntă cu provocări de mediu specifice zonei periurbane: presiuni asupra resurselor de apă şi a solurilor (în contextul agriculturii din proximitate), necesitatea reducerii poluării difuze şi îmbunătăţirea continuă a gestionării deşeurilor. Un element sensibil îl reprezintă râul Işnovăţ, ca ecosistem urban care necesită intervenţii de protecţie şi reabilitare, inclusiv pentru reducerea colmatării, creşterea calităţii mediului şi valorificarea potenţialului de recreere. În acest sens, administraţia publică locală promovează iniţiative de revitalizare a zonei Işnovăţ şi amenajarea unui coridor verde/spaţiu public de agrement, ca soluţie integrată de îmbunătăţire a calităţii vieţii şi a atractivităţii urbane.

Politicile locale de mediu sunt corelate cu obiectivele de eficiență energetică și climă, inclusiv prin aplicarea Planului de acțiuni pentru Energie Durabilă și Climă 2016–2030, care susține reducerea emisiilor și modernizarea infrastructurii urbane. Componenta de management al deșeurilor este sprijinită prin organizarea serviciilor de salubritate și promovarea colectării separate, iar implicarea comunității este încurajată prin acțiuni publice și inițiative civice, inclusiv activități de voluntariat în spațiile verzi, campanii de informare și acțiuni de ecologizare.

În același timp, orașul Ialoveni a pus un accent tot mai pronunțat pe extinderea fondului verde prin acțiuni de împădurire și plantări, realizate atât prin inițiative locale, cât și prin programe naționale și parteneriate cu ONG-uri și voluntari. Au fost desfășurate campanii recurente de plantare de arbori în localitate și acțiuni publice de împădurire/plantare, inclusiv în Parcul „Moldova”, cu participarea comunității, consolidând cultura voluntariatului și responsabilitatea față de mediu. Dezvoltarea parcurilor, completarea arborilor în aliniamente, reabilitarea rondurilor și creșterea suprafețelor verzi contribuie direct la îmbunătățirea microclimatului, reducerea efectului de insulă de căldură și creșterea confortului urban.

Dezvoltarea fâșiilor forestiere și a plantațiilor de protecție are o importanță strategică pentru reducerea eroziunii, stabilizarea solurilor, îmbunătățirea microclimatului și sporirea rezilienței la efectele schimbărilor climatice (secetă, vânturi, episoade de precipitații intense). Abordarea este coerentă cu documentele locale de planificare climatică și promovează măsuri bazate pe natură, inclusiv extinderea infrastructurii verzi ca soluție de adaptare urbană. Pentru perioada 2026–2031, direcțiile prioritare vizează continuarea împăduririlor în zonele identificate, completarea plantațiilor în parcuri și pe terenuri degradate, dezvoltarea fâșiilor forestiere de protecție și întreținerea plantațiilor existente, astfel încât spațiile verzi să contribuie constant la sănătatea publică, calitatea aerului și atractivitatea orașului.

Resurse de apă și zone de recreere „verde-albastre”. Orașul Ialoveni dispune, pe lângă infrastructura tehnico-edilă, de resurse naturale de apă care completează calitatea mediului și oferta de recreere: izvoare și fântâni publice, precum și un lăcuș de apă (iaz/lac) cu potențial de utilizare comunitară. Aceste obiective au atât o valoare tradițională și utilitară, cât și un rol ecologic și recreativ, contribuind la confortul urban, la biodiversitate și la atractivitatea localității. Menținerea lor necesită o administrare responsabilă, prin lucrări periodice de curățare și întreținere, protejarea zonelor de alimentare, prevenirea poluării și, după caz, monitorizarea calității apei. În cazul iazului/lacului, măsurile de întreținere și repopulare cu pește, realizate în condiții reglementate, pot sprijini echilibrul ecologic și pot diversifica funcțiile de agrement. Pentru perioada 2026–2031, se urmărește inventarierea și cartografierea acestor resurse, reabilitarea etapizată a izvoarelor/fântânilor cu valoare comunitară, amenajarea accesului și a zonelor de odihnă în proximitatea lăcușilor de apă, precum și integrarea acestora în inițiative de educație ecologică și trasee locale de recreere.

I. Imaginea orașului și locuirea

Puncte Tari

- Poziționare periurbană strategică față de municipiul Chișinău, care susține accesul populației la piața muncii, servicii regionale și oportunități economice, cu efect direct asupra atractivității pentru locuire.
- Conectivitate funcțională pentru navetă și mobilitate zilnică, inclusiv prin transport public (troleibuzul nr. 36 și rute locale), ceea ce crește accesibilitatea către instituții, servicii și locuri de muncă.
- Bază edilitară favorabilă dezvoltării rezidențiale și investițiilor urbane: acoperire ridicată cu rețele de apeduct și canalizare, condiție esențială pentru extinderea zonelor locative și pentru calitatea locuirii.
- Fond verde și spații publice cu funcții sociale și economice, care contribuie la sănătate publică, coeziune comunitară și atractivitatea localității pentru familii și investitori (calitatea vieții ca avantaj competitiv).

Puncte Slabe

- Dezvoltare urbană neuniformă și imagine fragmentată, cu diferențe vizibile între sectoare (calitatea străzilor, trotuarelor, spațiilor publice, iluminat și mobilier urban), ceea ce reduce coerența estetică și funcțională a orașului.
- Presiune crescută asupra infrastructurii și serviciilor publice ca urmare a extinderii fondului locativ (inclusiv blocuri noi) și a creșterii mobilității zilnice (navetă), ceea ce poate genera suprasolicitarea rețelelor, parcărilor, spațiilor publice și capacităților instituționale de administrare.
- Acoperire incompletă și accesibilitate inegală la transport public în interiorul orașului, cu sectoare care nu sunt deservite suficient de rutele existente (ex. unele zone periferice precum Huțuleuca), ceea ce crește dependența de transportul individual și accentuează inechitățile de acces la servicii.

Puncte Tari

- Rol de centru administrativ și pol de servicii pentru oraș și localitățile din proximitate, prin concentrarea instituțiilor publice, educaționale și sociale, care generează fluxuri zilnice de populație și susțin cererea pentru comerț și servicii la nivel local.
- Capacitate instituțională de pregătire și implementare a proiectelor (documentații, devize, schițe, concepte), inclusiv prin parteneriate, ceea ce facilitează atragerea finanțărilor și realizarea investițiilor publice.
- Dinamism rezidențial și interes crescut pentru locuire, inclusiv pe fondul dezvoltărilor locative recente, cu potențial de consolidare demografică și de extindere a bazei fiscale locale.
- Identitate locală și patrimoniu cultural-spiritual (repere arhitecturale și lăcașuri de cult, inclusiv Biserica „Sfânta Cuvioasa Parascheva”), care consolidează coeziunea comunitară și susține proiecte de valorificare culturală.
- Resurse istorice și arheologice locale (situri/zone cu potențial/cu descoperiri arheologice și repere locale), care pot fi integrate în proiecte educaționale, de interpretare culturală și în produse de vizitare de proximitate.

Puncte Slabe

- Dependență ridicată de conectivitatea cu municipiul Chișinău (locuri de muncă, servicii specializate, fluxuri zilnice), ceea ce face ca imaginea și funcționarea orașului să fie influențate direct de decizii și investiții regionale/metropolitane (transport, drumuri, planificare).
- Trasee și artere cu rol major de acces și imagine (inclusiv legate de circuitul oenoturistic „Drumul Vinului”) necesită modernizare la standarde mai înalte, însă o parte dintre acestea nu se află integral în gestiunea Primăriei, ceea ce impune coordonare interinstituțională și identificarea surselor externe de finanțare (naționale/internaționale).
- Insuficientă valorificare integrată a identității/brandurilor locale (oenoturism, patrimoniu, cultură, produse locale), deși există active puternice; este necesară o abordare coerentă de comunicare, semnalistică urbană, trasee tematice și promovare pentru a transforma „punctele de atractivitate” în imagine de oraș.
- Provocări persistente în gestionarea deșeurilor și percepția publică privind curățenia urbană, inclusiv limitări de infrastructură și capacități operaționale (colectare, sortare, logistică), ceea ce afectează direct calitatea locuirii și imaginea orașului.

Puncte Tari

- Profil vitivinicol și potențial enoturistic: existența unui brand local și poziționarea avantajoasă pe axa de acces către destinații vitivinicole din zonă (inclusiv direcția Mileștii Mici - Ialoveni - Puhoi) creează premise pentru micro-turism, servicii conexe și promovare economică.
- Dinamism rezidențial și interes crescut pentru locuire, inclusiv pe fondul dezvoltărilor locative recente, cu potențial de consolidare demografică și de extindere a bazei fiscale locale.
- Identitate locală și patrimoniu cultural-spiritual (repere arhitecturale și lăcașuri de cult, inclusiv Biserica „Sfânta Cuvioasa Parascheva”), care consolidează coeziunea comunitară și susține proiecte de valorificare culturală.
- Resurse istorice și arheologice locale (situri/zone cu potențial/cu descoperiri arheologice și repere locale), care pot fi integrate în proiecte educaționale, de interpretare culturală și în produse de vizitare de proximitate.
- Profil vitivinicol și potențial enoturistic: existența unui brand local și poziționarea avantajoasă pe axa de acces către destinații vitivinicole din zonă (inclusiv direcția Mileștii Mici - Ialoveni - Puhoi) creează premise pentru micro-turism, servicii conexe și promovare economică.

Puncte Slabe

- Necesitate de modernizare/standardizare a spațiilor publice și a zonelor de recreere de cartier (alei, scuaruri, locuri de joacă, iluminat ambiental, accesibilizare), astfel încât acestea să răspundă volumului de utilizare și cerințelor actuale (familii tinere, copii, vârstnici, persoane cu dizabilități).
- Insuficiență valorificare integrată a identității/brandurilor locale (oenoturism, patrimoniu, cultură, produse locale), deși există active puternice; este necesară o abordare coerentă de comunicare, semnalistică urbană, trasee tematice și promovare pentru a transforma „punctele de atractivitate” în imagine de oraș.
- Provocări persistente în gestionarea deșeurilor și percepția publică privind curățenia urbană, inclusiv limitări de infrastructură și capacități operaționale (colectare, sortare, logistică), ceea ce afectează direct calitatea locuirii și imaginea orașului.
- Necesitate de modernizare /standardizare a spațiilor publice și a zonelor de recreere de cartier (alei, scuaruri, locuri de joacă, iluminat ambiental, accesibilizare), astfel încât acestea să răspundă volumului de utilizare și cerințelor actuale (familii tinere, copii, vârstnici, persoane cu dizabilități).

Puncte Tari

- Active culturale cu potențial de atracție și educație (ex. Galeria Colecțiilor „Petru Costin”), care pot susține activități culturale, vizitare și evenimente tematice cu impact comunitar.
- Relații de cooperare și parteneriate național/internaționale (înfrățiri, colaborări, proiecte), utile pentru transfer de bune practici, inițiative comune și creșterea capacității de atragere a resurselor externe.
- Brand vitivinicol recunoscut: S.A. „Vinuri-Ialoveni” valorifică tradiția beciurilor istorice (1857) și dezvoltarea industrială (din 1953), fiind asociată cu vinurile peliculare de tip Heres (producție unică la nivel național)
- Dezvoltarea zonei metropolitane Chișinău și cooperarea inter-municipală creează oportunități pentru proiecte comune de mobilitate și servicii publice (extinderea și optimizarea transportului public, soluții de parcare și transfer către transportul public, management al traficului), cu impact direct asupra accesibilității și calității locuirii în Ialoveni.

Puncte Slabe

- Capacitate administrativă și operațională limitată raportată la ritmul de dezvoltare urbană, ceea ce poate întârzia intervențiile de mentenanță (spații publice, iluminat, marcaje, mobilier urban) și poate reduce predictibilitatea lucrărilor în sectoarele cu necesități mari.
- Branduri economice locale recunoscute, precum fabrica de înghețată „Sandrilliona”, cu activitate orientată spre export, care sporesc vizibilitatea orașului și susțin dezvoltarea economică prin lanțuri de producție și distribuție.
- Identitate comunitară puternică și viață publică activă, susținute de tradiții locale, evenimente culturale și activități sportive, precum și de existența instituțiilor și spațiilor dedicate (cultură/agrement), ceea ce consolidează coeziunea socială și atractivitatea orașului pentru locuire.
- Urbanizare accelerată și dezvoltare rezidențială necorelată cu infrastructura (drumuri, parcuri, transport public, spații verzi, instituții educaționale), cu risc de congestionare, conflicte de utilizare a terenurilor și scăderea calității locuirii.

Oportunități

- Acces sporit la finanțări externe și programe naționale pentru regenerare urbană, eficiență energetică, mobilitate durabilă, spații publice și infrastructură socială/culturală; oportunitate de a consolida un portofoliu de proiecte mature (documentații, avize, proiectare) pentru depunere rapidă la apeluri.
- Cererea în creștere pentru locuire periurbană poate fi valorificată prin dezvoltare planificată (infrastructură, spații publice, servicii), atragerea familiilor tinere și a specialiștilor și consolidarea bazei economice locale (comerț, servicii, educație, agrement).
- Elaborarea și aplicarea instrumentelor de planificare urbană (PUG, regulamente locale, zonificări, standarde pentru parcări/trotuare/spații verzi) oferă cadrul necesar pentru controlul densităților, protecția calității urbane și direcționarea investițiilor în mod coerent.

Amenințări

- Schimbări la nivel național în organizarea administrativ-teritorială, care pot necesita adaptarea planificării locale și a modului de organizare a serviciilor publice, pentru menținerea continuității și calității acestora pe termen mediu.
- Presiune crescândă pe mobilitate și accesibilitate, inclusiv riscul menținerii unor inechități de deservire între sectoare (ex. zone cu acoperire insuficientă de transport public), ceea ce afectează atractivitatea pentru locuire și coeziunea urbană.
- Dependință funcțională ridicată de Chișinău (navetă, locuri de muncă, servicii), care poate vulnerabiliza orașul la schimbări în politicile regionale de transport, tarife, rute și la dinamica economică a capitalei.
- Concurență periurbană din partea altor localități din proximitatea Chișinăului (locuire nouă, infrastructură, facilități), care poate reduce capacitatea Ialoveniului de a atrage rezidenți și investiții dacă ritmul modernizării nu ține pasul.

Oportunități

- Construirea unei identități urbane și a unui brand local coerent, bazat pe avantaje competitive reale: profil vitivinicol (inclusiv vinurile peliculare), produse locale cunoscute, patrimoniu, evenimente și calitatea vieții periurbane — susținute prin comunicare unitară, semnalistică, trasee tematice și prezență online.
- Valorificarea potențialului de micro-turism și turism de weekend prin „axa vinului” și conexiunile cu destinații vitivinicole din proximitate, completate de cultură și agrement (evenimente, târguri, expoziții tematice), cu efect asupra imaginii orașului și a economiei locale.
- Modernizarea și activarea spațiilor publice de cartier (scuaruri, alei, teatru de vară, locuri de joacă, zone pietonale) prin proiecte etapizate, consultare publică și parteneriate locale/diaspora, pentru creșterea coeziunii comunitare și a atractivității rezidențiale.
- Tranziția energetică și soluțiile “verzi” în infrastructura urbană (iluminat eficient și inteligent, fotovoltaice pe clădiri publice, management energetic) pot reduce costurile de operare ale APL și pot îmbunătăți siguranța și confortul în spațiile publice.

Amenințări

- Risc de subfinanțare / volatilitate a costurilor (energie, materiale de construcții, servicii), cu efect direct asupra proiectelor de regenerare urbană, întreținerii spațiilor publice și programelor de modernizare.
- Riscuri de mediu și climă (episoade de căldură, secetă, ploi torențiale), care pot amplifica degradarea infrastructurii stradale, problemele de scurgere a apelor și presiunea asupra spațiilor verzi urbane.
- Vulnerabilități în managementul deșeurilor la nivel de sistem (capacități, amplasamente, logistică), cu potențial de disconfort pentru populație și impact negativ asupra imaginii urbane și atractivității rezidențiale.
- Risc reputațional: percepția publică poate fi afectată de întârzieri în proiecte, comunicare neuniformă sau calitatea serviciilor prestate de operatori delegați/terți, chiar și atunci când soluțiile depind de decizii externe sau de finanțări.

Oportunități

- Digitalizarea relației cu cetățeanul și modernizarea comunicării publice (informare în timp real, sesizări, programări, consultări, transparență) poate crește încrederea publică, reduce presiunea administrativă și consolida imaginea de administrație modernă.

Amenințări

- Extinderea cooperărilor internaționale și a proiectelor de schimb de bune practici (înfrățiri, parteneriate tematiche) oferă acces la know-how, proiecte pilot și finanțări pentru cultură, tineret, servicii comunitare și dezvoltare urbană.
- Creșterea standardelor de siguranță rutieră și accesibilizare (trecuri iluminate, calmare trafic, acces pentru persoane cu mobilitate redusă) – oportunitate de proiecte cu impact imediat asupra calității locuirii.
- Dezvoltarea unui calendar economic local (târguri sezoniere, expoziții tematiche, piață/zone pentru producători locali) – oportunitate de revitalizare a spațiului public și sprijin indirect pentru antreprenariat.

III. Economie şi piaţa forţei de muncă

Puncte Tari

- Poziţionare periurbană foarte avantajoasă în proximitatea municipiului Chişinău, care facilitează accesul rapid la pieţe, servicii şi furnizori, precum şi mobilitatea zilnică a forţei de muncă (navetă), cu efect direct asupra oportunităţilor economice locale.
- Bază economică diversificată, cu prezenţa IMM-urilor şi a agenţilor economici din comerţ, servicii, construcţii, alimentaţie publică, agricultură periurbană şi producţie, ceea ce reduce dependenţa de un singur sector şi menţine dinamica ocupării.
- Prezenţa unor branduri locale cu vizibilitate şi capacitate de export, care contribuie la imaginea economică a oraşului şi la stabilitatea locurilor de muncă (ex.: producătorul „Sandriliona” – recunoscut pentru export şi extinderea pe pieţe externe).
- Profil vitivinicol distinct la nivel naţional, prin produse de tradiţie şi nişă (vinuri de tip „Heres”/„Shervin”), asociate cu Vinuri Ialoveni, ceea ce consolidează identitatea economică locală şi potenţialul de promovare enogastronomică.

Puncte Slabe

- Pondere ridicată a navetei spre municipiul Chişinău, ceea ce reduce retenţia forţei de muncă şi capacitatea economiei locale de a genera suficientă ocupare „în oraş”, în special pentru tineri şi specialişti.
- Structura locurilor de muncă locale este dominată de servicii şi comerţ, iar sectoarele care generează valoare adăugată mai mare (producţie, procesare, logistică modernă, servicii specializate) au o pondere încă limitată, ceea ce restrânge diversificarea ocupării şi creşterea veniturilor locale.
- Deficit de personal calificat în meserii tehnice şi specializări-cheie (electricieni, instalatori, mecanici, operatori, mentenanţă), în condiţiile în care mobilitatea internă spre Ialoveni este în principal pentru locuire, iar formarea/ calificarea în meserii rămâne insuficient acoperită; situaţia generează costuri mai mari şi reduce competitivitatea unor companii.
- Spaţii economice insuficient pregătite pentru investiţii (terenuri/loturi cu regim clar, utilităţi, acces, parcelare şi documentaţie urbanistică aferentă), ceea ce îngreunează atragerea investiţiilor în producţie uşoară, servicii moderne şi logistică.

Puncte Tari

- Dezvoltare rezidențială și sector al construcțiilor activ, inclusiv prin companii locale cu proiecte și servicii de construcții/materiale, care generează cerere pe lanț (transport, servicii, comerț, forță de muncă) și susțin veniturile locale.
- Prezență a sectorului textil/manufacturier și orientare spre practici moderne, prin inițiative de producție și modele de afaceri durabile (ex.: „Temelia Manufactory”), ceea ce susține ocuparea și diversificarea economică.
- Agricultură periurbană funcțională (gospodării țărănești/întreprinderi agricole) cu orientare spre produse cu valoare adăugată (pomușoare, căpsune, flori), precum și apicultură, ceea ce păstrează componenta productivă a economiei locale și poate alimenta piețe/târguri locale.
- Resursă umană mobilă și adaptabilă, inclusiv prin aportul persoanelor revenite din diaspora, care aduc experiență practică, competențe și inițiativă antreprenorială (potențial pentru servicii, HoReCa, mică producție).

Puncte Slabe

- Dependință semnificativă de infrastructură și decizii aflate în gestiune externă (drumuri de interes regional/național și conexiuni strategice), inclusiv pe artere importante pentru fluxurile economice, ceea ce poate limita intervențiile rapide ale APL și ritmul modernizării.
- Acoperire neuniformă a transportului public pe teritoriul orașului, cu sectoare mai slab deservite (ex. Huțuleuca), ceea ce afectează accesul la locuri de muncă, servicii și oportunități economice (problemă influențată și de cadrul normativ/organizarea transportului).
- Nivel inegal de digitalizare și promovare în rândul IMM-urilor, inclusiv prezență online modestă la o parte dintre agenți economici și utilizare limitată a instrumentelor moderne (promovare, plăți, management), ceea ce reduce extinderea pe piețe noi.
- Lanțuri economice locale insuficient structurate între producători, procesare și piață (în special pentru componenta agro-periurbană), ceea ce limitează valorificarea produselor locale și stabilitatea veniturilor.

Puncte Tari

- Capacitate instituțională de sprijin/mediere pe piața muncii, prin existența structurilor teritoriale de ocupare care deservește raionul și orașul (informare, măsuri active, intermediere), cu potențial de colaborare în proiecte locale de ocupare și calificare.
- Cerere locală susținută pentru servicii și comerț, alimentată de rolul de centru administrativ raional și de fluxurile zilnice (servicii publice, educație, sănătate), cu efect de multiplicare pentru afacerile locale.

Oportunități

- Dezvoltarea accelerată a Zonei Metropolitane Chișinău creează oportunități pentru proiecte comune și pentru extinderea pieței locale (servicii, comerț, logistică de proximitate), cu impact direct asupra veniturilor și ocupării în Ialoveni.
- Creșterea cererii de locuire periurbană stimulează dezvoltarea economiei locale (servicii, comerț, reparații, construcții, amenajare), dacă extinderea este însoțită de planificare urbană coerentă și infrastructură adecvată.

Puncte Slabe

- Constrângeri sistemice privind gestionarea deșeurilor (organizare, infrastructură, fluxuri), cu impact asupra mediului de afaceri și imaginii urbane; soluțiile durabile depind în mare măsură de investiții și decizii la nivel de sistem/național, pe lângă eforturile locale.
- Presiune asupra infrastructurii publice în contextul dezvoltărilor rezidențiale (drumuri, trotuare, iluminat, parcuri, spații publice), ceea ce poate genera necesități bugetare suplimentare și riscul ca modernizarea să nu țină pasul cu ritmul extinderii.

Amenințări

- Volatilitatea macroeconomică (inflație, dobânzi, curs valutar) poate reduce consumul, investițiile private și capacitatea IMM-urilor de a se finanța și de a se extinde.
- Creșterea/instabilitatea costurilor la energie și materiale (electricitate, combustibili, materiale de construcții) poate afecta direct companiile locale, în special construcțiile, producția și transportul, reducând competitivitatea.

Oportunități

- Acces la finanțări externe și programe naționale pentru modernizarea infrastructurii economice (drumuri, utilități, spații publice), eficiență energetică și regenerare urbană, ceea ce poate crea condiții mai bune pentru investiții și noi locuri de muncă.
- Crearea/amenajarea de spații pentru activități economice (platforme pentru IMM, spații de producție ușoară, depozitare, servicii) prin valorificarea patrimoniului public și/sau parteneriate, pentru a atrage investiții compatibile cu profilul periurban.
- Valorificarea brandurilor locale și a identității economice a orașului (vitivinicultură, produse alimentare, textile/manufactură, servicii), prin promovare, evenimente tematice și integrarea în trasee și inițiative regionale (ex. „axa vinului”, produse locale).
- Dezvoltarea lanțurilor scurte și a piețelor locale (târguri sezoniere, expoziții, promovarea produselor locale), care pot crește vânzările producătorilor din periurban și pot întări economia de proximitate.

Amenințări

- Concurența puternică a Chișinăului pentru forța de muncă, clienți și investiții poate diminua retenția angajaților și poate „absorbi” o parte din potențialul antreprenorial local.
- Deficitul de competențe în meserii tehnice și servicii specializate (electricieni, instalatori, mentenanță, operatori, conducători auto etc.) poate încetini proiectele, crește costurile și limita dezvoltarea afacerilor.
- Schimbările demografice (îmbătrânire, mobilitate ridicată, fluctuație a populației active) pot genera presiune pe piața muncii și pot reduce baza de contribuabili/consumatori locali.
- Dependența economică de sectoare sensibile la cicluri (construcții, comerț, servicii) poate face economia locală vulnerabilă la perioade de încetinire sau la șocuri externe.
- Condiționări și întârzieri în finanțările publice/extern (proceduri, cofinanțări, termene, schimbări de priorități) pot amâna proiecte esențiale pentru atractivitatea economică (drumuri, utilități, spații publice).

Oportunități

- Parteneriate cu instituții din Chișinău și structuri specializate (formare profesională, calificare/recalificare, orientare în carieră), pentru reducerea deficitului de meseriași și adaptarea competențelor la nevoile reale ale companiilor.
- Mobilizarea diasporei și a investitorilor locali prin mecanisme simple și transparente (promovarea oportunităților, proiecte comunitare, cofinanțări), care pot genera investiții mici și medii în servicii, comerț, turism de weekend și micro-producție.
- Digitalizarea economiei locale (plăți online, comenzi, promovare, e-commerce, comunicare) oferă IMM-urilor posibilitatea de extindere pe piețe noi, inclusiv printr-o prezență online mai bună și servicii moderne pentru clienți.
- Tranziția verde și economia circulară (eficiență energetică, soluții fotovoltaice, reducerea deșeurilor, colectare separată) pot atrage proiecte și investiții, reducând costurile operaționale pentru instituții și, pe termen lung, pentru mediul economic.

Amenințări

- Capacitate limitată de utilități și infrastructură în anumite zone (rețele, acces, parcuri, mobilitate internă), care poate reduce interesul investițional sau poate frâna extinderile de activitate.
- Presiuni asupra mediului și riscuri climatice (secetă, episoade meteo extreme) care pot afecta agricultura periurbană, micii producători și costurile de întreținere/funcționare pentru afaceri.
- Schimbări legislative și fiscale frecvente (reglementări în comerț, construcții, muncă, fiscalitate) pot crea incertitudine pentru mediul de afaceri și pot crește sarcina administrativă.
- Migrația externă a populației active, mai ales a tinerilor, poate reduce pe termen mediu disponibilitatea forței de muncă și poate limita inițiativa antreprenorială.
- Ajustări instituționale la nivel național (reforme administrative/financiare) pot modifica predictibilitatea resurselor și a programelor de sprijin, influențând ritmul investițiilor locale.

Oportunități

Amenințări

- Creșterea investițiilor în infrastructură și lucrări publice poate susține dezvoltarea sectorului local de construcții și servicii conexe, cu efecte pozitive asupra ocupării și a bazei fiscale locale.
- Cooperarea intermunicipală (inclusiv cu Chișinău și localitățile limitrofe) poate permite dezvoltarea unor servicii comune (mobilitate, management trafic, proiecte de conectivitate), crescând atractivitatea economică a orașului.

III. Turism, cultură, agrement și sport

Puncte Tari

- Poziționare strategică pentru turism de proximitate (weekend & evenimente): Ialoveni este un pol periurban cu acces rapid din Chișinău, ceea ce creează un avantaj competitiv natural pentru fluxuri constante de vizitatori, public la festivaluri și consum cultural/sportiv.
- Identitate locală cu "semnătură" clară – vinul ca element de brand: orașul se poate ancora într-o poveste coerentă de promovare (vinificație, tradiții, evenimente), inclusiv prin „drumul vinului” și conexiunile regionale spre destinații vitivinicole cunoscute (ex. axa Ialoveni-Mileștii Mici-Puhoi).
- Patrimoniu cultural distinct cu potențial de atracție națională: Galeria Colecțiilor „Petru Costin” este un reper cultural unic, cu capacitate reală de a atrage vizitatori, de a genera educație culturală și de a consolida imaginea orașului prin turism cultural.

Puncte Slabe

- Oferta turistică este insuficient structurată (produse/tururi/pachete), iar vizitarea obiectivelor se face mai mult „ocazional”, fără trasee tematice complete și ușor de urmat.
- Lipsa unei semnalistici turistice unitare și a interpretării patrimoniului (panouri informative, hărți, coduri QR, ghidaj), ceea ce reduce vizibilitatea obiectivelor și experiența vizitatorilor.
- Capacitate limitată de promovare și branding: comunicarea este mai mult orientată spre informare locală, iar promovarea externă (regională/națională) nu este constantă și nu are un mesaj coerent.
- Infrastructura de primire a vizitatorilor este modestă (puncte de informare, toalete publice, parcuri, zone de odihnă), ceea ce limitează turismul de weekend și durata șederii.

Puncte Tari

- Repere de patrimoniu spiritual și arhitectural: Biserica „Sfânta Cuvioasa Parascheva” (monument de arhitectură) oferă valoare identitară și potențial de includere în trasee tematice (cultural-spiritual-memorial).
- Resurse de patrimoniu și interpretare istorică: existența sectoarelor/siturilor arheologice și a obiectivelor locale (inclusiv reciful, ca element natural distinct) poate susține dezvoltarea de trasee educative, panouri informative și programe pentru școli/turism de cunoaștere.
- Infrastructură culturală funcțională și „producție” constantă de activitate: Casa de Cultură „Andrei Ungureanu”, Școala de Arte, bibliotecile și colectivele/studiourile locale creează un ecosistem cultural activ (formare + evenimente), care poate fi extins și promovat integrat.

Puncte Slabe

- Oferta HoReCa și de cazare este limitată în raport cu potențialul de atragere (evenimente, turism de proximitate), ceea ce reduce posibilitatea de a transforma vizitele în consum local.
- Spații culturale și dotări care necesită modernizare (scenotehnică, sonorizare, iluminat, mobilier, accesibilizare), ceea ce afectează calitatea evenimentelor și capacitatea de a găzdui proiecte mai mari.
- Dependență de evenimente sezoniere: activitatea culturală și atractivitatea turistică cresc în vârfuri (festivaluri/sărbători), dar sunt mai reduse în restul anului.
- Accesibilitate încă incompletă pentru toate categoriile (persoane cu dizabilități, vârstnici, familii cu copii) în unele spații publice și culturale.

Puncte Tari

- Spații publice pentru evenimente cu rol de magnet comunitar: Teatrul de Vară și zonele publice (scuaruri/parcuri) permit organizarea de festivaluri, concerte, târguri și expoziții tematice — instrumente directe pentru creșterea atractivității și coeziunii comunitare.
- Calendar cultural și tradițional în consolidare: orașul are capacitatea dovedită de a organiza evenimente cu public larg (festivaluri, sărbători, târguri, comemorări), ceea ce întărește participarea civică și poate fi transformat într-un „produs” anual de imagine.
- Dinamism sportiv și rezultate vizibile: existența competițiilor, cluburilor și performanțelor sportive locale (copii, tineri, seniori) consolidează profilul orașului ca spațiu activ, atractiv pentru familii și pentru programe de sănătate publică.
- Potrivire excelentă pentru turism de experiență (cultură + gastronomie + vin + sport): combinația dintre proximitate, evenimente, identitate vitivinicolă și infrastructură de agrement permite dezvoltarea pachetelor de tip „o zi la Ialoveni” (târguri, expoziții, degustări, spectacole, competiții).

Puncte Slabe

- Conectivitatea către unele puncte de interes și calitatea unor segmente de drum (inclusiv trasee tematice) pot limita fluxul de vizitatori; pentru unele porțiuni, competențele de administrare nu aparțin integral APL, ceea ce îngreunează intervențiile rapide.
- Lipsa unui sistem simplu de monitorizare a impactului (număr vizitatori/participanți, profil, satisfacție, venituri indirecte), ceea ce face dificilă planificarea bazată pe date.

Oportunități

- Turism de proximitate (weekend) din Chișinău: poziționarea periurbană permite crearea unor experiențe scurte (cultură, vin, gastronomie, natură, sport), cu impact rapid asupra economiei locale.
- Dezvoltarea enoturismului și a identității vitivinicole: valorificarea brandurilor locale și a „axei vinului” din zonă (trasee tematice, degustări, evenimente, târguri) poate crește vizibilitatea orașului și durata vizitei.
- Conectarea la rute tematice regionale: includerea obiectivelor locale în trasee mai largi (vin, patrimoniu, memorial, natură) și colaborarea cu destinații apropiate pot crește fluxurile turistice.
- Finanțări externe și programe naționale pentru modernizarea infrastructurii culturale/sportive, accesibilizare, eficiență energetică, digitalizare culturală, revitalizare urbană și amenajare spații publice.

Amenințări

- Concurență puternică din partea destinațiilor consacrate (Chișinău și alte localități/zone turistice), care pot atrage publicul și sponsorii.
- Volatilitatea costurilor (energie, servicii, logistică, scenotehnică, securitate) poate reduce numărul de evenimente sau calitatea lor și poate amâna modernizările.
- Capacitate limitată de întreținere a spațiilor publice și infrastructurii (personal/equipamente), ceea ce poate afecta imaginea orașului și experiența vizitatorilor, mai ales în perioadele de vârf.
- Întârzieri în intervenții pe infrastructuri care nu țin integral de APL (drumuri/segmente, rețele), ceea ce poate încetini proiecte turistice și de accesibilitate.
- Riscuri de degradare a patrimoniului (lipsa reparațiilor, vandalism, uzură), dacă nu există finanțare constantă și regim de protecție/întreținere.

Oportunități

- Creșterea calității ofertei culturale prin parteneriate: cooperări cu instituții culturale din țară și România/UE, ONG-uri, diaspora, agenți economici (cofinanțări, sponsorizări, producție de evenimente).
- Digitalizarea promovării și a accesului: website/ghid digital, hărți și trasee cu QR, calendar cultural online, bilete/înregistrări, arhive multimedia — instrumente ieftine cu efect mare.
- Dezvoltarea „piețelor” și evenimentelor pentru producători locali: târguri tematice, expoziții de meșteșuguri și produse locale, componentă de „economy & culture” care animă spațiul public.
- Sport ca motor comunitar și de imagine: competiții regionale, evenimente pentru tineri și familii, integrarea sportului în agenda de sănătate publică și coeziune.

Amenințări

- Sezonalitate și dependență de evenimente: dacă anul cultural depinde prea mult de câteva vârfuri, atractivitatea și impactul economic rămân fluctuante.
- Schimbări demografice și migrație: reducerea publicului local activ (tineri) poate limita participarea și resursa de voluntariat/inițiativă comunitară.
- Riscuri de reputație (organizare deficitară, siguranță, curățenie, zgomot, trafic) care pot genera reacții negative și scăderea încrederii publice.
- Impactul schimbărilor climatice asupra evenimentelor în aer liber (valuri de căldură, ploi torențiale), cu efect asupra participării și costurilor.
- Finanțare incertă pentru cultură și sport: în perioade de constrângeri bugetare, domeniile „soft” sunt primele afectate, dacă nu există cofinanțări/parteneriate.

Oportunități

- Punerea în valoare a patrimoniului și a obiectivelor unice (muzee/colecții, monumente, biserici, spații publice) prin interpretare, ghidaj și evenimente tematice (noaptea muzeelor, zilele patrimoniului, tururi ghidate).
- Profesionalizarea managementului cultural: standardizarea organizării evenimentelor (proceduri, parteneriate, logistică, voluntariat), creșterea calității și predictibilității calendarului anual.

Amenințări

IV. Știință, educație, social și sănătate

Puncte Tari

- Poziționare periurbană în proximitatea mun. Chișinău, care facilitează accesul rapid la servicii educaționale, universitare și medicale de nivel regional, completând oferta locală.
- Funcții urbane consolidate, inclusiv rolul de centru administrativ raional, ce susțin prezența și accesibilitatea instituțiilor publice, a serviciilor educaționale și a serviciilor sociale.
- Rețea educațională locală funcțională și activă (educație timpurie și instituții școlare), cu rol important în menținerea comunității tinere și în atragerea familiilor către oraș.
- Educație artistică și dezvoltare de competențe prin Școala de Arte și structuri locale de creație, cu impact asupra formării copiilor și tinerilor și asupra coeziunii comunitare.
- Capacitate de organizare a activităților educative și extracurriculare în cadrul școlilor/grădinițelor/centrelor, inclusiv prin parteneriate cu instituții, ONG-uri, colective locale și mediul privat.

Puncte Slabe

- Capacitate limitată de diagnostic avansat și servicii medicale specializate la nivel local, ceea ce menține dependența de instituțiile medicale din mun. Chișinău pentru investigații și tratamente complexe.
- Necesitate de modernizare etapizată a infrastructurii și dotărilor medicale, inclusiv în ceea ce privește echipamentele, digitalizarea proceselor și condițiile de prestare a serviciilor pentru populație.
- Dificultăți de atragere și menținere a personalului medical, inclusiv din cauza competiției regionale și a unui pachet local încă limitat de stimulente (motivare, formare continuă, facilități).
- Infrastructura educațională necesită investiții continue (reparații, eficiență energetică, siguranță, accesibilitate), precum și modernizarea spațiilor didactice pentru standarde actuale.
- Dotări educaționale și digitale neuniforme între instituții (IT, laboratoare, echipamente), ceea ce poate afecta calitatea și atractivitatea procesului de învățare.

Punote Tari

- Infrastructură medicală locală completă și funcțională, asigurată prin Spitalul raional, Centrul de Sănătate, serviciul de urgență, servicii stomatologice, secția de ginecologie/obstetrică (nașteri) și rețeaua de farmacii, ceea ce susține accesul la îngrijiri esențiale și intervenție promptă.
- Cooperare funcțională cu structurile teritoriale competente (STAS/ATAS/CTAS și alte instituții relevante), care permite intervenții coordonate și răspuns mai eficient în domeniul social, în special pentru persoanele vulnerabile.
- Mecanisme operaționalizate de protecție a copilului în situație de risc, prin echipa multidisciplinară și cooperare interinstituțională, asigurând reacție mai rapidă, monitorizare și sprijin pentru familie.
- Parteneriate comunitare și implicare civică (ONG-uri și asociații relevante – veterani, persoane cu dizabilități, pensionari/veterani ai muncii etc.), care întăresc rețeaua locală de sprijin și solidaritate.
- Bază demografică relevantă de beneficiari (număr semnificativ de copii și tineri în evidențe), care justifică investițiile în educație, sănătate și servicii sociale și crește atractivitatea orașului pentru locuire.

Puncte Slabe

- Oferta locală pentru educație nonformală, STEM și inovare este încă insuficient structurată, fiind necesare spații dedicate (cluburi, laboratoare, hub educațional) și programe constante pentru copii și tineri.
- Serviciile sociale necesită consolidare într-o abordare integrată, prin diversificarea serviciilor comunitare (prevenție, intervenție timpurie, suport la domiciliu) și coordonare interinstituțională mai sistematică (management de caz).
- Capacitate instituțională și financiară limitată pentru extinderea programelor de sănătate publică și prevenție, inclusiv educație pentru sănătate și intervenții comunitare.
- Accesibilitate încă incompletă a unor clădiri și servicii pentru persoanele cu dizabilități și grupurile cu mobilitate redusă, necesitând adaptări și investiții dedicate.

Puncte Tari

- Experiență în proiecte și cooperări (inclusiv externe), care poate susține modernizarea infrastructurii educaționale și sociale (eficiență energetică, dotări, digitalizare, accesibilizare).
- Condiții edilitare relativ bune pentru locuire (acoperire înaltă apeduct/canalizare), cu impact direct asupra sănătății publice și calității vieții.

Puncte Slabe

Oportunități

- Accesarea programelor de finanțare naționale și internaționale pentru modernizarea infrastructurii educaționale și medicale (reabilitare, eficiență energetică, dotări, digitalizare, accesibilizare).
- Dezvoltarea de parteneriate cu universități, colegii și institute din mun. Chișinău, pentru activități științifice aplicate, orientare în carieră, mentorat, vizite de studiu, stagii și proiecte educaționale comune.
- Crearea și operaționalizarea unor spații locale pentru STEM/inovare și educație nonformală (laborator digital, cluburi de robotică, hub educațional), inclusiv prin cofinanțare și parteneriate public-private.
- Extinderea și diversificarea serviciilor educaționale (afterschool, programe remediale, consiliere psihopedagogică, activități extracurriculare), pentru reducerea abandonului și creșterea performanței școlare.
- Digitalizarea proceselor în educație și administrația serviciilor sociale și medicale, inclusiv e-înregistrări, programări, comunicare cu beneficiarii și management de date pentru intervenții mai rapide.

Amenințări

- Migrația populației și mobilitatea ridicată (periurban), care poate genera fluctuații ale numărului de beneficiari și presiune imprevizibilă asupra rețelei educaționale, serviciilor sociale și medicale.
- Deficitul regional de personal medical, didactic și social, amplificat de concurența mun. Chișinău și de îmbătrânirea forței de muncă, cu risc de reducere a calității și continuității serviciilor.
- Creșterea costurilor de operare (energie, utilități, materiale, medicamente, servicii) poate limita capacitatea de întreținere și modernizare a instituțiilor din educație, sănătate și social.
- Dependența de finanțări externe/proiecte și volatilitatea surselor de finanțare, care poate întârzia implementarea investițiilor și poate afecta sustenabilitatea serviciilor după finalizarea proiectelor.
- Riscuri epidemiologice și de sănătate publică (sezoane gripale, focare, pandemii), cu impact direct asupra capacității instituțiilor medicale și asupra continuității procesului educațional.

Oportunități

- Modernizarea etapizată a serviciilor medicale locale, prin investiții în dotări, reabilitări și creșterea capacității de diagnostic/ambulatoriu, inclusiv prin cooperare cu instituții regionale.
- Dezvoltarea serviciilor de prevenție și promovare a sănătății (screening, educație pentru sănătate, programe pentru copii și vârstnici), cu implicarea comunității, școlilor și medicilor.
- Consolidarea unui sistem integrat de servicii sociale comunitare, prin extinderea intervenției timpurii, serviciilor la domiciliu, consilierii și sprijinului pentru familie, bazat pe management de caz și cooperare interinstituțională.
- Atragerea și motivarea specialiștilor (medici, asistenți, cadre didactice, asistenți sociali) prin măsuri locale: facilități de locuire/transport, formare continuă, parteneriate cu instituții de profil și pachete de stimulente.

Amenințări

- Creșterea cazurilor de vulnerabilitate socială (sărăcie, violență domestică, consum de alcool/substanțe, probleme de sănătate mintală), care poate depăși capacitatea actuală de intervenție și suport comunitar.
- Îmbătrânirea populației și creșterea numărului de persoane dependente de îngrijire, ceea ce poate intensifica cererea pentru servicii sociale și medicale, inclusiv îngrijiri la domiciliu.
- Riscuri de infrastructură și siguranță (clădiri vechi, necesar de reparații capitale, accesibilitate incompletă), cu potențial de afectare a funcționării instituțiilor și de creștere a riscurilor pentru beneficiari.
- Schimbări legislative și reforme instituționale în educație, sănătate și asistență socială, care pot modifica competențe, finanțări și standarde, generând perioade de adaptare și incertitudine.
- Creșterea inegalităților de acces (economic, digital, teritorial) la servicii educaționale, sociale și medicale, cu risc de excluziune pentru grupurile vulnerabile.

Ameninţări

- Valorificarea implicării diasporei şi a mediului asociativ, pentru proiecte educaţionale/sociale, dotări, burse, voluntariat şi transfer de competenţe.
- Dezastre naturale şi fenomene meteo extreme (caniculă, inundaţii, alunecări, episoade de ger), cu impact asupra sănătăţii populaţiei şi asupra funcţionării instituţiilor şi serviciilor de urgenţă.

Oportunităţi

- Riscuri cibernetice şi de protecţie a datelor odată cu digitalizarea serviciilor (educaţie/social/sănătate), necesitând măsuri sporite de securitate şi competenţe.
- Creşterea cererii de servicii publice de calitate (pe fondul dezvoltării periurbane) poate susţine investiţii prioritare în educaţie, sănătate şi social şi poate atrage noi resurse.
- Cooperare intercomunitară şi regională pentru servicii specializate (educaţie incluzivă, asistenţă socială, sănătate publică), inclusiv centre comune şi echipe mobile, acolo unde este eficient.

V. Mediu, transport, infrastructură tehnico-edilitară

Puncte Tari

- Poziție geografică favorabilă și relief variat, cu spații verzi periurbane, care pot fi valorificate pentru recreere, agrement și ecoturism.
- Accesibilitate rutieră bună, prin conectarea directă cu mun. Chișinău și arterele principale, facilitând mobilitatea populației și a fluxurilor economice.
- Conectivitate de transport public cu mun. Chișinău (inclusiv ruta de troleibuz nr. 36), ceea ce susține naveta și accesul la servicii regionale.
- Proiecte de reabilitare ecologică și urbană cu impact dublu (mediu + recreere), inclusiv intervenții planificate/implementate pe albia râului Ișnovăț și amenajări asociate (agrement, siguranță, mediu).
- Extinderea și modernizarea serviciilor de sanitație (canalizare) prin programe naționale, cu proiecte implementate/în derulare ce cresc gradul de conectare și reduc presiunile asupra mediului.

Puncte Slabe

- Acoperire inegală a transportului public între sectoare: troleibuzul nr. 36 deservește axa Albeni – Petre – Centru, însă sectorul Huțuleuca nu este conectat la rețeaua de troleibuz și depinde preponderent de ruta 35.
- Fiabilitate redusă a transportului public pe ruta 35, inclusiv nerespectarea orarului și lipsa circulației în weekend, ceea ce limitează accesul locuitorilor din Huțuleuca la servicii publice, educație și locuri de muncă.
- Necesitatea optimizării frecvenței și programului de circulație (în special dimineața/seara și în zilele nelucrătoare), pentru a răspunde cererii reale de mobilitate și pentru a reduce dependența de transportul individual.
- Integrare interurbană /metropolitană incompletă a mobilității, inclusiv în ceea ce privește sincronizarea rutelor și conexiunile eficiente („ultimul kilometru”) către stațiile și axele principale.

Puncte Tari

- Existența unei capacități locale de gestionare a serviciilor comunale, prin întreprinderea municipală responsabilă de servicii esențiale (apă, canalizare, deșeuri, întreținere drumuri și spații publice).
- Cultură de implicare publică în prioritizarea investițiilor de infrastructură (consultări cu cetățenii și mediul economic pentru selectarea/planificarea drumurilor și lucrărilor).
- Interes comunitar și acțiuni publice orientate spre protecția mediului și eficiență energetică, inclusiv activități comunitare și inițiative de promovare a mobilității verzi.

Puncte Slabe

- Infrastructură pentru mobilitate alternativă insuficient dezvoltată (piste velo, trotuare continue și sigure, traversări amenajate), ceea ce descurajează deplasarea nemotorizată și crește presiunea pe traficul auto.
- Necesitatea îmbunătățirii siguranței rutiere și a managementului traficului pe arterele intens circulate (semnalizare, calmarea traficului, puncte de risc), inclusiv în proximitatea instituțiilor publice și a zonelor cu flux pietonal.
- Gestionarea deșeurilor necesită eficientizare (extinderea colectării selective, creșterea disciplinei de mediu, optimizarea logisticii), pentru reducerea impactului asupra mediului și îmbunătățirea curățeniei urbane.
- Presiune asupra mediului și spațiilor verzi în contextul extinderii urbane, cu risc de fragmentare/reducere a suprafețelor verzi, ceea ce impune reguli clare de protecție, compensare și întreținere.

Puncte Slabe

- Apeduct şi canalizare – acoperire aproape integrală şi reţele în mare parte noi, însă pe termen mediu-lung este necesară planificarea mentenanţei preventive şi a înlocuirilor punctuale (sectoare care se uzează în timp), pentru menţinerea fiabilităţii serviciilor.
- Necesitatea modernizării/îmbunătăţirii sistemului de evacuare a apelor pluviale în sectoarele sensibile, pentru prevenirea acumulărilor de apă şi a degradării infrastructurii rutiere.

Oportunități

- Optimizarea transportului public existent (inclusiv ruta 35): revizuirea traseului, introducerea unui orar respectat, creșterea frecvenței și asigurarea circulației în weekend, pentru conectarea echitabilă a sectoarelor (în special Huțuleuca).
- Extinderea/ajustarea rețelei de transport electric (troleibuz) și/sau dezvoltarea unor soluții de tip „feeder” (microbuz/autobuz de legătură) către stațiile/axele principale, pentru „ultimul kilometru”.
- Integrare metropolitană mai bună cu Chișinău: sincronizare orare, puncte de interconectare, informare în timp real, bilete/abonamente mai eficiente și rute complementare.
- Modernizarea scuarurilor, aleilor și spațiilor verzi prin proiecte de regenerare urbană (iluminat, mobilier urban, accesibilitate, zone de recreere), inclusiv conectarea lor în coridoare verzi.

Amenințări

- Creșterea traficului auto și a fluxurilor de navetă (periurban), care poate accentua aglomerația, poluarea, uzura drumurilor și riscurile rutiere.
- Menținerea problemelor de fiabilitate în transportul public (întârzieri, orar nerespectat, lipsa curselor în weekend pe rute-cheie), cu risc de creștere a dependenței de automobil și excluziune pentru unele sectoare.
- Creșterea costurilor de operare și întreținere (energie, combustibil, materiale, servicii), care poate reduce capacitatea de mentenanță a infrastructurii și a spațiilor publice.
- Schimbări climatice și fenomene meteo extreme (caniculă, secetă, ploi torențiale, îngheț-dezgheț), cu impact asupra spațiilor verzi, a sistemelor pluviale și a degradării rapide a carosabilului/trotuarelor.

Oportunități

- Implementarea soluțiilor de infrastructură verde (arbori de aliniament, suprafețe permeabile, grădini pluviale) pentru reducerea prafului, umbrire și adaptare la caniculă.
- Îmbunătățirea sistemelor de evacuare a apelor pluviale și a măsurilor de prevenire a acumulărilor de apă (rețele, rigole, bazine de retenție), inclusiv prin soluții „verzi” (infiltrare controlată).
- Valorificarea acoperirii înalte apeduct/canalizare prin trecerea la mentenanță preventivă și digitalizare (monitorizare pierderi, intervenții rapide), pentru eficiență și costuri mai mici pe termen lung.
- Modernizarea iluminatului public și a eficienței energetice (LED, telegestiune, puncte critice), inclusiv reducerea consumului și creșterea siguranței în spațiile publice.
- Dezvoltarea managementului deșeurilor: extinderea colectării separate, puncte de colectare modernizate, compostare pentru biodegradabile, campanii de educație și disciplină ecologică.

Amenințări

- Presiunea dezvoltării urbane asupra spațiilor verzi și terenurilor disponibile, cu risc de fragmentare/reducere a zonelor verzi dacă nu sunt aplicate reguli clare de protecție și compensare.
- Finanțare volatilă și dependență de proiecte (întârzieri, schimbări de priorități, cofinanțare insuficientă), care poate amâna investițiile în transport, mediu și infrastructură.
- Vandalism și utilizare neconformă a spațiului public (deteriorarea mobilierului urban, depuneri neautorizate de deșeuri), care cresc cheltuielile de reparații și reduc atractivitatea orașului.
- Capacitate instituțională și resurse umane limitate în serviciile tehnico-edilitare, cu risc de intervenții întârziate și întreținere insuficientă.
- Riscuri de mediu asociate gestionării deșeurilor (depozitare necorespunzătoare, colectare selectivă insuficientă), care pot genera disconfort, poluare și sancțiuni.

Oportunități

- Accesarea finanțărilor și cofinanțărilor (naționale / internaționale) pentru transport, spații publice, mediu, eficiență energetică și apă-canal – inclusiv proiecte etapizate, ușor de implementat.
- Parteneriate public-private și implicare comunitară: „adoptă un scuar/aleea”, sponsorizări pentru mobilier urban și plantări, voluntariat organizat și monitorizare civică.

Amenințări

- Riscuri de întreruperi/avarieri ale utilităților și infrastructurii (inclusiv puncte vulnerabile la ploi torențiale), care pot afecta continuitatea serviciilor publice și confortul locuitorilor.



VI. Administrație

Puncte Tari

- Statut de reședință raională și a Regiunii de Dezvoltare Centru, cu rol administrativ consolidat și acces direct la instituții/servicii de nivel raional și regional.
- Guvernanță locală orientată spre transparență și implicare civică, inclusiv prin canale instituționale dedicate consultărilor publice (invitații, audieri, documentare).
- Digitalizarea fluxurilor de relații cu cetățenii prin CISC și e-Cancelaria, inclusiv posibilitatea de urmărire a parcursului cererilor la distanță și utilizarea extensivă a depunerii electronice.
- Mecanisme de comunicare directă cu cetățenii („Primarul online”), cu sesiuni tematice/interactive (inclusiv format LIVE), ceea ce consolidează dialogul și reacția instituției la problemele comunității.
- Capacitate de informare publică și comunicare operativă prin platforme online (site și pagina oficială de social media), inclusiv pentru anunțuri, avertizări și mobilizare comunitară.

Puncte Slabe

- Dependența de avize, aprobări și coordonări externe (instituții raionale/centrale și servicii desconcentrate), care poate prelungi termenele de implementare a proiectelor și de soluționare a unor solicitări, indiferent de capacitatea APL.
- Proceduri administrative și de achiziții publice complexe și consumatoare de timp, cu risc de întârzieri generate de cerințe legale, contestații sau schimbări de reglementări.
- Necesitatea asigurării sustenabilității investițiilor (întreținere, reparații, costuri recurente) după finalizarea proiectelor, astfel încât modernizările să rămână funcționale pe termen lung.
- Creșterea volumului și diversității solicitărilor cetățenilor (mai ales într-un oraș periurban), ceea ce impune optimizarea permanentă a fluxurilor interne și a comunicării cu publicul.

Puncte Tari

- Practici instituționalizate de control intern managerial (CIM), cu documente și planuri publicate, care susțin disciplină administrativă, responsabilizare și îmbunătățirea proceselor interne.
- Portofoliu de parteneri și cooperări externe (instituții și programe internaționale), care facilitează expertiză, instrumente moderne și finanțări pentru dezvoltare.
- Experiență demonstrată în management de proiect și cofinanțare, inclusiv proiecte mari de revitalizare urbană cu finanțare națională și contribuție locală.
- Cooperare intercomunitară /internațională funcțională (înfrățiri) și sprijin concret, inclusiv atragerea de suport financiar din partea orașelor partenere din România.
- Instrumente de participare comunitară și bugetare participativă, cu proiecte realizate în parteneriat (ex. inițiative pentru copii/educație informală), care cresc încrederea și coeziunea socială.
- Arhitectură informațională publică relativ completă pe site (secțiuni pentru consultări, notificări, servicii publice, buletin informativ), care susține accesul la informație și predictibilitatea administrativă.

Puncte Slabe

- Necesitatea consolidării continue a securității informaționale și protecției datelor, pe măsură ce se extind instrumentele digitale și schimbul electronic de documente.
- Coordonare interinstituțională complexă pe domenii „mixte” (transport, mediu, social, urbanism), unde responsabilitățile sunt împărțite între mai mulți actori și pot apărea suprapuneri sau goluri de competență.
- Incertitudini asociate reformei administrative (posibile schimbări de competențe, finanțare și organizare), care pot necesita adaptări operaționale și comunicare publică suplimentară.

Oportunități

- Reforma administrativă și modernizarea serviciilor publice pot crea premise pentru clarificarea competențelor, simplificarea procedurilor și creșterea eficienței (inclusiv prin standarde și servicii unificate).
- Extinderea digitalizării și a serviciilor electronice (programări, formulare, plăți, cereri online, urmărirea solicitărilor), ceea ce poate reduce birocratia și timpul de răspuns către cetățeni.
- Accesarea finanțărilor externe și a programelor naționale pentru creșterea capacității administrative (asistență tehnică, formare, digitalizare, echipamente, consultanță pentru proiecte).
- Consolidarea cooperării intercomunitare/metropolitane (cu Chișinău și localități vecine) pentru servicii comune și soluții integrate (transport, management deșeuri, infrastructură, proiecte regionale).
- Parteneriate internaționale și înfrățiri pentru transfer de bune practici, proiecte comune și sprijin în pregătirea aplicațiilor/implementării (mai ales cu localități din România/UE).

Amenințări

- Incertitudini generate de reforma administrativă (modificări de competențe, finanțare, reorganizări), care pot afecta temporar stabilitatea serviciilor și planificarea investițiilor.
- Schimbări frecvente ale cadrului normativ și procedural (achiziții, urbanism, finanțe publice, control), cu risc de întârzieri și creștere a sarcinii administrative.
- Volatilitatea finanțărilor externe și condiționalități stricte (cofinanțare, termene, eligibilitate), cu risc de amânare a proiectelor sau de presiune pe bugetul local.
- Creșterea costurilor de implementare și întreținere (energie, materiale, servicii), care poate reduce capacitatea de a susține investiții noi și mentenanța celor realizate.
- Presiune crescândă asupra serviciilor publice pe fondul dezvoltării periurbane și al creșterii cererii (mai multe solicitări, termene mai scurte, așteptări mai mari).

Oportunități

- Dezvoltarea mecanismelor de participare publică (consultări hibride, bugetare participativă, platforme de sesizări), care pot crește încrederea și calitatea deciziilor.
- Profesionalizarea continuă a aparatului administrativ prin instruire tematică (management de proiect, achiziții, comunicare publică, urbanism, integritate), inclusiv prin colaborare cu instituții de profil.
- Îmbunătățirea managementului instituțional (planificare multianuală, portofoliu de proiecte, indicatori de performanță, management al riscurilor), pentru predictibilitate și rezultate măsurabile.
- Valorificarea datelor și instrumentelor GIS/registru digital pentru administrarea patrimoniului, infrastructurii și a serviciilor, reducând costurile și crescând transparența.
- Creșterea cererii de servicii publice de calitate într-un oraș periurban poate susține atragerea de resurse și investiții, precum și dezvoltarea de servicii moderne orientate către cetățean.

Amenințări

- Deficit regional de specialiști și competiție pe piața muncii (juridic, achiziții, IT, urbanism, management de proiect), care poate îngreuna completarea posturilor și menținerea calității administrative.
- Riscuri reputaționale și de încredere publică (dezinformare, interpretări eronate, așteptări nerealiste), amplificate prin rețele sociale, dacă comunicarea nu este constantă și clară.
- Riscuri cibernetice și de protecție a datelor odată cu extinderea digitalizării (atacuri, scurgeri de date, întreruperi), necesitând investiții și proceduri de securitate.
- Întârzieri cauzate de avize, contestații și litigii în proiecte/achiziții, care pot bloca temporar investițiile și pot genera costuri suplimentare.
- Evenimente excepționale (crize energetice, dezastre naturale, epidemii) care pot reorienta bugetele și capacitatea instituțională către intervenții urgente, în detrimentul proiectelor planificate.

Concluzii și constatări strategice **Poziționare teritorială și rol funcțional**

- 📌 Orașul Ialoveni deține un avantaj competitiv prin statutul de reședință raională și apartenența la zona periurbană a municipiului Chișinău.
- 📌 Această poziționare consolidează rolul orașului ca pol de servicii și spațiu cu potențial de integrare metropolitană.

Dezvoltare urbană și locuire

- 📌 Dinamica locuirii este în creștere, ceea ce impune planificare urbană coerentă și investiții corelate în infrastructură și servicii publice.
- 📌 Este necesară consolidarea identității și imaginii urbane printr-un brand local unitar și proiecte vizibile de regenerare urbană.

Concluzii și constatări strategice **Mobilitate și echitate teritorială**

- 📌 Conectivitatea cu Chișinău reprezintă un avantaj major, însă transportul public este neuniform la nivel de sectoare:
 - 📌 troleibuzul nr. 36 deservește axa Albeni – Petre – Centru;
 - 📌 sectorul Huțuleuca depinde de ruta 35, cu provocări respectarea orarului și lipsa curselor în weekend.
- 📌 Mobilitatea rămâne un factor critic pentru accesul la servicii, educație și piața muncii.

Concluzii și constatări strategice **Educație, social, sănătate**

- Serviciile medicale esențiale sunt disponibile local; pentru servicii de înaltă complexitate persistă necesitatea accesului la centre regionale.
- Rețeaua educațională este funcțională, dar necesită modernizare etapizată, dotări și extinderea componentelor digitale și extracurriculare.
- Domeniul social reclamă consolidarea unei abordări integrate (prevenție, intervenție timpurie, management de caz, servicii comunitare).

Concluzii și constatări strategice **Infrastructură tehnico-edilitară și mediu**

- Apeductul și canalizarea au, în principiu, acoperire foarte înaltă, constituind o bază solidă pentru sănătate publică și calitatea vieții.
- Pe termen mediu și lung se impune mentenanță planificată și înlocuiri punctuale pentru menținerea fiabilității rețelelor.
- Sunt necesare intervenții etapizate pentru modernizarea spațiilor publice (alei, scuaruri), dezvoltarea infrastructurii verzi și îmbunătățirea gestionării apelor pluviale și a deșeurilor.

Concluzii și constatări strategice **Administrație publică**

- Administrația locală dispune de stabilitate instituțională și instrumente funcționale de comunicare și relaționare cu cetățenii; direcția strategică este modernizarea continuă.
- Se impune consolidarea capacității de management al proiectelor (planificare multianuală, implementare, raportare, sustenabilitate) și extinderea digitalizării către servicii „cap-coadă”.
- Contextul reformei administrative poate genera schimbări, necesitând adaptare instituțională și comunicare clară.

Implicații pentru dezvoltarea orașului



Proximitatea Chișinăului trebuie valorificată în mod strategic prin conectivitate, servicii și dezvoltare economică locală, astfel încât avantajele periurbane să conducă la creșterea autonomiei urbane, nu la dependențe structurale.



Mobilitatea și calitatea spațiului public devin condiții esențiale pentru atractivitatea orașului ca loc de trai și investiții.



Investițiile trebuie orientate către impact măsurabil, etapizare realistă și sustenabilitate (mentenanță și costuri recurente asumate).

Direcții prioritare pentru perioada de implementare



Mobilitate urbană și interurbană echitabilă, cu accent pe conectarea sectorului Huțuleuca și creșterea predictibilității transportului public (orar, frecvență, weekend).



Regenerare urbană și infrastructură verde: scuaruri, alei, spații publice multifuncționale, arbori de aliniament și soluții de confort climatic.



Modernizarea serviciilor publice esențiale (educație, social, sănătate) prin investiții etapizate, digitalizare și abordări integrate.



Guvernanță modernă și capacitate de proiect: planificare multianuală, portofoliu de proiecte, monitorizare pe indicatori și servicii digitale orientate către cetățean.

Viziune și obiective de dezvoltare

5.1 Viziunea 2031

Ialoveni - oraș verde, conectat și inteligent, cu o comunitate activă și o economie locală sustenabilă, integrat în rețelele europene de dezvoltare urbană. Această viziune reflectă aspirația orașului Ialoveni de a deveni un model de dezvoltare urbană sustenabilă în Republica Moldova, valorificând poziția sa geografică, potențialul comunitar și oportunitățile oferite de integrarea europeană. Ea se fundamentează pe cinci piloni interdependenți:

Oraș Verde - pentru un mediu sănătos și rezilient:

Ialoveni valorifică potențialul natural și agricol al zonei prin extinderea și conectarea spațiilor verzi, protejarea patrimoniului natural urban și măsuri de adaptare la riscuri climatice. Obiectivul urmărește un oraș mai curat, mai sigur și mai confortabil, cu servicii urbane durabile și eficiență energetică sporită.

Oraș Conectat - pentru mobilitate și integrare regională:

Ialoveni își consolidează conectivitatea internă și regională prin modernizarea infrastructurii rutiere și pietonale, creșterea siguranței rutiere și îmbunătățirea transportului public. Proximitatea față de Chișinău este valorificată prin integrare funcțională, acces mai bun la servicii și locuri de muncă și cooperare instituțională pentru proiecte de interes comun.

Oraș Inteligent - pentru o administrație eficientă și servicii moderne:

Ialoveni modernizează administrația publică prin digitalizarea serviciilor și optimizarea proceselor interne, astfel încât relația cu cetățeanul să fie mai rapidă, mai clară și mai predictibilă. Obiectivul include transparență decizională, comunicare publică proactivă, participare civică și utilizarea datelor pentru planificarea și monitorizarea investițiilor

4

Comunitate activă și economie locală sustenabilă:

Ialoveni își consolidează coeziunea comunitară și baza economică locală prin implicarea activă a cetățenilor și susținerea inițiativelor antreprenoriale, agricole și creative. Obiectivul urmărește crearea de oportunități de muncă și venit în oraș, dezvoltarea produselor și serviciilor locale, promovarea consumului local și îmbunătățirea condițiilor pentru investiții și inițiative comunitare, cu efect direct asupra bunăstării și calității vieții.

5

Coeziune socială și implicare civică:

Ialoveni urmărește consolidarea coeziunii comunitare și creșterea implicării civice prin dezvoltarea serviciilor și infrastructurii comunitare, cu accent pe centre multifuncționale, programe dedicate tinerilor, seniorilor și grupurilor vulnerabile. Obiectivul vizează reducerea excluziunii sociale, întărirea solidarității locale și crearea unor mecanisme clare de participare la viața publică (consultări, inițiative comunitare, bugetare participativă), pentru o comunitate mai unită și o administrație mai apropiată de cetățean.

6

Integrarea în rețelele europene de dezvoltare urbană:

Ialoveni își propune să își consolideze prezența și cooperarea internațională prin aderarea și participarea activă în rețele europene relevante (ex.: URBACT, Eurocities, Covenant of Mayors, Agenda Urbană a UE, ICLEI, CITIES2030, Mayors for Peace). Obiectivul urmărește acces la bune practici și expertiză, dezvoltarea capacităților instituționale, identificarea de parteneriate pentru proiecte comune, creșterea șanselor de finanțare externă și sporirea vizibilității orașului la nivel european, cu impact direct asupra accelerării proiectelor strategice locale.

5.2 Obiective de dezvoltare și direcții de intervenție

Pentru a transforma Ialoveniul într-un model de urbanism european, administrația locală propune un set integrat de obiective strategice care vizează ecologia urbană, conectivitatea regională, digitalizarea serviciilor, dezvoltarea economică, coeziunea socială și integrarea internațională.

Extinderea infrastructurii verzi și creșterea rezilienței climatice:

Ialoveni va crea și reabilita spații verzi urbane și coridoare ecologice, va intensifica plantarea arborilor și va aplica soluții bazate pe natură pentru drenaj pluvial și reducerea supraîncălzirii urbane. Obiectivul urmărește diminuarea poluării, creșterea confortului climatic, protejarea sănătății publice și transformarea resurselor naturale ale orașului într-un capital ecologic durabil.

Impact:



Pe termen mediu: creșterea suprafeței verzi per locuitor și reducerea efectului de insulă de căldură urbană.



Pe termen lung: creșterea atractivității orașului pentru locuire și investiții, adaptarea la schimbările climatice și consolidarea alinierii la inițiative și rețele europene dedicate orașelor verzi.



Conectivitate metropolitană și mobilitate durabilă:

Ialoveni va valorifica proximitatea față de Chișinău prin dezvoltarea unei mobilități integrate și eficiente: îmbunătățirea transportului public pe direcția Ialoveni–Chișinău, modernizarea stațiilor și a infrastructurii de așteptare, precum și implementarea soluțiilor de mobilitate urbană durabilă. Obiectivul include extinderea infrastructurii pentru deplasări alternative (piste și trasee sigure pentru biciclete și trotinete), amenajarea parcarilor de tip park&ride și modernizarea iluminatului public, cu elemente de gestionare inteligentă acolo unde este oportun. Rezultatul urmărit este reducerea dependenței de automobil, creșterea siguranței și a confortului deplasărilor și consolidarea legăturilor funcționale cu zona metropolitană.

Impact:



Pe termen mediu: reducerea timpului de navetă, creșterea accesului la locuri de muncă, educație și servicii publice.



Pe termen lung: integrarea funcțională a Ialoveniului în zona metropolitană a Chișinăului, creșterea atractivității pentru investiții și consolidarea valorii locuirii prin accesibilitate și infrastructură modernă.



Digitalizarea administrației și a serviciilor publice:

Ialoveni va moderniza administrația publică prin digitalizarea serviciilor municipale și optimizarea proceselor interne, astfel încât cetățenii să poată depune cereri, obține informații, efectua plăți și urmări statusul solicitărilor prin canale online. Obiectivul include dezvoltarea instrumentelor de participare civică în format digital (consultări, bugetare participativă online) și utilizarea aplicațiilor mobile/soluțiilor digitale pentru comunicare rapidă cu cetățenii. Se urmărește o administrație mai eficientă, mai transparentă și orientată către nevoile comunității, cu schimb sigur de date și interoperabilitate între compartimente.

Impact:



Pe termen mediu: acces mai rapid la servicii municipale și reducerea timpilor de procesare a cererilor.



Pe termen lung: creșterea transparenței și a încrederii în administrație, consolidarea poziționării Ialoveniului ca oraș inteligent și bine guvernat.



Dezvoltarea economiei locale și a antreprenoriatului:

Ialoveni își propune să consolideze economia locală prin susținerea inițiativelor antreprenoriale și crearea unui mediu predictibil pentru dezvoltarea afacerilor. Obiectivul vizează dezvoltarea unui spațiu/format de sprijin pentru inovare și inițiative locale (hub de antreprenoriat), măsuri de susținere pentru IMM-uri, promovarea produselor și serviciilor locale și îmbunătățirea condițiilor pentru atragerea investițiilor. În paralel, se urmărește valorificarea mai bună a potențialului agricol și creativ al orașului, astfel încât acesta să genereze venituri, locuri de muncă și identitate economică locală.

Impact:



Pe termen mediu: creșterea numărului de afaceri locale și diversificarea economiei orașului.



Pe termen lung: consolidarea autonomiei economice locale, retenția tinerilor prin oportunități reale de muncă și afirmarea unui brand regional bazat pe produse, servicii și inițiative locale

Consolidarea coeziunii sociale și a implicării civice:

Ialoveni urmărește întărirea coeziunii comunitare și creșterea participării cetățenilor la viața publică prin programe dedicate tinerilor, seniorilor și grupurilor vulnerabile, precum și prin dezvoltarea infrastructurii comunitare (centre comunitare multifuncționale și spații de întâlnire). Obiectivul vizează promovarea unei culturi participative prin consultări publice, inițiative comunitare și mecanisme de implicare care apropie administrația de cetățean și cresc solidaritatea locală. Rezultatul urmărit este o comunitate mai unită, mai incluzivă și mai responsabilă.

Impact:

 Pe termen mediu: creșterea participării cetățenilor în viața publică și reducerea excluziunii sociale.

 Pe termen lung: coeziune socială consolidată, identitate locală puternică și stabilitate comunitară.

Integrarea în rețelele europene de dezvoltare urbană:

Ialoveni își propune să consolideze cooperarea europeană prin participare în rețele și inițiative relevante (ex.: URBACT, Eurocities, Covenant of Mayors, Agenda Urbană a UE, ICLEI, PROSPECT+, NetZeroCities, EnergyCities, LifeLoop, CITIES2030, Mayors for Peace), pentru acces la expertiză, bune practici, proiecte pilot și creșterea capacității de a pregăti și implementa proiecte finanțate extern.

Impact:

 Mai multe proiecte și finanțări externe, prin acces la expertiză și parteneriate europene.

 Servicii publice modernizate mai rapid (energie, mobilitate, digitalizare), cu beneficii directe pentru locuitori.

Situația curentă și continuitate:

Primăria orașului Ialoveni este partener activ în proiecte finanțate de UE, inclusiv prin Interreg Europe: SPOTLOG (01C0055), REEF (03C0800), SUP4SUD (03C0988), precum și prin Interreg NEXT România–Republica Moldova 2021–2027: DEISU (ROMD00667). Aceste implicări oferă o bază solidă pentru extinderea colaborărilor europene.

Impact:

 Pe termen mediu: creșterea capacității instituționale și atragerea de fonduri europene pentru prioritățile strategiei.

 Pe termen lung: poziționarea Ialoveniului ca oraș cu bune practici la nivel regional, parteneriate internaționale durabile și accelerarea proiectelor strategice.

PILONUL 1

Oraş Verde şi eficient energetic

**energetică şi energie
regenerabilă, pentru
o calitate a vieţii
mai bună
şi un oraş
rezilient climatic**

**spaţii verzi,
deşeuri,
eficienţă
energetică**

6. PLAN DE ACȚIUNE



Pilonul 1: Oraș Verde și eficient energetic – focus pe spații verzi, mediu, deșeuri, eficiență energetică și energie regenerabilă, pentru o calitate a vieții mai bună și un oraș rezilient climatic.

Nr.	Obiectiv specific / Proiecte/ Acțiuni	Perioada de implementare	Cost (mii lei)	Responsabil	Surse potențiale de finanțare	Indicatori de rezultat
1	Extinderea și reabilitarea spațiilor verzi urbane (Parcuri, scuaruri, alinamente stradale), prin plantări, amenajări și întreținere sistematică.	2026-2031	mediu-mare (în funcție de suprafețe/amenajări)	Specialist APL Sector amenajare înverzire; Î.M. GLC, parteneri	Buget local, Fondul Ecologic; programe naționale; granturi/parteneri; ; sponsori, proiecte	___ha spații verzi reabilite ; nr. ___ arbori/arbuști plantați ; nr. ___scuaruri modernizate
2	Dezvoltarea coridoarelor ecologice și conectarea infrastructurii verzi între parcuri, scuaruri, zone riverane și fâșii forestiere.	2026-2031	mediu	Specialist APL Sector amenajare înverzire; Î.M. GLC, parteneri	Buget local; proiecte UE/extern; programe mediu	___km coridor verde amenajat; nr. ___legături verzi între obiective

Pilonul I: Oraș Verde și eficient energetic – focus pe spații verzi, mediu, deșeuri, eficiență energetică și energie regenerabilă, pentru o calitate a vieții mai bună și un oraș rezilient climatic.

Nr.	Obiectiv specific / Proiecte/ Acțiuni	Perioada de implementare	Cost (mii lei)	Responsabil	Surse potențiale de finanțare	Indicatori de rezultat
3	Continuarea curățării și reabilitării râului Ișnovăț (implementare practică) Decolmatarea și întreținerea etapizată a râului Ișnovăț	2026-2031	Mare (pe sectoare)	Specialist APL Sector amenajare înverzire; Î.M. GLC, parteneri, antreprenor	Fondul Ecologic; proiecte externe; buget local; parteneriate, proiecte UE,	____ km albie curățată/decolmatată; nr. ____ sectoare reabilitate; ____ zone de agrement create
4	Stabilizarea malurilor și prevenirea poluării, cu valorificare pentru recreere.	2026-2031	Mare (pe sectoare)	Specialist APL Sector amenajare înverzire; Î.M. GLC, parteneri, antreprenor	Proiecte naționale, internaționale	Lungimea malurilor stabilizate și amenajate (m)
5	Curățarea și întreținerea canalelor/rigolelor/podețelor de scurgere a apelor pluviale	2026-2031 (sezonier + anual)	mediu	Sector amenajare; gospodărie drumuri; antreprenor	Buget local; programe infrastructură; proiecte de reziliență	____ km curățați/an; nr. ____ intervenții; nr. ____ puncte critice eliminate
6	Modernizarea și instalarea sistemelor de irigare eficiente pentru spațiile verzi (inclusiv Teatrul de Vară, parcuri și scuaruri), cu optimizarea consumului de apă.	2026-2028 (instalare) 2029-2031 (extindere/optimizare)	mediu-mare	Sectorul de Amenajare și înverzire; instituții gestionare spații	Buget local, buget local; programe infrastructură; proiecte de reziliență	____ nr. obiective cu irigare modernizată; reducere consum apă (unde se poate măsura); suprafețe irigate ____

Pilonul I: Oraș Verde și eficient energetic – focus pe spații verzi, mediu, deșeuri, eficiență energetică și energie regenerabilă, pentru o calitate a vieții mai bună și un oraș rezilient climatic.

Nr.	Obiectiv specific / Proiecte/ Acțiuni	Perioada de implementare	Cost (mii lei)	Responsabil	Surse potențiale de finanțare	Indicatori de rezultat
7	Inventarierea spațiilor verzi și întocmirea Registrului spațiilor verzi al orașului, ca instrument de planificare, mentenanță și intervenție.	2026-2027 (creare) + 2028-2031 (actualizare anuală)	mic-mediu	Arhitect șef, sectorul de amenajare; IT/servicii digitale	Buget local; proiecte de digitalizare; parteneri	Registru aprobat/funcțional; ____ % spații verzi inventariate; nr. ____ actualizări/an
8	Extinderea și modernizarea fâșiilor forestiere și a plantațiilor de protecție, cu rol de reducere a eroziunii	2026-2031	mediu	Sectorul de Amenajare; parteneri silvici/ONG	Programe împădurire; Fondul Ecologic; buget local; sponsori	____ha împădurite/reabilitate; ____km fâșii create/întreținute; rata de prindere a puieților ____
9	Amenajarea și valorificarea zonelor „verde-albastre” (iaz/lac, izvoare, fântâni), inclusiv întreținere, curățare și acces sigur.	2026-2031	mediu	Sectorul de Amenajare; Î.M. GLC; parteneri	Buget local; Fondul Ecologic; proiecte externe; sponsori	____nr. obiective amenajate; ____nr. intervenții de întreținere; zone de odihnă create
10	Testarea periodică în laborator a apei din fântâni și izvoare, pentru protecția sănătății publice și informarea cetățenilor	2026-2031 (periodic)	mic-mediu	APL; laborator acreditat; CSP/parteneri	Buget local; programe sănătate/mediu; parteneri	____nr. probe/an; ____nr. surse testate; raport anual publicat

Pilonul I: Oraş Verde şi eficient energetic – focus pe spaţii verzi, mediu, deşuri, eficienţă energetică şi energie regenerabilă, pentru o calitate a vieţii mai bună şi un oraş rezilient climatic.

Nr.	Obiectiv specific / Proiecte/ Acţiuni	Perioada de implementare	Cost (mii lei)	Responsabil	Surse potenţiale de finanţare	Indicatori de rezultat
11	Paşaportizarea şi evidenţa tehnică a fântânilor/izvoarelor, cu măsuri de reabilitare etapizată a celor de interes comunitar.	2026-2028 (paşaportizare) + 2029-2031 (actualizare)	mic-mediu	Sectorul de amenajare; Î.M. GLC; parteneri	Buget local; proiecte mediu/digitalizare	___nr. fântâni/izvoare paşaportizate; bază de date funcţională; panouri informative instalate
12	Campanii lunare de salubritate şi ecologizare pe sectoare, cu implicarea instituţiilor, comunităţii, ONG-urilor şi agenţilor economici.	2026-2031 (lunar/sezonier)	mic-mediu	Sectorul de amenajare; Î.M. GLC; amenajare; instituţii publice; voluntari	Buget local; sponsori; parteneriate; proiecte UE	___nr. campanii/an; ___tone deşuri colectate; ___nr. participanţi/parteneri
13	Consolidarea colectării separate a deşurilor prin instalarea coşurilor/punctelor de colectare pe fracţii în spaţii publice şi intens circulate, cu informare şi monitorizare.	2026-2027 (pilot) + 2028-2031 (extindere)	mediu	APL; Sectorul de amenajare; Î.M. GLC; instituţii publice; voluntari	Buget local; Fondul Ecologic; proiecte de management deşuri; sponsori proiecte UE	___nr. coşuri/puncte instalate; ___% zone acoperite; creştere volum fracţii reciclabile
14	Îmbunătăţirea calităţii aerului şi reducerea poluării urbane, prin măsuri de înverzire, management al traficului/curăţeniei şi utilizarea datelor de monitorizare disponibile.	2026-2031	mic-mediu (TBD dacă se cumpără senzori)	APL; Sectorul de amenajare; Î.M. GLC; parteneri (Agenţia de Mediu/CSP/ONG)	Buget local; proiecte externe; programe de mediu proiecte UE	nr. puncte de monitorizare / rapoarte; acţiuni de reducere implementate; plantări în zone vulnerabile

Pilonul I: Oraș Verde și eficient energetic – focus pe spații verzi, mediu, deșeuri, eficiență energetică și energie regenerabilă, pentru o calitate a vieții mai bună și un oraș rezilient climatic.

Nr.	Obiectiv specific / Proiecte/ Acțiuni	Perioada de implementare	Cost (mii lei)	Responsabil	Surse potențiale de finanțare	Indicatori de rezultat
15	Iluminarea și creșterea siguranței în spațiile verzi (parcuri, scuaruri, alei), prin extinderea/modernizarea iluminatului public și întreținere permanentă.	2026-2031	mediu-mare	APL; Sectorul de amenajare; Parteneri;	Buget local; programe eficiență energetică; proiecte externe proiecte UE	___ nr. zone iluminate modern; reducere consum (kWh) unde e măsurabil; creștere siguranță (puncte iluminate)
16	Parcuri fotovoltaice / panouri fotovoltaice (pentru instituții publice, iluminat public, etc.)	2026-2031	mare	APL; instituții publice locale; operatori de servicii; parteneri de dezvoltare	Buget local; programe naționale; proiecte UE/extern; fonduri/inițiative de eficiență energetică și climă	nr. ____ de parcuri fotovoltaice nr. ____ de instituții publice cu panouri fotovoltaice instalate; nr. de străzi cu iluminat public cu energie din parcurile fotovoltaice sau panouri fotovoltaice;
17	Modernizarea Parcului cu Teatrul de Vară (când accentul e pe spațiu verde/amenajare/infra verde)	2026-2031	mediu	APL; instituții publice locale; parteneri de dezvoltare	Buget local; programe naționale; proiecte UE/extern; fonduri/inițiative de eficiență energetică și climă	Spații verzi amenajate: ___ m ² / ha Suprafețe permeabile create: ___ m ² Arbori plantați + rată prindere la 12 luni: ___ buc.; ___ % Elemente de gestionare ape pluviale: ___ buc.; ___ m ³ Alei accesibile: ___ m; ___ % din total Iluminat eficient (LED): ___ buc.; reducere consum: ___ % / kWh/an Evenimente în Teatrul de Vară: ___ evenimente/an

Pilonul I: Oraş Verde şi eficient energetic – focus pe spaţii verzi, mediu, deşeuri, eficienţă energetică şi energie regenerabilă, pentru o calitate a vieţii mai bună şi un oraş rezilient climatic.

Nr.	Obiectiv specific / Proiecte/ Acţiuni	Perioada de implementare	Cost (mii lei)	Responsabil	Surse potenţiale de finanţare	Indicatori de rezultat
18	Termoizolarea instituţiilor	2026-2031	mediu-mare	APL; instituţii publice locale; operatori de servicii; parteneri de dezvoltare	Buget local; programe naţionale; proiecte UE/extern; fonduri/iniţiative de eficienţă energetică şi climă	Instituţii termoizolate: __ clădiri Suprafaţă anvelopă termoizolată (pereţi+acoperiş+soclu): __ m ² Ferestre/uşi eficiente înlocuite: __ m ² / __ buc. Consum specific după intervenţie: __ kWh/m ² /an Clasa energetică îmbunătăţită: de la __ la __ (nr. clădiri) Confort interior îmbunătăţit: __ °C medie iarna Economii la facturi: __ lei/an
19	Elaborarea/actualizarea Planului local de Acţiuni pentru Energie Durabilă şi Climă (PAEDC)	2026-2027 (analiză şi pregătire) + 2027-2028 (elaborare şi consultări) + 2028 (aprobare) + 2029-2031 (monitorizare şi actualizare anuală)	mic-mediu (în funcţie de necesarul de expertiză şi date)	APL; instituţii publice locale; operatori de servicii; parteneri de dezvoltare	Buget local; programe naţionale; proiecte UE/extern; fonduri/iniţiative de eficienţă energetică şi climă	Plan PAEDC elaborat şi aprobat; set de măsuri prioritizate cu fişe de proiect şi bugete estimative; portofoliu de proiecte pregătit pentru finanţare (nr. fişe/proiecte); mecanism de monitorizare şi raportare stabilit (raport anual).

PILONUL 2

Oraș Conectat – mobilitate și integrare regională



transport public
local,
drumuri și trotuare,
infrastructură pietonală
și velo,
siguranță rutieră

Pilonul 2: Oraș Conectat – mobilitate și integrare regională – focus pe dezvoltarea mobilității urbane în orașul Ialoveni (transport public local, drumuri și trotuare, infrastructură pietonală și velo, siguranță rutieră), completată de cooperarea cu municipiul Chișinău pentru îmbunătățirea conexiunilor metropolitane.

Nr.	Obiectiv specific / Proiecte/ Acțiuni	Perioada de implementare	Cost (mii lei)	Responsabil	Surse potențiale de finanțare	Indicatori de rezultat
1	Actualizarea/ întocmirea Planului/Conceptului de mobilitate urbană și portofoliu de proiecte (transport public, pietonal, velo, parcări, siguranță)	2026-2028	100-250	APL; instituții publice locale; parteneri de dezvoltare;	Buget local; proiecte externe; buget local; parteneriate, proiecte UE,	Document aprobat; min. 2 consultări publice; listă de proiecte prioritizate cu fișe
2	Procurarea autobuzelor/microbuzelor pentru transport public (inclusiv unități accesibile)	2026-2031	mare	APL, parteneri;	Programe naționale; proiecte UE/extern; buget local; PPP (după caz)	___nr. unități procurate; ___% unități accesibile; reducerea timpilor de așteptare (pe rute prioritare)
3	Consolidarea conectării metropolitane cu Chișinău (dezvoltarea/mentiner ea conexiunilor de transport public, inclusiv ruta electrică existentă)	2026-2031	mare	APL; instituții publice locale; parteneri de dezvoltare;	Parteneriat cu mun. Chișinău; proiecte; PPP; programe naționale	îmbunătățirea conectivității (indicatori: rute/frecvență/stații – stabiliți anual)

Pilonul 2: Oraş Conectat – mobilitate şi integrare regională – focus pe dezvoltarea mobilităţii urbane în oraşul Ialoveni (transport public local, drumuri şi trotuare, infrastructură pietonală şi velo, siguranţă rutieră), completată de cooperarea cu municipiul Chişinău pentru îmbunătăţirea conexiunilor metropolitane.

Nr.	Obiectiv specific / Proiecte/ Acţiuni	Perioada de implementa	Cost (mii lei)	Responsabil	Surse potenţiale de finanţare	Indicatori de rezultat
4	Modernizarea staţiilor de aşteptare şi a punctelor de îmbarcare/debarcare (accesibilitate, siguranţă, iluminat, semnalizare)	2026-2031	mediu - mare	APL; APC; instituţii publice locale; parteneri de dezvoltare;	Proiecte externe; sponsori; Programe naţionale; proiecte UE/extern; buget local	nr. staţii modernizate; nr. staţii iluminate; nr. staţii cu informaţii de rută
5	Reabilitarea/reparaţia şi întreţinerea reţelei stradale (străzi locale, accese, drumuri de legătură)	2026-2031	mediu - mare	APL, APC instituţii publice locale; parteneri de dezvoltare;	Proiecte externe; sponsori; Programe naţionale; proiecte UE/extern; buget local	___km drum reabilitat/an; ___nr. străzi reparate; reducerea punctelor critice
6	Construirea/reabilitarea trotuarelor şi a rutelor pietonale către instituţii publice (şcoli, grădiniţe, spital, servicii)	2026-2031	mediu - mare	APL, APC instituţii publice locale; parteneri de dezvoltare;	Buget local; programe naţionale; proiecte externe proiecte UE	___km trotuar realizat; ___ nr. trasee sigure către instituţii
7	Mentenanţa şi reabilitarea podurilor/podeţelor locale şi a elementelor de drenaj aferente	2026-2031	mediu - mare	APL, APC instituţii publice locale; parteneri de dezvoltare;	Buget local; programe naţionale; proiecte externe proiecte UE	__nr. poduri/podeţe evaluate; __nr. reabilite; reducerea blocajelor la ploi

Pilonul 2: Oraş Conectat – mobilitate şi integrare regională – focus pe dezvoltarea mobilităţii urbane în oraşul Ialoveni (transport public local, drumuri şi trotuare, infrastructură pietonală şi velo, siguranţă rutieră), completată de cooperarea cu municipiul Chişinău pentru îmbunătăţirea conexiunilor metropolitane.

Nr.	Obiectiv specific / Proiecte/ Acţiuni	Perioada de implementare	Cost (mii lei)	Responsabil	Surse potenţiale de finanţare	Indicatori de rezultat
8	Amenajarea sensului giratoriu în centrul oraşului	2026-2031	mediu - mare	APL, APC instituţii publice locale; parteneri de dezvoltare;	Buget local; programe naţionale; proiecte externe proiecte UE	Amenajarea sensului giratoriu în centrul oraşului
9	Siguranţa circulaţiei: semaforizare, marcaje, indicatoare,	2026-2031	mediu - mare	APL, APC instituţii publice locale; parteneri de dezvoltare; poliţie; sector amenajare	Buget local; programe naţionale; proiecte externe proiecte UE	___nr. semafoare instalate/modernizate (inclusiv inteligente/intermitente); ___nr. indicatoare; ___km marcaje refăcute
10	Treceri de pietoni iluminate şi măsuri de protecţie a pietonilor (inclusiv în preajma şcolilor)	2026-2031	mediu - mare	APL, APC instituţii publice locale; parteneri de dezvoltare; poliţie; sector amenajare	Buget local; programe siguranţă; proiecte externe proiecte UE	___nr. treceri iluminate; ___nr. treceri supraînălţate/modernizate; reducerea riscului în zone sensibile
11	Denivelări/supraînălţări şi alte măsuri de calmare a traficului (limitatoare, îngustări, zone 30)	2026-2031	mediu - mare	APL, APC instituţii publice locale; parteneri de dezvoltare; poliţie; sector amenajare	Buget local; programe siguranţă; proiecte externe proiecte UE	___nr. puncte de calmare; ___nr. zone cu viteză redusă instituite

Pilonul 2: Oraş Conectat – mobilitate şi integrare regională – focus pe dezvoltarea mobilităţii urbane în oraşul Ialoveni (transport public local, drumuri şi trotuare, infrastructură pietonală şi velo, siguranţă rutieră), completată de cooperarea cu municipiul Chişinău pentru îmbunătăţirea conexiunilor metropolitane.

Nr.	Obiectiv specific / Proiecte/ Acţiuni	Perioada de implementar	Cost (mii lei)	Responsabil	Surse potenţiale de finanţare	Indicatori de rezultat
12	Mobilitate activă: piste/benzi velo şi conexiuni pietonale între sectoare	2026-2031	mediu - mare	APL, APC instituţii publice locale; parteneri de dezvoltare; sector amenajare	Proiecte externe; buget local; programe mobilitate proiecte UE	___km trasee velo/pietonale; ___nr. conexiuni între sectoare
13	Parcări pentru biciclete şi infrastructură de sprijin (în zone publice, instituţii, staţii)	2026-2031	mediu - mare	APL, APC instituţii publice locale; parteneri de dezvoltare; sector amenajare	Proiecte externe; buget local; programe mobilitate; proiecte UE	___nr. parcări biciclete instalate; ___nr. locaţii acoperite
14	Parcări şi managementul staţionării (mini-parcări, parcări de proximitate, lângă instituţii)	2026-2031	mediu - mare	APL, APC instituţii publice locale; parteneri de dezvoltare externi şi interni; sector amenajare	Proiecte externe; buget local; programe naţionale; proiecte UE	nr. locuri create/amenajate; nr. zone organizate
15	Accesibilitate universală (rampe, borduri coborâte, trasee tactile, semnalizare adaptată)	2026-2031	mediu - mare	APL, APC instituţii publice locale; parteneri de dezvoltare externi şi interni; sector amenajare	Proiecte externe; buget local; programe naţionale; proiecte UE	nr. puncte accesibilizate; nr. treceri adaptate; instituţii cu acces îmbunătăţit

Pilonul 2: Oraș Conectat – mobilitate și integrare regională – focus pe dezvoltarea mobilității urbane în orașul Ialoveni (transport public local, drumuri și trotuare, infrastructură pietonală și velo, siguranță rutieră), completată de cooperarea cu municipiul Chișinău pentru îmbunătățirea conexiunilor metropolitane.

Nr.	Obiectiv specific / Proiecte/ Acțiuni	Perioada de implementare	Cost (mii lei)	Responsabil	Surse potențiale de finanțare	Indicatori de rezultat
16	Cooperare intermunicipală pentru mobilitate și integrare regională (acorduri, proiecte comune, coordonare)	2026-2031	0-200	APL, APC instituții publice locale; parteneri de dezvoltare externi și interni; sector amenajare	Proiecte externe; buget local; programe naționale; proiecte UE	nr. acorduri/inițiative; nr. proiecte comune; raport anual de progres



Primăria
oraşului
IALOVENI

PRIMĂRIA

PILONUL 3

Oraş Inteligent – administratie eficientă şi servicii moderne

digitalizarea proceselor interne şi
a serviciilor pentru cetăţeni, creşterea
transparenţei şi a comunicării publice,
interoperabilitate cu registrele şi
platformele naţionale, precum
şi modernizarea şi simplificarea
serviciilor publice la nivel local

Pilonul 3: Oraș Inteligent – administrație eficientă și servicii moderne – focus pe digitalizarea proceselor interne și a serviciilor pentru cetățeni, creșterea transparenței și a comunicării publice, interoperabilitate cu registrele și platformele naționale, precum și modernizarea și simplificarea serviciilor publice la nivel local.

Nr.	Obiectiv specific / Proiecte/ Acțiuni	Perioada de implementare	Cost (mii lei)	Responsabil	Surse potențiale de finanțare	Indicatori de rezultat
1	Optimizarea Ghișeului Unic și standardizarea serviciilor către cetățeni (dotarea cu tehnică)	2026-2028 (optimizare) 2029-2031 (extindere)	mediu	APL, APC instituții publice locale; parteneri de dezvoltare externi și interni;	buget local; Proiecte externe; programe naționale; proiecte UE	Catalog local de servicii actualizat; proceduri și termene standard (SLA) pentru min. 15 servicii; reducerea timpului mediu de soluționare (indicator intern anual); min. 2 consultări publice/an privind calitatea serviciilor.
2	Plan de comunicare actualizat/întocmit	2026-2031	mic	APL, APC instituții publice locale; parteneri de dezvoltare externi și interni;	Buget local	Plan de comunicare actualizat/ întocmit aprobat
3	Extinderea serviciilor electronice pentru cereri și eliberări	2026-2031	mic	APL, APC instituții publice locale; parteneri de dezvoltare externi și interni;	Buget local; proiecte e- guvernare; asistență tehnică	min. 10 servicii disponibile cu depunere online (cerere + urmărire status); notificări automate către solicitant; reducerea numărului de vizite la ghișeu pentru servicii selectate.

Pilonul 3: Oraș Inteligent – administrație eficientă și servicii moderne – focus pe digitalizarea proceselor interne și a serviciilor pentru cetățeni, creșterea transparenței și a comunicării publice, interoperabilitate cu registrele și platformele naționale, precum și modernizarea și simplificarea serviciilor publice la nivel local.

Nr.	Obiectiv specific / Proiecte/ Acțiuni	Perioada de implementare	Cost (mii lei)	Responsabil	Surse potențiale de finanțare	Indicatori de rezultat
4	Digitalizarea completă a registraturii și a circuitului documentelor (e-management / cancelarie internă)	2026-2027 (consolidare) + 2028-2031 (extindere/raportare)	mediu	APL, APC instituții publice locale; parteneri de dezvoltare externi și interni;	Buget local; proiecte; parteneriate; sponsori;	min. 80% din circulația internă gestionată electronic; controlul executării documentelor și rapoarte lunare; arhivare/istoric/trasabilitate conform funcționalităților de management al documentelor
5	Interoperabilitate și integrare cu platforme/registre naționale	2026-2031 (etapizat)	mic	Programe naționale; proiecte externe; buget local	Programe naționale; proiecte externe; buget local	Conectări/integrare realizate (nr. integrări); reducerea solicitării documentelor repetate de la cetățeni (unde cadrul permite); autentificare sigură prin servicii guvernamentale (MPass) și schimb de date (MConnect)
6	Revizuirea cartografierii serviciilor administrative (implementare practică)	Strategia de Dezvoltare Socio-Economică a orașului Ialoveni 2026 - 2031	mic	APL, parteneri de dezvoltare externi și interni;	Programe naționale; proiecte externe; buget local	Servicii inventariate și clasificate: __ nr. / __ % din total Fișe de serviciu actualizate: __ nr. / __ % Procese mapate (flux + roluri + documente): __ nr. Puncte/canale de prestare cartografiate (ghișeu, online, poștă, e-mail): __ nr. Set de formulare/cereri unificate (model standard): __ nr.

Pilonul 3: Oraş Inteligent – administraţie eficientă şi servicii moderne – focus pe digitalizarea proceselor interne şi a serviciilor pentru cetăteni, creşterea transparenţei şi a comunicării publice, interoperabilitate cu registrele şi platformele naţionale, precum şi modernizarea şi simplificarea serviciilor publice la nivel local.

Nr.	Obiectiv specific / Proiecte/ Acţiuni	Perioada de implementare	Cost (mii lei)	Responsabil	Surse potenţiale de finanţare	Indicatori de rezultat
7	Portal local „Contul cetăţeanului”	2026-2031	mediu	APL, APC instituţii publice locale; parteneri de dezvoltare externi şi interni; proiect UE	Buget local proiecte externe; sponsori/PPP	Modul de programări online; urmărire status solicitări; min. 2 canale de notificare (SMS/email); creşterea utilizării online (indicator anual).
8	Transparenţă proactivă şi comunicare digitală	2026-2031	mic	APL; secretarul consiliului; specialiştii comunicare; IT	Buget local; proiecte de guvernare deschisă	Publicare periodică şi completă a informaţiilor de interes public (buget, achiziţii, decizii, procese-verbale, şedinţe live, registre) ; raport anual de transparenţă; min. 2 consultări publice/an pe proiecte majore.
9	Managementul sesizărilor şi relaţia cu cetăţenii	2026-2031	mic	APL, specialit în comunicare, IT, parteneri	Buget local; proiecte smart city	Registru unic de sesizări (online + ghişeu); termene standard de răspuns; raport trimestrial pe tipuri de probleme şi soluţionare.

Pilonul 3: Oraș Inteligent – administrație eficientă și servicii moderne – focus pe digitalizarea proceselor interne și a serviciilor pentru cetățeni, creșterea transparenței și a comunicării publice, interoperabilitate cu registrele și platformele naționale, precum și modernizarea și simplificarea serviciilor publice la nivel local.

Nr.	Obiectiv specific / Proiecte/ Acțiuni	Perioada de implementare	Cost (mii lei)	Responsabil	Surse potențiale de finanțare	Indicatori de rezultat
10	Creșterea competențelor digitale ale personalului și disciplină procedurală	2026-2031	prin instruirii gratuite	APL; secretarul consiliului; specialiști comunicare; IT	Buget local; programe de instruire; parteneri	angajați instruiți (digital, date, comunicare, achiziții, management proiect); min. 2 sesiuni/an; proceduri interne actualizate.
11	Securitate cibernetică și continuitate operațională (backup, drepturi, audit, protecția datelor)	2026-2031	prin instruirii gratuite	APL; specialiști comunicare; IT, parteneri	APL; APC; IT; responsabil protecția datelor	Protecția datelor registru de evidență actualizat; Instruire personal: ___ % angajați instruiți/an; Plan de continuitate aprobat
12	Management bazat pe date: monitorizarea performanței serviciilor și a proiectelor	2026-2031	prin instruirii gratuite	APL; specialiști comunicare; IT, parteneri	Buget local; programe de instruire; parteneri	Timp mediu de soluționare servicii: ___ zile (trend: ↓ ___ %) Respectarea termenelor (SLA) la servicii: ___ % Satisfacția beneficiarilor: ___ % (sondaj)
13	Digitalizarea arhivei instituționale și trecerea graduală la arhivă electronică	2026-2031	mediu	APL; specialiști comunicare; IT, parteneri	Buget local; programe de instruire; parteneri	Fond arhivistic inventariat și clasificat: ___ % Dosare/documente digitizate: ___ dosare / ___ pagini; Metadata aplicate: ___ % documente digitizate Nomenclator/plan de clasificare actualizat: da/nu



Pilonul 3: Oraș Inteligent – administrație eficientă și servicii moderne – focus pe digitalizarea proceselor interne și a serviciilor pentru cetățeni, creșterea transparenței și a comunicării publice, interoperabilitate cu registrele și platformele naționale, precum și modernizarea și simplificarea serviciilor publice la nivel local.

Nr.	Obiectiv specific / Proiecte/ Acțiuni	Perioada de implementare	Cost (mii lei)	Responsabil	Surse potențiale de finanțare	Indicatori de rezultat
14	Sistem electronic de programare și management al fluxului de persoane la Primărie	2026-2031	mediu	APL; specialiști comunicare; IT, parteneri	Buget local; programe de instruire; parteneri	Programări făcute online/telefonice prin sistem: __ % din total solicitări (sau __ nr./lună) Timp mediu de așteptare la ghișeu redus: de la __ min la __ min;
15	Implementarea semnăturii electronice în procesele interne și în relația cu beneficiarii (unde cadrul permite)	2026-2031	prin instruirii gratuite	APL; specialiști comunicare; IT, parteneri	Buget local; programe de instruire; parteneri	Ponderea documentelor/cererilor semnate electronic (intern + cu beneficiarii, unde este permis): __ % din total, până la ____ (an).
16	Bugetare participativă digitală	2026-2031	mic	APL; specialiști și IT, parteneri	Buget local; programe de instruire; parteneri	Număr de cetățeni care au votat online în bugetarea participativă: __ persoane (sau __ % din populația eligibilă) per ediție.
17	Platformă online de consultări publice și sondaje locale	2026-2031	mediu	APL; specialiști comunicare; IT, parteneri	Buget local; programe de instruire; parteneri	Consultări/sondaje organizate prin platformă: __ nr./an Participanți unici la consultări: __ persoane/an (sau __ %)

Pilonul 3: Oraș Inteligent – administrație eficientă și servicii moderne – focus pe digitalizarea proceselor interne și a serviciilor pentru cetățeni, creșterea transparenței și a comunicării publice, interoperabilitate cu registrele și platformele naționale, precum și modernizarea și simplificarea serviciilor publice la nivel local.

Nr.	Obiectiv specific / Proiecte/ Acțiuni	Perioada de implementare	Cost (mii lei)	Responsabil	Surse potențiale de finanțare	Indicatori de rezultat
19	Biblioteca online (platformă de acces, catalog online, resurse digitale)	2026-2031	mediu	APL; specialiști comunicare; IT, parteneri externi și interni	Buget local; programe de instruire; parteneri	Titluri/cărți și resurse digitale disponibile în catalogul online: __ nr. Utilizatori activi ai bibliotecii online: __ persoane/lună
20	Promovarea orașului și a instituțiilor din subordine (campanii, identitate, calendar)	2026-2031	prin instruirii gratuite	APL; specialiști comunicare; IT, parteneri externi și interni	Buget local; programe de instruire; parteneri	Număr de campanii de promovare implementate conform calendarului anual): __ campanii/an.
21	Crearea/administrare a rețelelor de socializare pentru ansambluri și instituții (comunicare instituțională)	2026-2031	mic	APL; specialiști comunicare; IT, parteneri externi și interni	Buget local; programe de instruire; parteneri	Ponderea ansamblurilor/instituțiilor cu pagini oficiale active și postări regulate (min. 4 postări/lună): __ nr.
22	Elaborarea documentelor de politici / regulamente / ghiduri (proceduri, standarde, planuri)	2026-2031	mic	APL; specialiști comunicare; IT, parteneri externi și interni	Buget local; programe de instruire; parteneri	Număr de documente de politici/regulamente/ghiduri elaborate și aprobate: __ documente/an.
18	Metenața la Harta digitală a șantierelor și lucrărilor publice	2026-2031	mic	APL; specialiști comunicare; IT, parteneri	Buget local; programe de instruire; parteneri	Ponderea lucrărilor/ șantierelor active afișate și actualizate pe harta digitală (actualizare săptămânal): __ % din total.

PILONUL 4

Comunitate activă şi economie locală durabilă

susţinerea antreprenoriatului,
comerţului şi producătorilor
locali prin parteneriate, reguli
clare şi iniţiative comunitare,
pentru consolidarea
rezilienţei economice

Pilonul 4: Comunitate activă şi economie locală durabilă – focus pe susţinerea antreprenoriatului, comerţului şi producătorilor locali prin parteneriate, reguli clare şi iniţiative comunitare, pentru consolidarea rezilienţei economice.

Nr.	Obiectiv specific / Proiecte/ Acţiuni	Perioada de implementare	Cost (mii lei)	Responsabil	Surse potenţiale de finanţare	Indicatori de rezultat
1	Dialog economic local periodic (antreprenori, producători, diaspora, ONG-uri)	2026-2028	5 mii lei/an	APL; specialiști și; IT, parteneri; sectorul de amenajare.	Buget local; sponsorizări	min. 2 întâlniri/an; min. 1 listă anuală de probleme/priorități; min. 1 raport de follow-up/an (măsurile realizate/în curs).
2	Organizarea târgurilor sezoniere și expozițiilor tematice pentru produse locale și meșteșuguri	2026-2031	mic-mediu	APL; parteneri; sectorul de amenajare.	Buget local; sponsorizări	min. 2 târguri/an; nr. participanți (monitorizat); nr. producători/antreprenori locali implicați (monitorizat); minim 1 componentă de promovare a produselor locale/eventiment.
3	Modernizarea Parcului/Teatrului de Vară pentru mărirea spațiului dedicat producătorilor autohtoni (târguri, expoziții, standuri)	2026-2031	mediu	APL; specialiști comunicare; IT, parteneri externi și interni	Proiecte externe; buget local; programe naționale; proiecte UE	Suprafața/numărul de standuri amenajate pentru producători autohtoni: ____ m ² sau ____ standuri Număr de târguri/expoziții organizate anual cu producători autohtoni: ____ evenimente/an

Pilonul 4: Comunitate activă și economie locală durabilă – focus pe susținerea antreprenoriatului, comerțului și producătorilor locali prin parteneriate, reguli clare și inițiative comunitare, pentru consolidarea rezilienței economice.

Nr.	Obiectiv specific / Proiecte/ Acțiuni	Perioada de implementare	Cost (mii lei)	Responsabil	Surse potențiale de finanțare	Indicatori de rezultat
4	Promovarea produselor locale / brand local (în parteneriat)	2026 - 2031	mic	APL; specialiști comunicare; IT, parteneri externi și interni	Proiecte externe; buget local; programe naționale; proiecte UE	Număr de producători locali implicați în inițiativele de brand/campanii comune: ____ producători/an.
5	Amenajări pentru piață / comerț local	2026-2031	mic	APL; specialiști comunicare; IT, parteneri externi și interni	Buget local; programe naționale; proiecte UE	Număr de locuri de comerț modernizate/amenajate (tarabe/standuri/puncte de vânzare) în piață: ____ locuri.
6	Promovarea produselor locale / brand local (în parteneriat)	2026-2031	mic	APL; specialiști comunicare; IT, parteneri externi și interni	Buget local; programe naționale; proiecte UE	Număr de campanii/inițiative de brand local realizate în parteneriat: ____ / an.
7	Actualizarea regulamentului local pentru comerț	2026-2027 (actualizare) 2028-2031 (aplicare și ajustări)	mic	Primăria jurist; Consiliul orașenesc (aprobare)	Buget local	Regulament(e) actualizate și aprobate; proceduri clare publicate; nr. sesiuni de informare a comercianților (min. 1/an în 2028-2031).
8	Pachet public de informare pentru antreprenori	2026-2031		APL; specialiști și; IT, parteneri, .	Proiecte externe; buget local; programe naționale; proiecte UE	Pachet publicat (site/pagini informative); actualizat anual; ____ nr. accesări/solicitări (monitorizare simplă); reducerea solicitărilor repetate de informații (observație administrativă).

Pilonul 4: Comunitate activă şi economie locală durabilă – focus pe susţinerea antreprenoriatului, comerţului şi producătorilor locali prin parteneriate, reguli clare şi iniţiative comunitare, pentru consolidarea rezilienţei economice.

Nr.	Obiectiv specific / Proiecte/ Acţiuni	Perioada de implementare	Cost (mii lei)	Responsabil	Surse potenţiale de finanţare	Indicatori de rezultat
9	Modernizarea şi eficientizarea pieţei existente	2026-2031 (etapizat)	mediu	APL; parteneri; ÎM Piaţa Agroindustrială	Proiecte externe; buget local; programe naţionale; proiecte UE	min. 2 măsuri de modernizare implementate (ex.: iluminat, pavaj, acoperiş/umbrire, grup sanitar, colectare deşuri, semnalizare, puncte de apă); îmbunătăţirea accesului şi a siguranţei (ex.: căi de acces, delimitări, marcaje); regulament/condiţii de funcţionare actualizate şi afişate (după caz).

PILONUL 5

Coeziune socială şi implicare civică

*incluziune, sprijin pentru
grupurile vulnerabile în
cooperare cu serviciile sociale
teritoriale şi implicare
comunitară, pentru integrare
socială echitabilă*

Pilonul 5: Coeziune socială și implicare civică – focus pe incluziune, sprijin pentru grupurile vulnerabile în cooperare cu serviciile sociale teritoriale și implicare comunitară, pentru integrare socială echitabilă.

Nr.	Obiectiv specific / Proiecte/ Acțiuni	Perioada de implementare	Cost (mii lei)	Responsabil	Surse potențiale de finanțare	Indicatori de rezultat
1	Funcționarea echipei multidisciplinare locale pentru prevenirea și intervenția în cazurile de risc la copii	2026-2031	(0-5 mii lei/an)	APL or. Ialoveni (coordonare – autoritate tutelară locală); poliție, Centrul de Sănătate ; STAS/ATAS/CTAS (asistent social comunitar) + instituții relevante (după caz)	Buget local; suport instituțional STAS/ATAS/CTAS; parteneri	Echipă funcțională; min. 5 ședințe/an (sau la necesitate); nr. cazuri examinate și direcționate; nr. planuri de intervenție/monitorizare întocmite.
2	Exercitarea atribuțiilor de autoritate tutelară locală (tutelă/curatelă și alte măsuri de protecție, după caz)	2026-2031	(0-1 mii lei/an)	APL or. Ialoveni (autoritate tutelară locală); colaborare cu STAS/ATAS/CTAS și instituțiile competente (după caz)	Buget local (logistică)	Dosare examinate în termen; acte administrative emise conform procedurilor; evidență internă simplă a cazurilor.
3	Accesibilitate și siguranță în punctele cheie pentru grupuri vulnerabile (intervenții mici, etapizate)	2026-2031	10-50 mii lei/an	APL, sector amenajare; parteneri (după caz)	Buget local; programe/proiecte	min. 2-3 intervenții/an (rampe, balustrade, căi de acces, treceri iluminate, marcaje, indicatoare); listă anuală de priorități aprobată; reducerea sesizărilor în zonele de risc.

Pilonul 5: Coeziune socială şi implicare civică – focus pe incluziune, sprijin pentru grupurile vulnerabile în cooperare cu serviciile sociale teritoriale şi implicare comunitară, pentru integrare socială echitabilă.

Nr.	Obiectiv specific / Proiecte/ Acţiuni	Perioada de implementare	Cost (mii lei)	Responsabil	Surse potenţiale de finanţare	Indicatori de rezultat
4	Colaborare instituţionalizată cu asociaţiile comunitare şi de profil (susţinere, informare, comemorări, activităţi tematice)	2026-2031	400 mii lei/an	APL, asociaţii locale (veterani, Cernobîl, Afganistan, nevăzători, deficienţe de auz, pensionari etc.); STAS/ATAS/CTAS – după necesitate	Buget local (logistică); sponsorizări/parteneriate	min. 4 întâlniri/an; min. 1 plan anual de acţiuni comune; __nr. activităţi realizate şi __nr. beneficiari orientaţi către servicii competente. __nr persoane ajutate financiar,

Pilonul 5: Coeziune socială și implicare civică – focus pe incluziune, sprijin pentru grupurile vulnerabile în cooperare cu serviciile sociale teritoriale și implicare comunitară, pentru integrare socială echitabilă.

Nr.	Obiectiv specific / Proiecte/ Acțiuni	Perioada de implementare	Cost (mii lei)	Responsabil	Surse potențiale de finanțare	Indicatori de rezultat
6	Extinderea/modernizarea infrastructurii preșcolare, școlare și culturale (grădiniță, școli, bibliotecă)	2026-2027 (documentație + aplicații la finanțare) / 2028-2031 (implementare etapizată, în funcție de finanțare)		APL, APC, parteneri de dezvoltare externi și interni;	Buget local (cofinanțare); programe naționale; proiecte externe/UE; parteneriate/sponsorizări (dotări), PPP	min. 1 deviz de cheltuieli/proiect tehnic elaborat până în 2027; min. 1 cerere de finanțare depusă până în 2027; min. 1 obiectiv modernizat/extins până în 2031 (grădiniță și/sau bibliotecă); creșterea capacității cu +30-60 locuri la grădiniță (dacă extinderea este finanțată); reducerea consumului energetic cu 15-30% (dacă intervenția include termoeficiențizare); bibliotecă: spațiu modernizat + zonă IT/multimedia funcțională și măsuri de accesibilitate (după caz).

Pilonul 5: Coeziune socială și implicare civică – focus pe incluziune, sprijin pentru grupurile vulnerabile în cooperare cu serviciile sociale teritoriale și implicare comunitară, pentru integrare socială echitabilă.

Nr.	Obiectiv specific / Proiecte/ Acțiuni	Perioada de implementare	Cost (mii lei)	Responsabil	Surse potențiale de finanțare	Indicatori de rezultat
7	Terenuri de joacă	2026-2031	mediu	APL, APC, parteneri de dezvoltare externi și interni;	Proiecte externe; buget local; programe naționale; proiecte UE	Terenuri de joacă construite/modernizate : __ nr. Suprafață de joacă sigură amenajată (cu suprafață amortizantă): __ m ²
8	Amenajarea curților (spații comunitare, iluminat, bănci, siguranță)	2026-2031	mare	APL, APC, parteneri de dezvoltare externi și interni;	Proiecte externe; buget local; programe naționale; proiecte UE	Curți/spații comunitare amenajate (iluminat, bănci, elemente de siguranță): __ nr. Ponderea curților amenajate dotate cu iluminat funcțional și echipamente de siguranță: __ %
9	Parasolare (în grădinițe/terenuri/zon e de agrement)	2026-2031	mediu	APL, APC, parteneri de dezvoltare externi și interni;	Proiecte externe; buget local; programe naționale; proiecte UE	Număr de parasolare instalate în grădinițe/terenuri/zon e de agrement: __ buc.



PILONUL 6

**Integrarea în reţelele europene
şi cooperare intermunicipală
pentru dezvoltare urbană**

*parteneriate
internaţionale
şi bune practici,
pentru acces
eficient la finanţare*

Pilonul 6: Integrarea în rețelele europene și cooperare intermunicipală pentru dezvoltare urbană - focus pe parteneriate internaționale și bune practici, pentru acces eficient la finanțare

Nr.	Obiectiv specific / Proiecte/ Acțiuni	Perioada de implementare	Cost (mii lei)	Responsabil	Surse potențiale de finanțare	Indicatori de rezultat
1	Extinderea rețelei de cooperare prin acorduri de înfrățire și cooperare (naționale/internaționale)	2026-2031	0-50	APL, Consiliul orășenesc	Buget local, parteneri; proiecte	min. 3 acorduri noi/actualizate până în 2031 (inclusiv cu Borsec, Vatra Dornei, Slănic-Moldova, după caz); nr. acorduri active
2	Plan anual de acțiuni pentru fiecare parteneriat activ („Acord - Plan - Rezultat”)	2026 (model) + 2027-2031 (aplicare)	0-10 mii lei/an	APL instituții locale (cultură/sport/edu cație) + parteneri	Buget local; sponsorizări; proiecte	pentru fiecare parteneriat activ: min. 2 acțiuni/an + min. 1 rezultat cuantificabil/an (dotare/proiect/instruire/even iment).
3	Portofoliu anual de proiecte „gata de depunere” (fișe + note conceptuale + devize orientative)	2026-2031	30-150 mii lei/an	APL, specialiști	Buget local; asistență tehnică; surse atrase	min. 3 fișe/an; min. 1 proiect maturat/an (documentații/avize pregătite pentru depunere).
4	Depunerea anuală la apeluri de finanțare (UE, programe externe, programe naționale) pe prioritățile orașului	2026-2031	0-30 mii lei/an	APL echipa investiții/proiecte	Buget local; proiecte (asistență tehnică)	min. 1 aplicație depusă/an; nr. proiecte aprobate; valoarea finanțărilor atrase

Pilonul 6: Integrarea în rețelele europene și cooperare intermunicipală pentru dezvoltare urbană - focus pe parteneriate internaționale și bune practici, pentru acces eficient la finanțare

Nr.	Obiectiv specific / Proiecte/ Acțiuni	Perioada de implementare	Cost (mii lei)	Responsabil	Surse potențiale de finanțare	Indicatori de rezultat
5	Transfer de bune practici „cu implementare”	2026-2031	0-60 mii lei/an	APL	Buget local; proiecte; parteneri	min. 1 schimb/an; min. 3 măsuri preluate și implementate până în 2031 (proceduri/soluții tehnice/standarde).
6	Cooperare culturală și sportivă prin parteneriate (evenimente comune, turnee, schimburi)	2026-2031	20-200 mii lei/an	Primăria; / Școala de Arte/cluburi; parteneri naționali și internaționali, AO, biblioteca.	Buget local; sponsorizări; proiecte	min. 2 evenimente comune/an; nr. participanți; nr. instituții/colective implicate.
7	Pachet de prezentare al orașului pentru parteneri/donatori (RO/EN) + comunicare pro-activă	2026 (elaborare) + actualizare anuală 2027-2031	10-40 mii lei + 0-10 mii lei/an (actualizare)	APL	Buget local; sponsori (după caz)	pachet publicat și actualizat anual; min. 12 demersuri/întâlniri/an; min. 2 intenții de colaborare/an.
8	Raport anual privind cooperarea externă și finanțările atrase	2026-2031	0-5	APL	Buget local	raport anual publicat; nr. acorduri active; nr. acțiuni implementate; nr. aplicații depuse; valoarea finanțărilor atrase.

PORTOFOLIUL DE PROIECTE 2026 - 2031



PROIECT Nr. 1

Titlul proiectului	Ișnovăț -Renașterea Hidrologică și Protecția Urbană
Scop și direcții	reabilitarea albiei râului Ișnovăț pentru a restabili regimul hidrologic și a reduce riscul de inundații în zona urbană, îmbunătățind totodată mediul și spațiul public.
Localizare	Zona de SUD
Instituția responsabilă	Primăria orașului Ialoveni
Grupuri țintă	• Locuitorii sectorului Bozu (aproximativ 5000 de persoane), care vor avea acces direct la spații renovate, inclusiv spații verzi, terenuri de joacă și piste pentru biciclete. • 497 de copii de la Grădinița nr. 5 „Regina Maria”, inclusiv 59 de copii cu cerințe educaționale speciale (CES). • Elevii de la Gimnaziul „Grigore Vieru” și Liceul Teoretic „Petre Ștefănuță”, precum și cei 25 de copii cu dizabilități severe care frecventează Unitatea de Educație Incluzivă. Aceștia provin din Ialoveni și din localități limitrofe precum Costești, Horești, Molești, Zîmbreni, Hansca, Pojăreni, Bardar, Văsieni, Ulmu și Suruceni. • Rezidenții casei comunitare; • Elevii Școlii Sportive
Descrierea proiectului	850 m în zona centrală prin lucrări de betonare 1 km în aval prin curățire și refacerea albiei naturale 2 ha de-a lungul râului de fâșii verzi de protecție
Cost estimative	12 640 654 lei
Sursa de finanțare	10% APL, 90 % ONIMP
Rezultate estimate	• Reabilitarea și extinderea capacității râului Ișnovăț: reabilitarea a 1,85 km de albie vor reduce riscul de inundații cu peste 90% în orașul Ialoveni. • Crearea unui mediu ecologic și sustenabil: Plantarea a 2 hectare de fâșii verzi va contribui la prevenirea eroziunii și colmatării, îmbunătățind biodiversitatea locală și calitatea apei. • Îmbunătățirea calității vieții pentru 18128 de locuitori ai orașului: Acces îmbunătățit la infrastructură modernă, spații verzi și reducerea riscurilor de distrugeri materiale și de proprietate. • Beneficii educaționale și sociale: Peste 2000 de copii și tineri, inclusiv 25 de copii cu dizabilități severe, vor avea acces mai sigur și facilitat la instituțiile educaționale. • Impact economic pozitiv: Creșterea valorii proprietăților din zonele adiacente cu până la 15% și reducerea costurilor anuale pentru gestionarea inundațiilor. • Implicarea comunității în protecția mediului: Organizarea a 3 campanii de plantare și conștientizare ecologică, implicând peste 200 de voluntari din comunitate. • Integrarea infrastructurii urbane: Conectarea râului reabilitat cu proiectele adiacente, cum ar fi „Zona pietonală cu piste pentru bicicliști”, oferind acces sigur și eficient la 5600 m² de spații publice
Metode de evaluare (măsurare a efectelor proiectului)	- Monitorizarea continuă a implementării pusă în responsabilitatea persoanelor civile implicate în proiect - Metoda Comparativă

PROIECT Nr. 2

Titlul proiectului	Ișnovăț SportZone - mișcare și comunitate pe Gagarin
Scop și direcții	Proiectul are ca scop crearea unui complex sportiv modern în zona străzii Gagarin, care să asigure accesul locuitorilor, în special al tinerilor, la infrastructură sportivă sigură, funcțională și diversificată. Direcțiile proiectului vizează dezvoltarea unui spațiu destinat practicării sportului, promovării unui stil de viață activ și consolidării coeziunii comunitare prin activități sportive.
Localizare	Zona de SUD
Instituția responsabilă	Primăria orașului Ialoveni
Grupuri țintă	• Toți locuitorii orașului Ialoveni, în special • Locuitorii sectorului Bozu (aproximativ 5000 de persoane) • 497 de copii de la Grădinița nr. 5 „Regina Maria”, inclusiv 59 de copii cu cerințe educaționale speciale (CES). • Elevii de la Gimnaziul „Grigore Vieru” și Liceul Teoretic „Petre Ștefănuță”, precum și cei 25 de copii cu dizabilități severe care frecventează Unitatea de Educație Incluzivă. Aceștia provin din Ialoveni și din localități limitrofe precum Costești, Horești, Molești, Zîmbreni, Hansca, Pojăreni, Bardar, Văsieni, Ulmu și Suruceni.
Descrierea proiectului	Proiectul prevede construcția stadioane noi pe terenurile disponibile de pe str. Gagarin, adaptate pentru diferite tipuri de activități sportive: · un teren mare multifuncțional, amenajat cu gazon sintetic, destinat fotbalului, competițiilor școlare și antrenamentelor; · un teren sportiv pentru activități mixte (mini-fotbal, volei, baschet), cu suprafață modernă și sigură; · instalarea sistemelor de iluminat exterior pentru utilizare pe timp de seară; · împrejmuirea și amenajarea zonelor adiacente (alei, mobilier urban, spații verzi); · dotarea complexului cu porți, panouri, fileuri și alte echipamente sportive necesare.
Cost estimative	1 000 000 euro
Sursa de finanțare	10% APL, 90 % donatori externi
Rezultate estimate	· crearea unui complex sportiv modern, sigur și accesibil pentru locuitorii din sector și pentru instituțiile de învățământ din apropiere; · creșterea numărului de activități sportive și evenimente comunitare organizate în zonă; · îmbunătățirea condițiilor pentru sportul de masă și pentru dezvoltarea fizică a copiilor și tinerilor; · reducerea comportamentelor de risc prin oferirea unor alternative sănătoase de petrecere a timpului liber; · creșterea atractivității zonei și îmbunătățirea calității vieții în comunitate.
Metode de evaluare (măsurare a efectelor proiectului)	- Monitorizarea continuă a implementării pusă în responsabilitatea persoanelor civile implicate în proiect - Metoda Comparativă

Titlul proiectului	Multisport Arena Ialoveni
Scop și direcții	Proiectul urmărește crearea unui complex sportiv multifuncțional modern, care să ofere condiții sigure și adaptate pentru practicarea sporturilor de sală, antrenamente și competiții locale. Direcțiile proiectului includ promovarea sportului de performanță și de masă, diversificarea ofertei sportive pentru tineri și consolidarea rolului comunitar al infrastructurii sportive.
Localizare	Zona de SUD
Instituția responsabilă	Primăria orașului Ialoveni
Grupuri țintă	• Toți locuitorii orașului Ialoveni, în special: • Elevii și copii care vor frecventa – 1000 persoane și părinții acestora • Tineri sportivi care provin din Ialoveni și din localități limitrofe precum Costești, Horești, Molești, Zîmbreni, Hansca, Pojăreni, Bardar, Văsieni, Ulmu și Suruceni.
Descrierea proiectului	Proiectul prevede construcția unui complex sportiv multifuncțional ce va cuprinde: · sală pentru trântă dotată cu suprafață specială, materiale de protecție și echipamente necesare instruirii; · sală de volei (tip închis), amenajată conform standardelor pentru antrenamente și mini-competiții; · sală de baschet (tip închis), cu pardoseală sportivă modernă, panouri și echipamente profesionale; · spațiu pentru lupte de contact, dotat cu tatami, saci de antrenament, echipamente de protecție și zona de pregătire fizică; · vestiare, grupuri sanitare, spații tehnice și zone administrative. Complexul va fi proiectat pentru utilizare intensă, cu sisteme moderne de iluminat, ventilație și securitate, pentru a asigura un mediu adecvat activităților sportive pe tot parcursul anului.
Cost estimative	3 000 000 euro
Sursa de finanțare	10% APL, 90 % donatori externi
Rezultate estimate	· crearea unei infrastructuri sportive moderne, accesibilă pentru tineri, sportivi și comunitate; · creșterea numărului de antrenamente, activități și competiții găzduite la nivel local; · dezvoltarea ramurilor sportive tradiționale și moderne (trântă, lupte, baschet, volei); · stimularea unui stil de viață activ și reducerea comportamentelor de risc în rândul tinerilor; · crearea unui centru sportiv de referință pentru oraș și localitățile din jur.
Metode de evaluare (măsurare a efectelor proiectului)	- Monitorizarea continuă a implementării pusă în responsabilitatea persoanelor civile implicate în proiect - Metoda Comparativă

PROIECT Nr. 4

Titlul proiectului	Girația Inteligentă - Semaforizarea care fluidizează traficul în Ialoveni
Scop și direcții	Proiectul are ca scop îmbunătățirea siguranței rutiere și fluidizarea traficului în cel mai aglomerat punct de circulație al orașului — sensul giratoriu principal. Direcțiile proiectului includ reducerea timpilor de așteptare, prevenirea accidentelor, asigurarea traversării în siguranță pentru pietoni și crearea unui flux rutier mai previzibil.
Localizare	Zona Sud
Instituția responsabilă	Primăria orașului Ialoveni
Grupuri țintă	· Locuitorii orașului Ialoveni, care vor beneficia de un trafic mai sigur, mai predictibil și mai puțin aglomerat. · Pietonii, în special elevii, vârstnicii și persoanele cu mobilitate redusă, care vor avea treceri semaforizate și condiții sporite de traversare. · Conducătorii auto (navetiști, transport public, taxi, transport de mărfuri), care vor avea timpi de deplasare reduși și risc diminuat de coliziuni. · Instituțiile publice și agenții economici din zona centrală, pentru care fluidizarea traficului înseamnă accesibilitate mai bună și reducerea întârzierilor. · Serviciile de intervenție (Ambulanță, Pompieri, Poliție), care vor putea parcurge intersecția în condiții mai eficiente. · Municipality, prin îmbunătățirea managementului traficului și creșterea siguranței rutiere în punctul critic al orașului.
Descrierea proiectului	Proiectul prevede instalarea unui sistem modern de semaforizare inteligentă la sensul giratoriu principal, adaptat la volumul și dinamica traficului. Acțiunile propuse includ: · montarea stâlpilor și corpurilor de semafor pentru vehicule și pietoni; · instalarea senzorilor de trafic pentru reglarea dinamică a ciclurilor de culoare; · integrarea sistemului într-o platformă de monitorizare centralizată; · amenajarea trecerilor pietonale asistate de semafoare; · lucrări de marcaj, semnalizare și adaptare a infrastructurii existente. Sistemul de semaforizare inteligentă va permite ajustarea timpilor în funcție de orele de vârf, având ca rezultat o circulație mai eficientă și mai sigură.
Cost estimative	3 000 000 lei
Sursa de finanțare	10% APL, 90 % donator extern
Rezultate estimate	· fluidizarea traficului în zona sensului giratoriu principal, prin reducerea blocajelor; · creșterea nivelului de siguranță rutieră pentru pietoni și conducători auto; · reducerea numărului de incidente și coliziuni în intersecție; · optimizarea timpilor de deplasare în orele de vârf; · integrarea orașului în standardele moderne de management al traficului urban.
Metode de evaluare (măsurare a efectelor proiectului)	- Monitorizarea continuă a implementării pusă în responsabilitatea persoanelor civile implicate în proiect - Metoda Comparativă

Titlul proiectului	Sistem Modern de Colectare a Apelor Pluviale în Girația Centrală
Scop și direcții	Scopul proiectului este de a elimina fenomenul recurent al inundațiilor din sensul giratoriu principal, cauzat de volume mari de apă ce se revarsă din străzile Basarabia, Ștefan cel Mare și Alexandru cel Bun. Proiectul urmărește captarea, dirijarea și evacuarea eficientă a apelor pluviale pentru a asigura siguranța rutieră, mobilitatea urbană și protecția infrastructurii. Direcțiile-cheie includ: · colectarea apelor pluviale de pe arterele principale care converg spre giratoriu; · transportarea controlată a apelor către o rețea subterană modernizată; · prevenirea bălților, deteriorării carosabilului și blocajelor rutiere.
Localizare	Zona Sud
Instituția responsabilă	Primăria orașului Ialoveni
Grupuri țintă	· Locuitorii orașului Ialoveni, care vor beneficia de un trafic mai sigur, mai predictibil și mai puțin aglomerat. · Pietonii, în special elevii, vârstnicii și persoanele cu mobilitate redusă, care vor avea treceri semaforizate și condiții sporite de traversare. · Conducătorii auto (navetiști, transport public, taxi, transport de mărfuri), care vor avea timpi de deplasare reduși și risc diminuat de coliziuni. · Instituțiile publice și agenții economici din zona centrală, pentru care fluidizarea traficului înseamnă accesibilitate mai bună și reducerea întârzierilor. · Serviciile de intervenție (Ambulanță, Pompieri, Poliție), care vor putea parcurge intersecția în condiții mai eficiente. · Municipality, prin îmbunătățirea managementului traficului și creșterea siguranței rutiere în punctul critic al orașului.
Descrierea proiectului	· Proiectul prevede instalarea unui sistem integrat de colectare și evacuare a apelor pluviale în zona sensului giratoriu unde se intersectează cinci străzi: Basarabia, Ștefan cel Mare, Alexandru cel Bun, Petre Ștefănuță și Testișteanu. · Intervențiile propuse includ: · instalarea de guri de scurgere suplimentare pe toate cele cinci intrări în giratoriu, cu accent pe Basarabia, Ștefan cel Mare și Alexandru cel Bun — principalele colectoare de apă; · montarea unui colector subteran dimensionat pentru ploi abundente; · realizarea unei canalizări pluviale noi sau conectarea la rețeaua existentă după recalibrare; · lucrări de profilare a carosabilului pentru direcționarea naturală a scurgerii; · instalarea căminelor de vizitare, filtrelor și a echipamentelor de întreținere. · Proiectul va reduce presiunea hidrolică din zonă și va elimina acumulările de apă în giratoriu, care afectează frecvent traficul și siguranța participanților.
Cost estimative	2 000 000 lei
Sursa de finanțare	10% APL, 90 % donator extern
Rezultate estimate	· eliminarea inundațiilor frecvente din sensul giratoriu principal; · creșterea siguranței rutiere și reducerea riscului de accidente; · reducerea deteriorării carosabilului și a costurilor de întreținere; · fluidizarea traficului în cel mai important nod rutier al orașului; · îmbunătățirea mobilității urbane pe arterele Basarabia, Ștefan cel Mare, Alexandru cel Bun, Petre Ștefănuță și Testișteanu; · crearea unui sistem durabil de gestionare a apelor pluviale, adaptat la precipitațiile intense.
Metode de evaluare (măsurare a efectelor proiectului)	- Monitorizarea continuă a implementării pusă în responsabilitatea persoanelor civile implicate în proiect - Metoda Comparativă

Titlul proiectului	Amenajarea scuarului din strada Basarabia
Scop și direcții	Amenajarea unei zone de agrement prin crearea unor spații mai prietenoase, sigure și atractive, pentru un nivel de trai mai bun a locuitorilor.
Localizare	Zona Sud
Instituția responsabilă	Primăria orașului Ialoveni
Grupuri țintă	Beneficiari direcți: Locuitorii Străzii Basarabia și ai Zonalelor Adiacente. Copiii și Tinerii: Vor beneficia de terenul de joacă și de sport modern și sigur, esențial pentru dezvoltarea fizică și socializare. Părinții, Bunicii și Îngrijitorii: Vor avea un spațiu sigur și controlat unde își pot supraveghea copiii și se pot relaxa pe mobilierul urban.
Descrierea proiectului	Amenajarea unei zone de agrement prin crearea unor spații mai prietenoase, sigure și atractive, pentru un nivel de trai mai bun a locuitorilor: construirea rețelelor ingineresti (sistem electric, apeduct, havuz, sistem de irigare), amenajarea spațiilor verzi cu gazon, arbori și arbuști, amenajarea terenului de joacă și sport de care vor beneficia și copii, instalarea mobilierului urban și construcția unei parări.
Cost estimative	4 006 260 lei
Sursa de finanțare	10% APL, 90 % donator extern
Rezultate estimate	- Spațiu de Agrement Reabilitat: Crearea unui scuar complet amenajat și modernizat pe strada Basarabia, care devine o zonă funcțională de relaxare. - Infrastructură Inginerească Nouă: · Sistem de Iluminat Modern: Rețea electrică nouă și funcțională cu corpuri de iluminat eficiente, care asigură siguranța pe timp de noapte. · Rețea de Apă și Irigare: Un sistem de apeduct și sistem automatizat de irigare instalat pentru a susține spațiile verzi. · Element Acvatic: Un havuz funcțional (fântână arteziană), care adaugă valoare estetică și asigură un microclimat plăcut. - Spații Utilitare Amenajate: · Un teren de joacă sigur, modern și certificat pentru copii. · Un teren de sport multifuncțional (sau o zonă dedicată) pentru tineri și adulți. - Echipament Urban: Instalarea unui set complet de mobilier urban nou (bănci, coșuri de gunoi, rastele pentru biciclete). - Amenajări Peisagistice: Crearea de spații verzi extinse cu gazon, arbori și arbuști, asigurând o zonă verde matură. - Parcare pentru 18 automobile
Metode de evaluare (măsurare a efectelor proiectului)	- Monitorizarea continuă a implementării pusă în responsabilitatea persoanelor civile implicate în proiect - Metoda Comparativă

Titlul proiectului	Amenajarea drumului de acces și a parcărilor către piața agro-industrială cu ieșirea la str. N. Testițișeanu, or. Ialoveni
Scop și direcții	Scopul principal al acestui proiect este optimizarea infrastructurii de acces și fluidizarea traficului către și dinspre centrul orașului Ialoveni, asigurând astfel condiții de tranzacționare mai sigure, mai eficiente și mai civilizate pentru comercianți, cumpărători și vizitatori.
Localizare	Zona de SUD
Instituția responsabilă	Primăria orașului Ialoveni
Grupuri țintă	Comercianții, producătorii locali și vizitatorii pieței agro-industriale Locuitorii zonei Bozu, inclusiv străzii N. Testițișeanu și ai zonalelor adiacente care vor beneficia de fluidizarea traficului, de reducerea ambuteiajelor și de eliminarea parcărilor neautorizate care blocau anterior accesul în zonă.
Descrierea proiectului	1. Îmbunătățirea Accesibilității și Siguranței Rutiere: - Asigurarea unui drum de acces modern, bine semnalizat și durabil (cu suprafață rezistentă) care să facă legătura eficientă între strada Nicolae Testițișeanu și piață. - Reducerea riscului de accidente rutiere și pietonale în zona pieței prin delimitarea clară a fluxurilor de trafic și pietoni. 2. Fluidizarea Traficului și Reducerea Blocajelor: - Crearea unui număr suficient de locuri de parcare organizate și moderne, care să absoarbă fluxul de vehicule al clienților și comercianților. - Eliminarea aglomerației și a parcării haotice pe strada principală (N. Testițișeanu) și în zonele adiacente pieței, îmbunătățind circulația generală în oraș. 3. Creșterea Eficienței Economice și a Atractivității Pieței: - Îmbunătățirea experienței clienților și a condițiilor de lucru ale comercianților, ceea ce contribuie la creșterea volumului de tranzacții și la dezvoltarea economică a pieței. - Poziționarea Pieței Agro-Industriale ca un pol comercial civilizat și accesibil, aliniat la standardele de infrastructură urbană modernă.
Cost estimative	5 271 970 lei
Sursa de finanțare	10% APL, 90 % donator extern
Rezultate estimate	- Drum de Acces Modernizat: Construcția unui drum de acces nou de la strada N. Testițișeanu către piață, cu o fundație stabilă și o suprafață de rulare durabilă - Parcare Organizată: Amenajarea unui spațiu de parcare dimensionat corespunzător, cu un număr prestabilit de locuri (50 locuri), incluzând locuri dedicate persoanelor cu dizabilități. - Fluidizarea Traficului: Reducerea semnificativă a ambuteiajelor și a blocajelor rutiere pe strada N. Testițișeanu, generate anterior de căutarea locurilor de parcare sau de parcare nereglementară. - Creșterea Atractivității Pieței: Îmbunătățirea experienței clienților prin acces facil și parcare rapidă, ceea ce poate duce la o creștere a numărului de vizitatori și a volumului de tranzacții.
Metode de evaluare (măsurare a efectelor proiectului)	- Monitorizarea continuă a implementării pusă în responsabilitatea persoanelor civile implicate în proiect - Metoda Comparativă

Titlul proiectului	Ridicarea confortului vieții copiilor în incinta Grădiniței-creșă pentru copii Regina Maria din or. Ialoveni prin termo-eficientizarea construcției.
Scop și direcții	· Creșterea confortului termic în interiorul clădirii pe tot parcursul anului (răcoare vara și căldură iarna). · Reducerea substanțială a costurilor pentru încălzire și energie, permițând redirectionarea acestor resurse către nevoile educaționale și de dezvoltare ale copiilor. · Asigurarea unui mediu mai sănătos și sigur prin eliminarea problemelor legate de umiditate, mucegai și curenți de aer. · Prolungirea duratei de viață a structurii și îmbunătățirea aspectului estetic al clădirii.
Localizare	Zona de SUD
Instituția responsabilă	Primăria orașului Ialoveni
Grupuri țintă	497 de copii de la Grădinița nr. 5 „Regina Maria”, inclusiv 52 de copii cu cerințe educaționale speciale (CES) și 63 de specialiști
Descrierea proiectului	În cadrul proiectului este vizată zona veche degradată a orașului, care necesită de urgență reabilitare. Implementarea proiectului în cauză va asigura în primul rând confortul termic al copiilor și personalului pe timpul rece.
Cost estimative	4 000 000 lei
Sursa de finanțare	10% APL, 90 % donator extern
Rezultate estimate	· Clădirea grădiniței reabilitată și eficientizată energetic; · 497 de copii instituționalizați în condiții bune, inclusiv 52 copii cu Cerințe Educaționale Speciale; · Circa 750 de părinți ai copiilor siguri pe confortul și condițiile sănătoase pentru copiii lor; · 63 de membri ai colectivului educațional; · reducerea imediată a consumului de energie termică cu circa 30%. · Reducerea emisiilor de CO2 în atmosferă, astfel apropiind sarcinile asumate de Primăria orașului Ialoveni în reducerea emisiilor gazelor de seră în cadrul Convenției Europene a Primarilor pentru Energie și Climă.
Metode de evaluare (măsurare a efectelor proiectului)	- Monitorizarea continuă a implementării pusă în responsabilitatea persoanelor civile implicate în proiect - Metoda Comparativă

Titlul proiectului	Tranziție Energetică prin Instalarea Sistemului de Panouri Fotovoltaice la Grădinița nr. 5 „Regina Maria” Ialoveni
Scop și direcții	· Asigurarea independenței și sustenabilității energetice a Grădiniței-creșă „Regina Maria” din Ialoveni prin utilizarea unei surse de energie regenerabilă, în vederea reducerii semnificative a costurilor de operare și protejării mediului înconjurător · Reducerea substanțială a costurilor pentru energie, permițând redirecționarea acestor resurse către nevoile educaționale și de dezvoltare ale copiilor. · Diminuarea Amprentei de Carbon a grădiniței prin utilizarea energiei curate, contribuind la eforturile locale și naționale de combatere a schimbărilor climatice · Îmbunătățirea Imaginii Publice a instituției și a autorităților locale ca promotoare ale inovației, eficienței și responsabilității față de mediu.
Localizare	Zona de SUD
Instituția responsabilă	Primăria orașului Ialoveni
Grupuri țintă	497 de copii de la Grădinița nr. 5 „Regina Maria”, inclusiv 52 de copii cu cerințe educaționale speciale (CES) și 63 de specialiști
Descrierea proiectului	Prin instalarea unui sistem modern de panouri fotovoltaice, proiectul va asigura producerea energiei electrice necesare pentru consumul propriu direct din sursa solară. Acest lucru va avea un impact dublu: va reduce drastic costurile operaționale cu energia electrică, eliberând resurse financiare pentru activitățile educaționale, și va diminua amprenta de carbon a instituției. Implementarea sistemului fotovoltaic contribuie direct la confortul copiilor și la educația lor ecologică, oferind un exemplu practic de utilizare a energiei curate în comunitatea din Ialoveni.
Cost estimative	651 000 lei
Sursa de finanțare	10% APL, 90 % donator extern
Rezultate estimate	· Instalarea și punerea în funcțiune a unui sistem de panouri fotovoltaice de o anumită capacitate (30 kWp) pe acoperișul clădirii Grădiniței; · 497 de copii instituționalizați în condiții bune, inclusiv 52 copii cu Cerințe Educaționale Speciale;; · Circa 750 de părinți ai copiilor siguri pe confortul și condițiile sănătoase pentru copiii lor; · 63 de membri ai colectivului educațional; · reducerea imediată a consumului de energie electrică cu circa 60%. · Reducerea emisiilor de CO₂ în atmosferă, astfel apropiind sarcinile asumate de Primăria orașului Ialoveni în reducerea emisiilor gazelor de seră în cadrul Convenției Europene a Primarilor pentru Energie și Climă.
Metode de evaluare (măsurare a efectelor proiectului)	- Monitorizarea continuă a implementării pusă în responsabilitatea persoanelor civile implicate în proiect - Metoda Comparativă

Titlul proiectului	Construcția Sălii Festive Multifuncționale - Spațiu Esențial pentru Educație, Cultură și Comunitate la Grădinița nr. 5 „Regina Maria”
Scop și direcții	- Crearea unui Spațiu Dedicat pentru Dezvoltare: Asigurarea unui mediu optim și sigur pentru desfășurarea serbărilor, spectacolelor, concursurilor și a altor evenimente care stimulează creativitatea, talentele artistice și încrederea în sine a copiilor. Punerea la dispoziție a unui spațiu versatil, care poate fi utilizat și pentru activități sportive și de gimnastică pe vreme nefavorabilă, contribuind la dezvoltarea fizică. - Îmbunătățirea Relației Comunitare: Crearea unui centru comunitar care poate găzdui evenimente și întâlniri cu părinții și membrii comunității, consolidând legătura dintre grădiniță, familie și societatea locală. - Modernizarea Infrastructurii: Extinderea spațiului util al grădiniței cu o structură nouă și modernă, adaptată standardelor actuale de siguranță și funcționalitate.
Localizare	Zona de SUD
Instituția responsabilă	Primăria orașului Ialoveni
Grupuri țintă	497 de copii de la Grădinița nr. 5 „Regina Maria”, inclusiv 52 de copii cu cerințe educaționale speciale (CES) și 63 de specialiști
Descrierea proiectului	În cadrul proiectului este vizată zona veche degradată a orașului, care necesită de urgență reabilitare. Implementarea proiectului în cauză va asigura în primul rând confortul termic al copiilor și personalului pe timpul rece.
Cost estimative	3 800 000 lei
Sursa de finanțare	50 % APL, 50 % donator extern
Rezultate estimate	- Construcție Finalizată și Echipată: Realizarea unei săli festive noi, moderne, complet funcționale, cu o suprafață utilă suficientă pentru a găzdui toți copiii și părinții - Dotări Tehnice: Sala va fi dotată cu echipament audio-video (sistem de sonorizare, proiector) și iluminat scenic, adecvat pentru spectacole și proiecții - Spațiu Polivalent: Crearea unui spațiu versatil, care poate fi transformat rapid din sală de spectacole în sală de sport/gimnastică sau spațiu de întrunire, printr-un mobilier modular și ușor de gestionat - Dezvoltare Artistică și Socială: Asigurarea unui cadru adecvat pentru desfășurarea regulată și în condiții optime a serbărilor, pieselor de teatru, și a orelor de muzică și dans. - Îmbunătățirea Imaginii Instituției: Grădinița „Regina Maria” se va poziționa ca o instituție modernă, cu dotări complete, crescându-și atractivitatea și reputația în rândul comunității Ialoveni.
Metode de evaluare (măsurare a efectelor proiectului)	- Monitorizarea continuă a implementării pusă în responsabilitatea persoanelor civile implicate în proiect - Metoda Comparativă

Titlul proiectului	Tranziție Energetică prin Instalarea Sistemului de Panouri Fotovoltaice la Școala de Arte Ialoveni
Scop și direcții	· asigurarea independenței și sustenabilității energetice a Școlii de Arte din Ialoveni prin utilizarea unei surse de energie regenerabilă, în vederea reducerii semnificative a costurilor de operare și protejării mediului înconjurător · Reducerea substanțială a costurilor pentru energie, permițând redirectionarea acestor resurse către nevoile educaționale și de dezvoltare ale elevilor. · Diminuarea Amprentei de Carbon a școlii prin utilizarea energiei curate, contribuind la eforturile locale și naționale de combatere a schimbărilor climatice · Îmbunătățirea Imaginii Publice a instituției și a autorităților locale ca promotoare ale inovației, eficienței și responsabilității față de mediu.
Localizare	Zona de SUD
Instituția responsabilă	Primăria orașului Ialoveni
Grupuri țintă	Tinerii de vârstă școlară din Ialoveni și din localitățile învecinate, profesorii Asociația Nevăzătorilor, care au sediul în această clădire Biblioteca raională, cu sediul la etajul 1 al clădirii.
Descrierea proiectului	Prin instalarea unui sistem modern de panouri fotovoltaice, proiectul va asigura producerea energiei electrice necesare pentru consumul propriu direct din sursa solară. Acest lucru va avea un impact dublu: va reduce drastic costurile operaționale cu energia electrică, eliberând resurse financiare pentru activitățile educaționale, și va diminua amprenta de carbon a instituției. Implementarea sistemului fotovoltaic contribuie direct la confortul elevilor și la educația lor ecologică, oferind un exemplu practic de utilizare a energiei curate în comunitatea din Ialoveni.
Cost estimative	175 000 lei
Sursa de finanțare	10% APL, 90 % donator extern
Rezultate estimate	· Instalarea și punerea în funcțiune a unui sistem de panouri fotovoltaice de o anumită capacitate (20 kWp) pe acoperișul clădirii; · 420 de copii instituționalizați în condiții bune; · 30 de membri ai colectivului educațional; · reducerea imediată a consumului de energie electrică cu circa 60%. · Reducerea emisiilor de CO₂ în atmosferă, astfel apropiind sarcinile asumate de Primăria orașului Ialoveni în reducerea emisiilor gazelor de seră în cadrul Convenției Europene a Primarilor pentru Energie și Climă.
Metode de evaluare (măsurare a efectelor proiectului)	- Monitorizarea continuă a implementării pusă în responsabilitatea persoanelor civile implicate în proiect - Metoda Comparativă

Titlul proiectului	Amenajarea scuarului Școlii de arte și bibliotecii raionale, fortificarea incluziunii sociale, asigurarea accesului la artă și cultură a persoanelor social vulnerabile și celor cu necesități speciale
Scop și direcții	Reabilitarea sferei social-culturale în mediul urban - Modernizarea domeniului educației în zonele urbane defavorizate și implicarea tinerilor.
Localizare	Zona de SUD
Instituția responsabilă	Primăria orașului Ialoveni
Grupuri țintă	Tinerii de vârstă școlară din Ialoveni și din localitățile învecinate, profesorii care pot practica cu elevii activități în aer liber; instituția care poate dezvolta spectrul de servicii, inclusiv, artă teatrală.
Descrierea proiectului	· Implementarea proiectului în cauză va asigura în primul rând posibilitatea de practicare a artei în aer liber, precum pictura, arta teatrală, arta comunicării. · Acțiuni de sensibilizare a populației și colectare de fonduri prin organizarea unor activități cu implicarea profesorilor și elevilor Școlii de arte. · Înnoirea inventarului școlii de arte; · Amenajarea spațiului aferent construcției pentru recreere și petrecerea evenimentelor în spațiu liber (scenă în aer liber, instalarea băncilor, amenajarea spațiului de recreere pentru elevi) · Iluminare publică de tip LED a sectorului menționat; · Înverzirea spațiului aferent prin plantarea arborilor și arbuștilor și pavarea drumurilor de acces la intrarea în instituție. · Promovarea Școlii de Arte din or. Ialoveni prin efectuarea unui turneu național, internațional și localitățile înfrățite; · - Organizarea Zilei ușilor deschise "Arta este pentru toți" și "Biblioteca – o ușă spre numeroase vieți", cu implicarea Ialovenenilor de diversa vârstă, din diverse grupuri sociale și necesități speciale.
Cost estimative	900 000 lei
Sursa de finanțare	20% APL, 80 % donator extern
Rezultate estimate	Crearea condițiilor decente pentru copiii din oraș și din localitățile învecinate și a diverselor grupuri sociale la educația artistică, și asigurarea continuității activităților Școlii de Arte; - Asigurarea dreptului la informație și liberului acces la servicii tradiționale cât și bazate pe tehnologii moderne; - Promovarea imaginii bibliotecii în comunitate, stimularea interesului pentru lectură și cunoaștere.
Metode de evaluare (măsurare a efectelor proiectului)	- Monitorizarea continuă a implementării pusă în responsabilitatea persoanelor civile implicate în proiect - Metoda Comparativă

Titlul proiectului	Reconstrucția sălii festive a Școlii de Arte Ialoveni
Scop și direcții	Proiectul urmărește modernizarea completă a sălii festive a Școlii de Arte din Ialoveni, astfel încât spațiul să devină unul funcțional, sigur și atractiv pentru activități educaționale, culturale și comunitare. Direcțiile principale vizează îmbunătățirea condițiilor pentru repetiții, spectacole, recitaluri, expoziții și evenimente publice, precum și crearea unui mediu adecvat pentru dezvoltarea artistică a elevilor.
Localizare	Zona de SUD
Instituția responsabilă	Primăria orașului Ialoveni
Grupuri țintă	Tinerii de vârstă școlară din Ialoveni și din localitățile învecinate, profesorii care pot practica cu elevii activități în aer liber; instituția care poate dezvolta spectrul de servicii, inclusiv, artă teatrală.
Descrierea proiectului	Proiectul prevede reconstrucția capitală a sălii festive existente, aflată într-o stare care nu mai corespunde necesităților actuale. Lucrările includ: · consolidarea elementelor structurale și reparația capitală a spațiului; · modernizarea sistemelor de iluminat, ventilație și acustică; · instalarea unui sistem tehnic adecvat pentru activități artistice (sonorizare, iluminat scenic, echipament multimedia); · înlocuirea integrală a mobilierului uzat cu scaune ergonomice și modulare; · reamenajarea scenei, cabinelor și spațiilor auxiliare; · dotarea sălii cu echipamente pentru repetiții și evenimente muzical-coregrafice. Prin această intervenție, sala va deveni un spațiu modern, adaptat standardelor actuale pentru instituțiile de educație artistică.
Cost estimative	1 000 000 lei
Sursa de finanțare	20% APL, 80 % donator extern
Rezultate estimate	· o sală festivă modernizată, cu o capacitate optimă pentru repetiții și spectacole; · condiții îmbunătățite pentru procesul educațional artistic și activitățile extracurriculare; · creșterea numărului de evenimente culturale organizate de Școala de Arte și de comunitatea locală; · un mediu stimulativ pentru elevi, care contribuie la dezvoltarea talentelor și la promovarea culturii locale; · creșterea vizibilității instituției și a atractivității programelor educaționale oferite.
Metode de evaluare (măsurare a efectelor proiectului)	- Monitorizarea continuă a implementării pusă în responsabilitatea persoanelor civile implicate în proiect - Metoda Comparativă

Titlul proiectului	Muzeul Turnului de Apă - renașterea unui reper urban
Scop și direcții	Scopul proiectului este transformarea vechiului turn de apă într-un obiectiv cultural și turistic, care să pună în valoare patrimoniul local și identitatea orașului. Direcțiile proiectului includ conservarea structurii istorice, amenajarea unei expoziții permanente și crearea unui spațiu atractiv pentru vizitatori, locuitori și turiști.
Localizare	Zona de SUD
Instituția responsabilă	Primăria orașului Ialoveni
Grupuri țintă	· Locuitorii orașului Ialoveni; · tinerii, elevii și instituțiile educaționale; · turiștii și vizitatorii orașului; · agenții economici locali (prin creșterea fluxului turistic); · municipalitatea, prin valorizarea unui obiect existent și creșterea atractivității urbane.
Descrierea proiectului	Proiectul prevede reconstrucția, reparația și revitalizarea turnului de apă pentru a-l transforma într-un mic muzeu urban și punct de interes turistic. Intervențiile propuse includ: · consolidarea structurii existente și restaurarea elementelor arhitecturale originale; · amenajarea interiorului ca spațiu muzeal: panouri informative, fotografii istorice, expoziții despre evoluția infrastructurii orașului și istoria serviciilor comunale; · instalarea unei platforme de observare (acolo unde structura permite) sau a unui mic spațiu panoramic la nivel superior; · iluminare arhitecturală exterioară pentru a transforma turnul într-un punct vizual emblematic pe timp de noapte; · amenajarea zonei din jurul turnului cu alei, mobilier urban, panouri turistice, indicatoare și spații verzi; · integrarea turnului într-o rută turistică locală – „Descoperă Ialoveniul”. Turnul devine astfel un obiect cultural, educativ și turistic, valorificând patrimoniul industrial al orașului.
Cost estimative	1 000 000 lei
Sursa de finanțare	20% APL, 80 % donator extern
Rezultate estimate	· revitalizarea unui simbol urban și integrarea lui în circuitul turistic local; · crearea unui spațiu muzeal unic, cu valoare educativă pentru copii și tineri; · creșterea atractivității orașului pentru vizitatori, turiști și delegații oficiale; · conservarea patrimoniului arhitectural și industrial al orașului; · îmbunătățirea imaginii zonei și crearea unui reper vizual modern.
Metode de evaluare (măsurare a efectelor proiectului)	- Monitorizarea continuă a implementării pusă în responsabilitatea persoanelor civile implicate în proiect - Metoda Comparativă

Titlul proiectului	Green Recovery CAV Ialoveni - Închiderea gunoiștii și renașterea zonei
Scop și direcții	Scopul proiectului este de a reconstrui și reabilita un teren degradat — actuala groapă de gunoi — prin închiderea corectă, acoperirea cu strat fertil și reabilitarea spațiului, concomitent cu crearea unei infrastructuri moderne de gestionare voluntară a deșeurilor. Direcțiile principale sunt: · stoparea contaminării mediului (sol, ape, aer) prin neutralizarea gunoiștii existente; · prevenirea degradării ulterioare și a riscurilor sanitare asociate depozitării necontrolate; · promovarea colectării selective / voluntare a deșeurilor pentru comunitate; · transformarea suprafeței în spațiu funcțional de colectare selective a deșeurilor; · îmbunătățirea calității aerului și a mediului urban prin vegetație nouă.
Localizare	Zona Sud
Instituția responsabilă	Primăria orașului Ialoveni, ÎM Gospodăria Locativ-Comunală Ialoveni
Grupuri țintă	· locuitorii orașului (familie, copii, vârstnici), care vor beneficia de mediu mai curat și spațiu de recreere; · întreaga comunitate — prin reducerea riscurilor sanitare și de poluare; · generațiile viitoare — datorită mediului reabilitat și gestionării durabile a deșeurilor; · municipalitatea / administrația locală — prin reducerea costurilor și riscurilor legate de gunoiște, prin spații verzi; · mediu — sol, aer, biodiversitate locală; · cei care se implică voluntar / comunitar (ONG-uri, grupuri de inițiativă), care pot sprijini gestionarea deșeurilor și întreținerea spațiului.

	Proiectul cuprinde următoarele lucrări: excavare și acoperire a gunoiștii, stratul de impermeabilizare (lut sau alt material), stratul fertil, amenajarea solului, plantarea copacilor, amenajarea infrastructurii de colectare a deșeurilor, containere/puncte de colectare, lucrări de landscaping și întreținere inițială. Acestea vor fi organizate precum urmează: 1. Închiderea gunoiștii · sub stratul de deșeuri existente se va turna un strat de lut (sau alt strat impermeabil / semipermeabil), pentru a limita infiltrarea apei și migrarea levigatului. Aceasta previne contaminarea solului și a apelor subterane. · deasupra stratului impermeabil se va adăuga un strat fertil / sol curat care să permită creșterea vegetației. Aceasta este o practică comună în „restaurarea gropilor de gunoi” și permite transformarea zonei într-o suprafață utilă. 2. Amenajarea unei rețele de colectare voluntară a deșeurilor · instalarea containerelor de colectare selectivă accesibile locuitorilor; · organizarea periodică sau permanentă a colectării deșeurilor reciclabile și compostabile; · dotări pentru gestionarea deșeurilor (sortare, composter, spații pentru selecție etc.). · iluminarea zonei prin instalarea pilonilor de lumină. Această parte este în linie cu politicile și recomandările pentru gestionarea eficientă a deșeurilor municipale — reducerea volumului de deșeuri care ajung la depozite/gunoști, reciclare, compostare, protecția mediului. 3. Plantare de copaci · după stabilizarea solului și asigurarea stratului fertil, se vor planta copaci și arbuști; · crearea unei suprafețe verzi permanente care să contribuie la purificarea aerului, reducerea prafului, îmbunătățirea microclimatului local — un plus important pentru calitatea vieții.
Cost estimative	18 000 000 lei
Sursa de finanțare	10% APL, 90 % donator extern
Rezultate estimate	· groapă de gunoi închisă în siguranță, fără risc de contaminare a solului / apelor / mediului; · reducerea volumului de deșeuri abandonate — datorită infrastructurii de colectare voluntară; · creșterea conștientizării comunității privind gestionarea responsabilă a deșeurilor; · îmbunătățirea calității aerului și microclimatului local, datorită copacilor plantați; · contribuție la protecția mediului, la sănătatea publică și la imaginea urbană a zonei.
Metode de evaluare (măsurare a efectelor proiectului)	- Monitorizarea continuă a implementării pusă în responsabilitatea persoanelor civile implicate în proiect - Metoda Comparativă

PROIECT Nr. 16

Titlul proiectului	Lumina viitorului: tranziție la iluminat stradal eficient și inteligent
Scop și direcții	Îmbunătățirea calității vieții cetățenilor și eficientizarea gestiunii urbane prin modernizarea integrală a rețelei de iluminat stradal, înlocuind corpurile de iluminat energofage cu tehnologie LED de înaltă eficiență. Acest lucru va genera economii substanțiale la bugetul local și va crește nivelul de siguranță și confort pe tot teritoriul orașului Ialoveni.
Localizare	Suprafața orașului Ialoveni
Instituția responsabilă	Primăria orașului Ialoveni
Grupuri țintă	· Cetățenii Rezidenți: Toți locuitorii Ialoveniului beneficiază de siguranță sporită pe străzi, de un confort vizual crescut și de un sentiment general îmbunătățit de bunăstare pe timpul nopții. · Șoferii și Pietonii: Beneficiază direct de vizibilitate optimă și uniformă pe străzile principale și secundare, reducând riscul de accidente rutiere și pietonale. · Mediul de Afaceri Local: Afacerile care funcționează seara (restaurante, magazine, servicii) beneficiază de un mediu urban mai atractiv și mai sigur pentru clienți. · Turiștii și Vizitatorii: Percep orașul ca fiind mai modern, sigur și bine organizat. · Mediul Înconjurător: Beneficiar pe termen lung, prin reducerea emisiilor de dioxid de carbon și a poluării luminoase nejustificate.
Descrierea proiectului	Realizarea proiectului de modernizare a iluminatului stradal în Ialoveni va începe cu o fază esențială de Audit și Proiectare Tehnică. La etapa de Execuție și Montaj va avea loc demontarea și casarea ecologică a corpurilor de iluminat vechi, urmată de instalarea fizică a noilor sisteme LED de înaltă performanță pe toți stâlpii din oraș. Tot în această fază se vor realiza și lucrările de reparație sau modernizare a rețelei electrice de alimentare, acolo unde este necesar. Paralel cu montajul fizic, are loc Integrarea Sistemului Inteligent (Telegestiune), elementul care transformă proiectul în unul „Smart City”. Se vor monta module de control în fiecare corp LED și se va configura platforma software centrală, care va permite personalului Primăriei să monitorizeze, să regleze intensitatea luminii (dimare) și să programeze iluminatul de la distanță, în funcție de trafic și oră.
Cost estimative	25 000 000 lei
Sursa de finanțare	10% APL, 90 % donator extern
Rezultate estimate	· Reducere Drastică a Consumului: Se estimează o diminuare a consumului de energie electrică cu 60% – 80% la nivelul întregului sistem de iluminat public, ca urmare directă a înlocuirii lămpilor vechi cu sisteme LED. · Economii Bugetare Semnificative: Eliberarea anuală a unei sume substanțiale din bugetul local, care era anterior alocată plăților pentru energia electrică. Aceste fonduri vor fi redirectionate către alte necesități de dezvoltare urbană și socială. · Creșterea Siguranței Rutiere și Pietonale: Asigurarea unui nivel de iluminare uniform, optim și conform standardelor, care va reduce riscul de accidente rutiere și va îmbunătăți vizibilitatea pe timp de noapte. · Reducerea Amprentei de Carbon: Evitarea emiterii unei cantități semnificative de dioxid de carbon în atmosferă anual, contribuind direct la obiectivele de mediu ale Republicii Moldova. · Modernizarea Infrastructurii: Punerea în funcțiune a unei rețele de iluminat modernă, bazată pe tehnologie Smart, pregătită pentru integrarea viitoare a altor soluții de tip „Smart City” (ex: senzori de trafic, senzori de poluare).
Metode de evaluare (măsurare a efectelor proiectului)	- Monitorizarea continuă a implementării pusă în responsabilitatea persoanelor civile implicate în proiect - Metoda Comparativă

Titlul proiectului	Ialoveni - Solar Power City Parc
Scop și direcții	Asigurarea Independenței și Sustenabilității Energetice a Orașului Ialoveni prin Construirea și Racordarea la Rețea a Parcului Fotovoltaic cu o Capacitate Instalată de 1 MW
Localizare	Zona de Nord-Vest
Instituția responsabilă	Primăria orașului Ialoveni
Grupuri țintă	Comunitatea orașului Ialoveni
Descrierea proiectului	Proiectul vizează construirea unui parc fotovoltaic (PV) cu o capacitate instalată de 1 Megawatt (MW) pe teritoriul administrativ al orașului Ialoveni, reprezentând o investiție strategică majoră în dezvoltarea durabilă și autonomia energetică locală. Centrala va utiliza panouri fotovoltaice de înaltă performanță (panouri de tip mono-cristalin de 550 Wp sau mai mult), montate pe structuri fixe care maximizează expunerea la soare, conectate la invertoare de înaltă eficiență, de tip <i>on-grid</i> sau <i>central</i>, care vor converti energia solară captată în energie electrică de curent alternativ, compatibilă cu rețeaua națională. Parcul va genera o cantitate anuală estimată de energie electrică de aproximativ 1.200 - 1.400 MWh, suficientă pentru a acoperi necesarul energetic al unui număr semnificativ de instituții publice sau pentru a fi vândută în rețea, asigurând un venit constant către ÎMGLC Ialoveni. Racordarea la sistemul energetic se va face printr-un punct de conexiune dedicat, cu instalarea de echipamente de protecție, măsurare și un sistem complex de monitorizare și control de la distanță (SCADA).
Cost estimative	13 741 333, 23 lei
Sursa de finanțare	10% APL, 90 % donator extern
Rezultate estimate	· Instalarea și punerea în funcțiune a unui sistem de panouri fotovoltaice de o anumită capacitate (1 MWp); · reducerea imediată a consumului de energie electrică pentru clădirile publice și iluminatul stradal cu 95%. · Reducerea emisiilor de CO₂ în atmosferă (600-800t CO₂ pe an), astfel apropiind sarcinile asumate de Primăria orașului Ialoveni în reducerea emisiilor gazelor de seră în cadrul Convenției Europene a Primarilor pentru Energie și Climă. · Generarea unui flux anual de venituri din vânzarea energiei electrice, contribuind la creșterea bugetului local. · Generarea de locuri de muncă temporare pe durata construcției și de locuri de muncă permanente (2-3 posturi) pentru mentenanța și operarea parcului. · Utilizarea Eficientă a Terenului: Valorificarea unui teren care altfel ar fi fost neproductiv sau slab utilizat.
Metode de evaluare (măsurare a efectelor proiectului)	- Monitorizarea continuă a implementării pusă în responsabilitatea persoanelor civile implicate în proiect - Metoda Comparativă

PROIECT Nr. 18

Titlul proiectului	Tranziție Energetică prin Instalarea Sistemului de Panouri Fotovoltaice la Grădinița nr. 1 „Andrieș” Ialoveni
Scop și direcții	· asigurarea independenței și sustenabilității energetice a Grădiniței-creșă „Andrieș” din Ialoveni prin utilizarea unei surse de energie regenerabilă, în vederea reducerii semnificative a costurilor de operare și protejării mediului înconjurător · Reducerea substanțială a costurilor pentru energie, permițând redirectionarea acestor resurse către nevoile educaționale și de dezvoltare ale copiilor. · Diminuarea Amprentei de Carbon a grădiniței prin utilizarea energiei curate, contribuind la eforturile locale și naționale de combatere a schimbărilor climatice · Îmbunătățirea Imaginii Publice a instituției și a APL ca promotoare ale inovației, eficienței și responsabilității față de mediu.
Localizare	Zona de Centru
Instituția responsabilă	Primăria orașului Ialoveni
Grupuri țintă	420 de copii de la Grădinița nr. 1 „Andrieș”, inclusiv 15 copii cu cerințe educaționale speciale (CES) și părinții acestora și 60 de specialiști
Descrierea proiectului	Prin instalarea unui sistem modern de panouri fotovoltaice, proiectul va asigura producerea energiei electrice necesare pentru consumul propriu direct din sursa solară. Acest lucru va avea un impact dublu: va reduce drastic costurile operaționale cu energia electrică, eliberând resurse financiare pentru activitățile educaționale, și va diminua amprenta de carbon a instituției. Implementarea sistemului fotovoltaic contribuie direct la confortul copiilor și la educația lor ecologică, oferind un exemplu practic de utilizare a energiei curate în comunitatea din Ialoveni.
Cost estimative	439 000 lei
Sursa de finanțare	10% APL, 90 % donator extern
Rezultate estimate	· Instalarea și punerea în funcțiune a unui sistem de panouri fotovoltaice de o anumită capacitate (25 kWp) pe acoperișul clădirii Grădiniței; · 420 de copii instituționalizați în condiții bune; · Circa 600 de părinți ai copiilor siguri pe confortul și condițiile sănătoase pentru copiii lor; · 60 de membri ai colectivului educațional; · reducerea imediată a consumului de energie electrică cu 60%. · Reducerea emisiilor de CO2 în atmosferă, astfel apropiind sarcinile asumate de Primăria orașului Ialoveni în reducerea emisiilor gazelor de seră în cadrul Convenției Europene a Primarilor pentru Energie și Climă.
Metode de evaluare (măsurare a efectelor proiectului)	- Monitorizarea continuă a implementării pusă în responsabilitatea persoanelor civile implicate în proiect - Metoda Comparativă

Titlul proiectului	Liderism Verde: Asigurarea Autonomiei Energetice prin Instalarea Sistemului de Panouri Fotovoltaice la Primăria orașului Ialoveni
Scop și direcții	· Să se poziționeze Primăria ca lider în implementarea soluțiilor inovatoare și ecologice la nivel local, inspirând cetățenii și mediul de afaceri să adopte practici similare. · asigurarea independenței și sustenabilității energetice a clădirii primăriei prin utilizarea unei surse de energie regenerabilă, în vederea reducerii semnificative a costurilor de operare și protejării mediului înconjurător · Reducerea substanțială a costurilor pentru energie, permițând redirecționarea acestor resurse către alte cheltuieli de dezvoltare a serviciilor publice. · Diminuarea Amprente de Carbon a școlii prin utilizarea energiei curate, contribuind la eforturile locale și naționale de combatere a schimbărilor climatice · Îmbunătățirea Imaginii Publice a instituției și a autorităților locale ca promotoare ale inovației, eficienței și responsabilității față de mediu.
Localizare	Zona de centru
Instituția responsabilă	Primăria orașului Ialoveni
Grupuri țintă	Personalul din primărie, cetățenii și contribuabilii Personalul sectorului nr. 1 al Inspectoratului de Poliție Ialoveni Personalul direcției de asistență socială comunitară.
Descrierea proiectului	Prin instalarea unui sistem modern de panouri fotovoltaice, proiectul va asigura producerea energiei electrice necesare pentru consumul propriu direct din sursa solară. Acest lucru va avea un impact dublu: va reduce drastic costurile operaționale cu energia electrică, eliberând resurse financiare pentru alte servicii publice, și va diminua amprenta de carbon a instituției. Implementarea sistemului fotovoltaic contribuie direct la confortul personalului și cetățenilor care vin la audiență, oferind un exemplu practic de utilizare a energiei curate în comunitatea din Ialoveni.
Cost estimative	256 000 lei
Sursa de finanțare	10% APL, 90 % donator extern
Rezultate estimate	· Instalarea și punerea în funcțiune a unui sistem de panouri fotovoltaice de o anumită capacitate (15 kWp) pe acoperișul clădirii; · reducerea imediată a consumului de energie electrică cu circa 60%. · Reducerea emisiilor de CO2 în atmosferă, astfel apropiind sarcinile asumate de Primăria orașului Ialoveni în reducerea emisiilor gazelor de seră în cadrul Convenției Europene a Primarilor pentru Energie și Climă.
Metode de evaluare (măsurare a efectelor proiectului)	- Monitorizarea continuă a implementării pusă în responsabilitatea persoanelor civile implicate în proiect - Metoda Comparativă

Titlul proiectului	Grădinița Moldova – Spațiu modern pentru educație timpurie în Ialoveni
Scop și direcții	Scopul proiectului este de a oferi copiilor din Ialoveni un mediu educațional modern, sigur și stimulat, adaptat standardelor internaționale pentru învățământul preșcolar. Direcțiile proiectului includ: · dezvoltarea infrastructurii educaționale pentru educație timpurie; · crearea unui mediu sigur și atractiv, cu spații interioare și exterioare moderne; · promovarea activităților interactive și a dezvoltării fizice, cognitive și sociale a copiilor; · dotarea grădiniței cu echipamente moderne pentru joacă și învățare.
Localizare	Zona de Centru
Instituția responsabilă	Primăria orașului Ialoveni
Grupuri țintă	· Copiii din comunitate (350 copii direct); · Părinții și familiile, care beneficiază de condiții moderne de educație și siguranță; · Personalul educațional, prin spații adecvate și echipamente moderne; · Comunitatea locală, prin dezvoltarea infrastructurii și creșterea calității vieții.
Descrierea proiectului	Proiectul prevede construcția unei grădinițe moderne pentru 350 de copii, organizată pe 6 grupe, cu toate facilitățile necesare: · Clădire educațională: săli de clasă luminoase, spații pentru activități artistice și educative, bibliotecă, grupuri sanitare moderne, spații administrative și pentru personalul educațional; · Teren amenajat: curte exterioară sigură, zonă de joacă echipată cu structuri moderne, spațiu pentru activități sportive și recreative; · Echipamente de joacă: tobogane, leagăne, carusele, zone pentru jocuri de construcție și jocuri educative; · Siguranță și accesibilitate: garduri, alei pavate, iluminat exterior, acces pentru persoanele cu mobilitate redusă; · Dotări moderne: mobilier ergonomic pentru copii, echipamente IT pentru activități educative, materiale didactice. Grădinița va asigura un spațiu prietenos, sigur și stimulat pentru dezvoltarea armonioasă a copiilor.
Cost estimative	30 000 000 lei
Sursa de finanțare	10% APL, 90 % donator extern
Rezultate estimate	· Capacitate educațională pentru 350 copii în 6 grupe; · Mediu sigur, modern și atractiv pentru dezvoltarea copiilor; · Promovarea activităților interactive, artistice și sportive; · Creșterea calității infrastructurii educaționale în comunitate; · Reducerea presiunii asupra grădinițelor existente și diminuarea listelor de așteptare; · Sprijin pentru părinți și comunitate prin crearea unui serviciu public esențial și modern.
Metode de evaluare (măsurare a efectelor proiectului)	- Monitorizarea continuă a implementării pusă în responsabilitatea persoanelor civile implicate în proiect - Metoda Comparativă

Titlul proiectului	Conectivitate și Mobilitate prin construcția drumului de ocolire str. L. Rebreanu – str. Grădinilor (continuare), în orașul Ialoveni
Scop și direcții	Drumul de ocolire cuprinde Str. L. Rebreanu și Str. Grădinilor (prin livada de nuci). Are ca scop decongestionarea rutieră a străzii Alexandru cel Bun (centrul or. Ialoveni) și ca rezultat sporirea calității vieții a cetățenilor din zona centrală. Totodată va face mai ușor accesul pentru locuitorii din sect. Pietre, Albeni, Chersăcel, Livada și Policlinica cu efect de dezvoltare urbană a acestor sectoare și revitalizare socială și economică a orașului.
Localizare	Zona de Nord-Est – Zona Centru
Instituția responsabilă	Primăria orașului Ialoveni
Grupuri țintă	Peste 10 mii de locuitori și persoane care tranzitează sectoarele Centru și Bozu din orașul Ialoveni
Descrierea proiectului	Construirea pistei pentru bicicliști cu lungimea de 2610m, pentru tranzitarea str. Alexandru cel Bun - str. Liviu Rebreanu - str. Grădinilor - str. Basarabia, cu acces către zona de agrement Teatrul de vară din sectorul Bozu a orașului Ialoveni și construirea drumului de ocolire cu lungimea de 1260m, pentru asigurarea inter-conexiunii mai multor sectoare ale orașului Ialoveni.
Cost estimative	8 998 715 lei
Sursa de finanțare	15% APL, 85 % ONDRL
Rezultate estimate	· Construcția drumului de ocolire complet funcțional, cu o lungime de 1.260 de metri · Construirea pistei pentru bicicliști cu o lungime totală de 2.610 metri · Timp Redus de Tranzit: Scurtarea timpului de deplasare pentru locuitorii din sectoarele menționate care doresc să ajungă în alte părți ale orașului. · Siguranța Cicliștilor și Pietonilor: Creșterea substanțială a siguranței prin separarea fluxului de bicicliști de traficul auto, datorită pistei dedicate · Decongestionarea Rutieră: Reducerea semnificativă a traficului de tranzit și a ambuteiajelor pe strada Alexandru cel Bun (zona centrală).
Metode de evaluare (măsurare a efectelor proiectului)	- Monitorizarea continuă a implementării pusă în responsabilitatea persoanelor civile implicate în proiect - Metoda Comparativă

8. Implementarea, monitorizarea și evaluarea strategiei

8.1. Implementarea Strategiei

8.1.1. Structura de coordonare:

Pentru a asigura o guvernare eficientă și participativă a procesului de implementare a Strategiei, se va institui Unitatea de Implementare a Strategiei (UIS) – un mecanism de coordonare interinstituțională, responsabil de planificarea operațională, monitorizarea progresului și facilitarea colaborării dintre actorii implicați. UIS va activa sub coordonarea Primarului orașului Ialoveni și va include, după caz, următoarea componență:

-  **Reprezentanți ai administrației publice locale, inclusiv responsabili pe domenii (urbanism, investiții, mediu, protecție socială, sănătate și educație);**
-  **Reprezentanți ai Consiliului orășenesc, cu rol consultativ și de asigurare a corelării cu deciziile deliberative;**
-  **Reprezentanți ai instituțiilor educaționale din oraș (liceu, instituții/centre);**
-  **Reprezentanți ai mediului de afaceri local, inclusiv asociații de antreprenori, investitori și forme asociative (cooperative);**
-  **Reprezentanți ai organizațiilor societății civile (ONG) active în domenii relevante (mediu, tineret, incluziune socială, patrimoniu etc.).**

Responsabilități principale ale Unității de Implementare a Strategiei (UIS)

-  **Elaborarea și actualizarea Planurilor Anuale de Acțiune, inclusiv definirea termenelor, responsabililor, resurselor necesare și a indicatorilor de monitorizare;**
-  **Prioritizarea proiectelor și intervențiilor în funcție de impactul asupra comunității, fezabilitate, maturitatea documentației, costuri/beneficii și disponibilitatea surselor de finanțare;**
-  **Identificarea și facilitarea accesului la surse externe de finanțare, prin pregătirea și coordonarea aplicațiilor, în special în cadrul programelor și inițiativelor europene relevante pentru administrațiile publice locale (ex.: Interreg Europe, Interreg NEXT România–Republica Moldova, inițiative și instrumente asociate tranziției verzi/eficienței energetice – inclusiv LIFE, precum și platforme și angajamente precum Covenant of Mayors), precum și alte oportunități aplicabile, în funcție de eligibilitate;**
-  **Monitorizarea implementării Strategiei prin colectarea datelor, urmărirea progresului proiectelor și a indicatorilor, identificarea întârzierilor/riscurilor și propunerea măsurilor de corecție;**
-  **Raportarea periodică către Primar și Consiliul orășenesc/local privind stadiul implementării, rezultatele obținute și dificultățile întâmpinate;**

- **Asigurarea transparenţei şi comunicării publice, prin informări periodice, publicarea progresului şi organizarea consultărilor cu cetăţenii şi actorii interesaţi (inclusiv prin platforme digitale).**

UIS va fi sprijinită de un Secretariat tehnic, cu atribuţii de colectare şi centralizare a datelor, redactare a documentelor de lucru şi rapoartelor, pregătire a materialelor pentru şedinţe, precum şi organizarea întâlnirilor şi gestionarea corespondenţei aferente procesului de implementare.

8.1.2. Planificare operaţională:

Strategia va fi implementată printr-un mecanism de planificare anuală, care asigură transpunerea obiectivelor strategice în acţiuni concrete şi permite ajustarea intervenţiilor în funcţie de contextul local şi de oportunităţile de finanţare disponibile.

Planurile Anuale de Acţiune (PAA) vor constitui instrumentul operaţional principal de implementare şi vor include, pentru fiecare intervenţie/proiect:

- **obiective specifice, corelate direct cu direcţiile şi pilonii strategiei;**
- **indicatori de performanţă (cantitativi şi calitativi), cu valori-ţintă şi surse de verificare;**
- **termene de realizare, etape intermediare şi livrabile asumate;**
- **bugete estimative şi surse de finanţare identificate (buget local, transferuri, granturi, programe externe etc.).**

PAA vor fi actualizate periodic, în baza monitorizării progresului şi a priorităţilor aprobate, pentru a asigura o implementare coerentă, realistă şi orientată spre rezultate.

Fişele de implementare ale proiectelor vor constitui instrumente standardizate de planificare şi management al intervenţiilor şi vor include, pentru fiecare proiect:

- **descrierea intervenţiei şi justificarea strategică (legătura directă cu obiectivele şi direcţiile Strategiei);**
- **rezultate aşteptate, indicatori de realizare şi impact, precum şi livrabile principale;**
- **parteneri şi actori implicaţi, după caz (instituţii publice, mediul economic, societatea civilă, parteneri externi/internaţionali);**
- **buget estimativ şi surse de finanţare (buget local, fonduri externe, granturi şi alte instrumente aplicabile, în funcţie de eligibilitate);**
- **calendar de implementare cu etape, termene şi dependenţe;**
- **riscuri anticipate şi măsuri de gestionare/mitigare;**
- **responsabili pentru implementare şi monitorizare, inclusiv mecanismul de raportare.**

Pentru proiectele majore (ex.: infrastructură, digitalizare, eficienţă energetică), vor fi elaborate documentaţii tehnico-economice corespunzătoare (studii de fezabilitate, analize cost-beneficiu, după caz), precum şi planuri de sustenabilitate post-implementare, care să asigure operarea, întreţinerea şi funcţionarea investiţiilor pe termen lung.

8.1.3. Parteneriate și finanțare:

Pentru implementarea eficientă a Strategiei, Primăria orașului Ialoveni va aplica o abordare colaborativă, bazată pe parteneriate strategice și diversificarea surselor de finanțare, cu obiectivul de a crește capacitatea de pregătire și realizare a proiectelor prioritare.

Parteneriate instituționale

- Cu ministere, agenții naționale și instituții deconcentrate, pentru coordonare, avizare, cofinanțare și integrarea proiectelor locale în programe naționale;
- Cu autorități publice locale din România, pentru inițierea și implementarea proiectelor transfrontaliere și schimb de bune practici;
- Cu universități și centre de cercetare/formare, pentru inovare, soluții pilot, digitalizare și dezvoltarea competențelor (inclusiv instruire și suport metodologic).

Parteneriate comunitare și economice

- Cu asociații de antreprenori, cooperative agricole și inițiative locale (inclusiv sector IT), pentru dezvoltarea economiei locale, servicii și produse competitive;
- Cu organizații ale societății civile (ONG) locale și internaționale, pentru proiecte în domenii precum mobilitate urbană, incluziune socială, ecologie urbană, educație civică, tineret și coeziune comunitară.

Surse de finanțare vizate

- Bugetul local și alocări din bugetul de stat, inclusiv transferuri și programe naționale aplicabile;
- Fonduri și programe europene aplicabile, în funcție de eligibilitate (ex.: Interreg Europe, Interreg NEXT România–Republica Moldova, LIFE, precum și alte instrumente relevante);
- Granturi și asistență internațională (ex.: UNDP, GIZ, AFD, Swiss Cooperation și alți parteneri de dezvoltare);
- Mecanisme de colaborare cu sectorul privat, acolo unde este oportun și justificat, pentru investiții în infrastructură și servicii publice, cu respectarea cadrului legal și a interesului public.

Portofoliu de Proiecte Prioritare

Se va elabora și actualiza un Portofoliu de Proiecte Prioritare, structurat pe domenii (mobilitate, mediu, digitalizare, educație, economie locală), care va include proiecte pregătite pentru finanțare: descriere, justificare strategică, estimări de cost, etapizare, surse potențiale și nivel de maturitate (concept / documentație / proiect tehnic). Portofoliul va sprijini participarea la apeluri de finanțare și dezvoltarea de parteneriate instituționale prin identificarea activă a oportunităților și a potențialilor parteneri.

8.2. Monitorizarea Strategiei

Pentru a asigura urmărirea coerentă a progresului și orientarea implementării către rezultate, Strategia va fi monitorizată printr-un Sistem de indicatori și un Tablou de Bord Strategic (dashboard) – instrument integrat de colectare, analiză și raportare a datelor privind implementarea.

8.2.1. Sistem de indicatori

Tabloul de Bord Strategic va include:

-  Indicatori cantitativi (de realizare și rezultat), de tip: număr de proiecte inițiate/finalizate, km de drum reabilitați, gospodării racordate la rețele publice, locuri de muncă create/menținute, fonduri atrase, economii de energie realizate etc.;
-  Indicatori calitativi, de tip: nivelul de satisfacție al cetățenilor, gradul de participare publică, percepția asupra calității serviciilor, efecte asupra incluziunii sociale și accesului la servicii.

Structura și alinierea indicatorilor:

-  indicatorii vor fi grupați pe piloni/direcții strategice (ex.: infrastructură și mobilitate, mediu și reziliență, economie locală, educație și coeziune socială, guvernanță și digitalizare);
-  indicatorii vor fi corelați cu:
 -  Obiectivele de Dezvoltare Durabilă (SDG), în special SDG 11 (comunități durabile), SDG 9 (infrastructură și inovare) și SDG 13 (acțiune climatică);
 -  cerințele și practicile de raportare ale Uniunii Europene, relevante pentru programele accesate și pentru procesul de apropiere de standardele europene (inclusiv programe de cooperare transfrontalieră și transnațională);
 -  prioritățile naționale, în conformitate cu Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova 2030” și documentele programatice ale Guvernului.

Responsabilități și proces de colectare a datelor:

-  UIS va coordona procesul de monitorizare și va colecta datele trimestrial, cu sprijinul compartimentelor de specialitate din cadrul Primăriei și al partenerilor de proiect;
datele vor fi validate, centralizate și agregate într-un format standardizat, astfel încât
-  să permită raportarea internă, informarea publică și compatibilitatea cu cerințele de raportare ale proiectelor finanțate extern;
-  rezultatele monitorizării vor fundamenta actualizarea Planurilor Anuale de Acțiune, prioritizarea proiectelor și măsurile de corecție, atunci când este necesar.

8.2.2. Raportare periodică

Pentru a asigura transparența implementării și controlul permanent al progresului, Primăria orașului Ialoveni, prin UIS, va institui un mecanism clar de raportare, bazat pe rapoarte semestriale și anuale privind realizarea obiectivelor Strategiei.

Rapoartele semestriale și anuale vor reflecta, în mod structurat:

- 🔎 stadiul fiecărui proiect strategic (ce s-a realizat, ce urmează, termene și livrabile);
- 🔎 progresul pe obiective și indicatori, inclusiv compararea rezultatelor cu țintele asumate;
- 🔎 execuția financiară și gradul de atragere a resurselor (buget local, transferuri naționale, granturi și finanțări externe);
- 🔎 probleme și blocaje (tehnice, financiare, administrative) și modul de soluționare;
- 🔎 propuneri de actualizare a Planului Anual de Acțiune, inclusiv re-prioritizări și măsuri corective.

Formatul rapoartelor va fi unitar și orientat spre decizie:

- 🔎 sinteză executivă (1–2 pagini) pentru factorii de decizie;
- 🔎 indicatori-cheie prezentați prin tabele și grafice;
- 🔎 hărți și vizualizări ale progresului (acolo unde este relevant – infrastructură, mediu, investiții);
- 🔎 concluzii și recomandări aplicabile pentru perioada următoare.

Publicare și comunicare:

- 🔎 rapoartele vor fi publicate pe pagina oficială a Primăriei orașului Ialoveni și vor fi accesibile publicului;
- 🔎 rezultatele vor fi prezentate în ședințe publice și în cadrul consultărilor comunitare;
- 🔎 rapoartele vor fi transmise autorităților centrale și partenerilor de dezvoltare, atunci când este necesar (inclusiv în cadrul proiectelor finanțate extern).
- 🔎 Astfel, raportarea periodică devine instrumentul prin care Strategia rămâne măsurabilă, urmărită și ajustată în funcție de rezultate și de nevoile reale ale orașului Ialoveni.

8.2.3. Platformă digitală

Pentru a crește transparența, a facilita implicarea cetățenilor și a oferi acces rapid la informații despre implementarea Strategiei, Primăria orașului Ialoveni va dezvolta o platformă online de transparență, integrată în site-ul oficial al instituției. Platforma va funcționa ca punct unic de informare și monitorizare publică a proiectelor și rezultatelor Strategiei.

Funcționalități principale:

- 🔎 Hartă interactivă a proiectelor, cu localizare, stadiu de implementare, buget, surse de finanțare, parteneri, termene și fotografii/actualizări de progres;
- 🔎 Tablou de Bord public (dashboard), cu indicatori-cheie actualizați trimestrial și prezentare sintetică a progresului pe piloni strategici;

- 🔍 Secțiune de feedback și participare, prin care cetățenii pot transmite sugestii, sesizări și idei de proiecte, cu posibilitatea urmăririi statusului solicitării (acolo unde este aplicabil);
- 🔍 Bibliotecă strategică, care va include toate documentele relevante: Strategia, Planurile Anuale de Acțiune, rapoartele semestriale/anuale, fișele de proiect și alte materiale de informare.

Tehnologie, standarde și interoperabilitate:

- 🔍 platforma va fi dezvoltată în conformitate cu principiile de guvernanță digitală și va permite, etapizat, integrarea cu sisteme naționale relevante (de ex.: servicii de e-guvernare și sisteme electronice de achiziții), în funcție de disponibilitate și cerințe;
- 🔍 se va asigura accesibilitate pentru persoane cu dizabilități și o interfață adaptată pentru dispozitive mobile, pentru utilizare facilă de către toți cetățenii.

Prin această platformă, implementarea Strategiei va deveni vizibilă, măsurabilă și ușor de urmărit pentru comunitate, iar administrația va beneficia de un instrument practic de comunicare și monitorizare continuă.

8.3. Evaluarea Strategiei

Moment de referință: anul 2027 (mijlocul perioadei strategice) Tip de evaluare: evaluare externă, realizată de experți independenți (specialiști în politici publice, dezvoltare locală, planificare urbană/sectorială, inclusiv din mediul academic și consultanță).

Scop și obiective:

- 🔍 **evaluarea gradului de realizare a obiectivelor și țințelor intermediare, pe piloni strategici;**
- 🔍 **identificarea proiectelor cu risc de neimplementare, întârzieri majore sau impact sub așteptări;**
- 🔍 **formularea măsurilor de corecție (ajustări de bugete, calendar, responsabilități, mecanisme de implementare și/sau parteneriate);**
- 🔍 **integrarea noilor condiții și oportunități apărute (apeluri de finanțare, schimbări de context, soluții tehnologice, posibilități de cooperare).**

Metodologie (mix cantitativ–calitativ):

- 🔍 interviuri și discuții de lucru cu responsabilii de proiect și membrii UIS;
- 🔍 analiză documentară (Strategie, Planuri Anuale de Acțiune, rapoarte de progres, fișe de proiect, situații financiare);
- 🔍 sondaje/consultări în rândul cetățenilor și actorilor locali relevanți;
- 🔍 ateliere de lucru cu părțile interesate pentru validarea constatărilor și prioritizarea recomandărilor.

- 📌 **Rezultat:** elaborarea unui Raport de evaluare intermediară, care va include concluzii, lecții învățate și recomandări aplicabile pentru actualizarea Planurilor Anuale de Acțiune și a Portofoliului de Proiecte Prioritare, inclusiv măsuri concrete de accelerare și corecție a implementării.

8.3.2. Evaluare finală

Moment de referință: anul 2030 – finalul perioadei strategice.

Tip de evaluare: evaluare finală de impact, cu accent pe rezultate, eficiență, sustenabilitate și lecții învățate.

Scop: aprecierea obiectivă a gradului de realizare a Strategiei și a schimbărilor produse în dezvoltarea orașului Ialoveni, precum și fundamentarea procesului de elaborare a Strategiei 2031–2039.

Obiectivele evaluării:

- 📌 determinarea gradului de realizare a obiectivelor strategice și a Țintelor asumate (indicatori, rezultate, livrabile);
- 📌 analiza efectelor Strategiei asupra dezvoltării locale (economică, socială, ecologică și instituțională) și asupra calității vieții;
- 📌 identificarea factorilor de succes, a blocajelor și a riscurilor care au influențat implementarea;
- 📌 formularea lecțiilor învățate și a recomandărilor pentru următoarea Strategie (2031–2039), inclusiv pentru îmbunătățirea mecanismelor de implementare.

Dimensiuni analizate:

- 📌 impactul asupra calității vieții locuitorilor și accesului la servicii publice;
- 📌 evoluția capacității administrative și a guvernanței locale (planificare, transparență, participare, management de proiect);
- 📌 gradul de atragere a fondurilor externe, investițiilor și consolidarea parteneriatelor;
- 📌 contribuția la obiectivele naționale și europene de dezvoltare durabilă (inclusiv obiective relevante ale ODD).

Metodologie (surse și instrumente):

- 📌 analiză documentară (Strategie, planuri anuale, rapoarte de implementare, fișe de proiect, bugete și execuții bugetare);

-  analiză a indicatorilor (baseline – țintă – rezultat 2030; explicații privind abaterile și cauzele);
-  consultări cu părțile interesate (interviuri/focus-grupuri și colectare de feedback, după caz);
-  validare publică a concluziilor (în corelare cu secțiunea 8.3.3).

Responsabilitate: evaluarea finală este coordonată de Primăria orașului Ialoveni (structura responsabilă de monitorizarea Strategiei), cu posibilitatea contractării unui expert/evaluator independent, pentru asigurarea imparțialității și credibilității concluziilor.

Rezultat / livrabil:

Raport de evaluare finală (2030), care va include: gradul de realizare a obiectivelor, analiza impactului, concluzii, lecții învățate și recomandări pentru 2031–2039;

Rezumat pentru cetățeni și prezentarea publică a concluziilor.

Raportul de evaluare finală va fi prezentat Consiliului orășenesc Ialoveni și va fi transmis, după caz, autorităților centrale, partenerilor de dezvoltare/internaționali și comunității locale, inclusiv prin publicare pe pagina web oficială a Primăriei.

8.3.3. Consultare publică

Pentru a asigura legitimitatea, relevanța și transparența procesului de evaluare, Primăria orașului Ialoveni va organiza consultări publice în format fizic și online, cu participarea:

-  cetățenilor din toate cartierele orașului;
-  reprezentanților ONG-urilor, mediului de afaceri și instituțiilor publice;
-  tinerilor, seniorilor și grupurilor vulnerabile.

Formate de consultare:

-  forumuri comunitare tematice (mobilitate, mediu, educație, economie etc.);
-  chestionare online și sondaje de satisfacție privind calitatea serviciilor publice;
-  ateliere de co-creare pentru direcțiile și prioritățile strategice viitoare.

Scopul consultărilor:

-  validarea constatărilor evaluării finale și completarea acestora cu perspectiva comunității;
-  co-crearea elementelor de viziune și a priorităților pentru Strategia 2031–2039;
-  consolidarea încrederii între administrație și cetățeni, prin implicare reală și feedback documentat.

Rezultatul consultărilor: întocmirea unui Raport de consultare publică (sinteza propunerilor, observațiilor și recomandărilor), care va fi anexat Raportului de evaluare finală și publicat.

Pentru a asigura relevanța continuă și adaptabilitatea Strategiei de dezvoltare durabilă a orașului Ialoveni, hotărârea de aprobare va include un mecanism formal de revizuire, activabil în condiții excepționale sau în contextul unor oportunități strategice majore.

8.4. Mecanisme de revizuire

8.4.1. Principii de revizuire

Revizuirea Strategiei va fi guvernată de următoarele principii:

-  **Flexibilitate** – adaptarea obiectivelor și proiectelor fără a compromite viziunea strategică;
-  **Relevanță** – menținerea alinierii la politicile naționale, europene și internaționale;
-  **Reziliență** – capacitate de reacție la crize și perturbări sistemice;
-  **Proactivitate** – integrarea rapidă a oportunităților de finanțare, parteneriat sau inovare.

8.4.2. Situații care activează mecanismul de revizuire

Mecanismul poate fi activat în următoarele situații:

-  schimbări legislative sau de politici publice care afectează prioritățile de investiții, criteriile de eligibilitate pentru finanțare sau normele de mediu/urbanism/digitalizare/incluziune;
-  crize economice, sociale sau de mediu (recesiuni, pandemii, migrații masive, conflicte regionale, dezastre naturale, efecte ale schimbărilor climatice, poluare severă);
-  oportunități majore de finanțare (programe europene/internaționale, inițiative bilaterale sau transfrontaliere, parteneriate public–private, granturi tematice).

8.4.3. Procedura de revizuire

Inițierea procesului:

structura responsabilă de implementarea/monitorizarea Strategiei (UIS) propune activarea mecanismului, în baza unei justificări documentate (nota de fundamentare și analiza impactului);
propunerea este analizată și înaintată Consiliului orășenesc Ialoveni, care decide activarea prin hotărâre.

Etapele revizuirii:

-  analiza impactului schimbării asupra obiectivelor, indicatorilor și proiectelor din Strategie;
-  consultarea părților interesate relevante (instituții, cetățeni, parteneri);
-  actualizarea obiectivelor, indicatorilor și fișelor de proiect afectate;
-  actualizarea Planurilor Anuale de Acțiune și a Portofoliului de proiecte.

Publicare și comunicare:

-  versiunea revizuită a Strategiei va fi publicată pe site-ul Primăriei, împreună cu nota de justificare;
-  se vor organiza sesiuni de informare și consultare publică privind modificările aprobate.

STRATEGIA DE DEZVOLTARE SOCIO-ECONOMICĂ A ORAŞULUI IALOVENI 2026 - 2031

